

COMHAIRLEOIRÍ SAN
INNEALTÓIREACT,
EOLAÍOCHT CHOMHSHAOIL AGUS
PLEANÁIL

DRÉACHTPHLEAN GNÍOMHAÍOCHTA AERÁIDE LE HAGHAIDH CHOMHAIRLE CONTAE CHORCAÍ 2024-2029

Tuarascáil MSC ar an gComhshaol

Arna ullmhú do:

Comhairle Contae Chorcaí

Comhairle Contae Chorcaí
Cork County Council

Dáta: Deireadh Fómhair 2023

Core House, Bóthar Pholl an Duibh, Corcaigh, T12 D773,
Éire

G: +353 21 496 4133 | R: info@ftco.ie

CORCAIGH | BAILE ÁTHA CLIATH | CEATHARLACH

www.fehilytimoney.ie

Tuarascáil MSC ar an gComhshaol don Dréachtphlean Gníomhaíochta Aeráide le haghaidh Chomhairle Contae Chorcaí 2024-2029

TÁBLA RIALAITHE ATHBHREITHNITHE, CLIANT, PRÍOMHFHOCAIL AGUS ACHOIMRE

Tá úsáideoirí freagrach as Stádas Athbhreithnithe an Doiciméid seo a Sheiceáil

Uimh. Athbhreithnithe	Tuairisc ar Athruithe:	Arna ullmhú ag:	Arna sheiceáil ag:	Arna fhaomhadh ag:	Dáta:
1	Le hEisiúint	RD/AT/EW/NSC/EV/AMW	AT/RD	BG	09/10/2023

Cliant: Comhairle Contae Chorcaí

Eochairfhocail: Corcaigh, Measúnú Straitéiseach Comhshaoil, MSC, Tuarascáil ar an gComhshaol, Plean Gníomhaíochta Aeráide Údarás Áitiúil, PGAÚÁ

Achoimre: Tá lúcháir ar Fehily Timoney and Company Tuarascáil MSC ar an gComhshaol don PGAÚÁ le haghaidh Chomhairle Contae Chorcaí 2024-2029 a dhéanamh faoi choinne comhairliúchán na bpáirtithe leasmhara agus pobail.

CLÁR ÁBHAIR

ACHOIMRE NEAMHTHEICNIÚIL	1
Réamhrá	1
Cúlra 1	
Cur chuige maidir le MSC	1
An Plean.....	1
An Bhonnline Chomhshaoil	2
Cuspóirí Straitéiseacha Comhshaoil	5
Cur síos agus Meastóireacht ar Roghanna Malartacha an Phlean.....	7
Meastóireacht ar Éifeachtaí Chomhshaoil ag cur i bhfeidhm an Phlean	8
Bearta Maolaithe.....	10
Forbhreathnú ar na Bearta Maolaithe	10
Conclúidí	11
Bearta Monatóireachta	11
1. RÉAMHRÁ	12
1.1 Cúlra.....	12
1.2 Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil.....	12
1.3 Cúlra an MSC agus an Comhthéacs Reachtaíochta	13
1.4 Cuspóir an MSC seo	13
1.5 Measúnacht Chuí.....	14
2. AN DRÉACHTPHLEAN	15
2.1 Forbhreathnú.....	15
2.2 Comhthéacs	15
2.3 Ábhar an Phlean	16
2.4 Fís Fhoriomlán agus Torthaí Straitéiseacha.....	18
2.5 Caidreamh an Phlean le Pleananna agus Cláir Chuí eile.....	18
3. MODHEOLAÍOCHT MSC	19
3.1 Próiseas MSC	19
3.2 Forbhreathnú ar Phróisis an PGAÚÁ, an MSC AGUS an MC.....	20
3.3 Próisis MSC a rinneadh go dtí seo	22
3.3.1 Scagadh MSC	22
3.3.2 Raon Feidhme MSC	23
3.3.3 Comhairliúchán MSC	24

3.4	Tuarascáil MSC ar an gComhshaol.....	25
3.4.1	Cur Chuige agus Modheolaíocht an Mheasúnaithe Comhshaoil	25
3.4.2	Údair Thuarascáil MSC ar an gComhshaol	26
3.4.3	Deacrachtaí a Tháinig Chun Solas.....	28
3.4.4	Seicliosta Thuarascáil MSC ar an gComhshaol	28
3.5	Ráiteas MSC.....	29
3.6	Measúnú ar an Tionchar Bithéagsúlachta Comhtháite	30
3.7	Torthaí ar Phróisis an PGAÚÁ, an MSC agus an MC	30
4.	AN BHONNLÍNE CHOMHSHAOIL.....	31
4.1	Réamhrá	31
4.2	Daonra agus Sláinte an Duine.....	34
4.2.1	Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ.....	34
4.3	Bithéagsúlacht, Flóra agus Fána	36
4.3.1	Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ.....	40
4.4	Tírdhreach, Muirdhreach agus Taitneamhacht Feiceálach	44
4.4.1	Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ.....	45
4.5	Oidhreacht Chultúrtha - Seandálaíochta agus Ailtireachta	45
4.5.1	Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ.....	46
4.6	Ithreacha.....	48
4.6.1	Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ.....	49
4.7	Úsáid Talún	52
4.7.1	Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ.....	52
4.8	Cáilíocht Aeir agus Torainn.....	54
4.8.1	Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ.....	55
4.9	Uisce	58
4.9.1	Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ.....	59
4.10	Sócmhainní Ábhair.....	72
4.10.1	Seirbhísí Uisce.....	72
4.10.2	Bainistiú dramhaíola.....	73
4.10.3	Iompar	73
4.10.4	Bonneagar Glas.....	73
4.10.5	Sócmhainní Poiblí agus Bonneagar	73
4.10.6	Talamh	73
4.10.7	Imeallbhord Cósta	74

4.10.8 Cumas an Fhuinnimh In-athnuaite	74
4.10.9 Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ.....	75
4.11 Turasóireacht agus Fóillíocht.....	75
4.11.1 Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ.....	76
4.12 An tAthrú Aeráide.....	76
4.12.1 Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ.....	76
4.13 Sriannta agus Deiseanna.....	77
4.14 Éabhlóid na Timpeallachta Bunlíne gan an Plean a chur i bhfeidhm	79
5. CUSPÓIRÍ STRAITÉISEACHA COMHSHAOIL (CSCANNA)	81
6. CUR SÍOS AGUS MEASTÓIREACHT AR ROGHANNA MALARTACHA AN PHLEAN	84
6.1 Réamhrá	84
6.2 Aidhm an Phróisis Mhalartach Measúnaithe Réasúnta sa MSC.....	84
6.3 Cur Chuige chun Roghanna Réasúnta a Fhorbairt.....	85
6.4 Aithint agus Cur Síos ar Roghanna Réasúnta Eile	86
6.5 Éifeachtaí Comhshaoil Roghanna Réasúnta a Mheasúnú	88
6.6 Fáthanna leis an bPlean Roghnaithe a Roghnú	93
6.7 Bearnaí Sonraí agus Teorainneacha Teicniúla a bhaineann le Roghanna Réasúnta a Aithint agus a Mheastóireacht.	93
7. MEASTÓIREACHT AR ÉIFEACHTAÍ CHOMHSHAOIL AG CUR I BHFEIDHM AN PHLEAN	94
7.1 Réamhrá	94
7.2 Meastóireacht ar Éifeachtaí Chomhshaoil ag cur i bhfeidhm an Phlean	94
7.3 Tionchar Carnach Féideartha an Dréacht-PGAÚÁ i gcomhar le Pleananna agus Tionscadail eile	98
7.3.1 Éifeachtaí Carnacha Ilphlean.....	98
7.3.2 Éifeachtaí Carnacha laistigh den phlean	101
8. BEARTA MAOLAITHE.....	102
8.1 Maolú i bhfoirm roghanna malartacha	102
8.2 Maolú a dhéanamh trí chur i bhfeidhm na gceisteanna comhshaoil leis an bplean.....	103
8.3 Maolú trí cheisteanna ar chuspóirí cosanta comhshaoil a tháinig ón bPlean Forbartha Contae. ...	114
8.4 Conclúid	114
9. BEARTA MONATÓIREACHTA.....	115

LIOSTA AGUISÍNÍ

Aguisín 1 - Caidreamh an Phlean le Pleananna agus Cláir chuí eile

Aguisín 2 - Aiseolas Comhairliúcháin

Aguisín 3 - Meastóireacht Shonrach ar Éifeachtaí Chomhshaoil ó chur i bhfeidhm an Phlean

LIOSTA FIGIÚRÍ

Leathanach

Figiúr 3-1: Céimeanna MSC agus MC agus Príomhrudaí ar féidir a bhaint amach.....	20
Figiúr 3-2: Forbhreathnú ar an bPróiseas MSC in Athbhreithniú agus Ullmhúchán Phlean Gníomhaíochta Aeráide an Údaráis Áitiúil (próisis MC san áireamh)	22
Figiúr 4-1: Teorainn an Limistéir Staidéir.....	33
Figiúr -2: Mórphatrúin Lonnaíochta in Éirinn (Foinse: OSI)	35
Figiúr -3: Limistéir faoi Chaomhnú Speisialta agus Limistéir faoi Chosaint Speisialta in Éirinn (Foinse: SPNF)	41
Figiúr -4: Limistéir Oidhreachta Nádúrtha agus Limistéir Oidhreachta Nádúrtha bheartaithe in Éirinn (Foinse: SPNF).....	42
Figiúr -5: Íogaireacht Ghnáthóga Féideartha - Limistéir ar dócha go mbeidh gnáthóga larscríbhinn I iontu (Foinse: CCE-CORINE)	43
Figiúr -6: Oidhrecht Seandálaíochta (Foinse; GCC).....	47
Figiúr -7: Geolaíocht na hÉireann (Foinse: GÉ).....	50
Figiúr -8: Láithreáin Oidhreachta Geolaíochta na hÉireann (Foinse: GÉ).....	51
Figiúr -9: Úsáid Talún na hÉireann (Foinse: CCE-CORINE).....	53
Figiúr4-10: Mapáil Torainn Lden (Lá, Tráthnóna, Oíche; a thomhas thar thréimhse 24 uair)	57
Figiúr -11: Hidreolaíocht.....	60
Figiúr -12: Stádas Uisce Dromchla CUE	61
Figiúr -13: Aicmiú Uiscíoch.....	62
Figiúr -14: Toibreacha agus Fuaráin.....	63
Figiúr 4-15: Leochaileacht Screamhuisce	64
Figiúr 4-16: Táirgiúlacht Screamhuisce.....	65
Figiúr 4-17: Limistéir Chosanta Foinse Uisce Inólta.....	66
Figiúr 4-18: Clár na gCeantar Cosanta CUE	67
Figiúr 4-19: Léarscáil na Srianta agus Deiseanna.....	78
Figiúr 6-1: Cén fáth? Cad é? Cá háit? Cá huair? Samhail chun roghanna eile a chumadh - Arna oiriúnú ó Fhíor 4.3 Roghanna Eile a Fhorbairt agus a Mheasúnú sa Phróiseas um Measúnú Straitéiseach Comhshaoil (GCC, 2015).....	86

LIOSTA TABLAÍ

Leathanach

Tábla 2-1:	Réimse Téama agus Príomhspríocanna an Dréacht-PGAÚA.....	16
Tábla 3-1:	Údair Thuarascáil MSC ar an gComhshaol	26
Table 3-2:	Seicliosta Thuarascáil MSC ar an gComhshaol	28
Tábla 4-1:	Láithreáin Éiceolaíochta Ainmnithe agus Speicis Chosanta	36
Tábla 4-2:	Nascacht Éiceolaíoch agus Gnáthóga Neamhshainithe	39
Tábla 4-3:	Cineálacha Carachtair Thírdhreacha	44
Tábla 4-4:	Cineálacha Ithreacha a Chlúdaíonn an Contae	48
Tábla5-1:	Cuspóirí Straitéiseacha Comhshaoil	82
Tábla 6-1:	Roghanna Malartacha Réasúnta den Dréacht-PGAÚÁ	87
Tábla6-2:	Éifeachtaí Comhshaoil Roghanna Réasúnta a Mheasúnú	89
Tábla 7-1:	Forbhreathnú ar na Príomh-Éifeachtaí Comhshaoil a bhaineann le Cur i bhFeidhm an Phlean..	95
Tábla 7-2:	Idirchaidreamh idir Comhphárteanna Comhshaoil	100
Tábla 8-1:	Bearta Maolaithe Comhshaoil a bhaineann leis na gníomhartha.....	104
Tábla8-2:	Bearta Maolaithe Comhshaoil Prionsabail Rialachais Chomhshaoil a bhaineann le Bearta Maolaithe Comhshaoil molta le cur san áireamh sa phlean - go háirithe an rannóg forfheidhmithe plean.	113
Tábla 9-1:	Clár Monatóireachta an MSC	116

ACHOIMRE NEAMHTHEICNIÚIL

Réamhrá

Seo Achoimre neamhtheicniúil ar thuarascáil MSC (Measúnú Straitéiseach Comhshaoil) ar an gComhshaoil don Dréachtphlean Gníomhaíochta Aeráide le haghaidh Chomhairle Contae Chorcaí (CCC) 2024-2029 do limistéar feidhme Chomhairle Contae Chorcaí (dá ngairtear ‘an Plean’ nó an ‘PGAÚÁ’ amach anseo). Is é cuspóir an MSC seo ná na héifeachtaí suntasacha is dócha a bheith ann i ndiaidh cur i bhfeidhm an PGAÚÁ a aithint agus a mheas.

Cúlra

In Alt 16 den Acht um Ghníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021 (dá ngairtear an ‘Acht Aeráide’ amach anseo), leagtar amach na forálacha lena rialaítear bunú agus feidhmiú PGAÚÁ den sórt sin. Is é príomhchuspóir an PGAÚÁ seo ná oiriúnú agus bearta maolaithe ar bhonn áitiúil a leagadh amach chun astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa (GCT) laistigh d’údarás áitiúil mar eagraíocht agus lasmuigh den phobal áitiúil araon a laghdú. Cuirtear PGAÚÁanna i bhfeidhm thar thréimhse chúig bliana. Toisc scála agus cineál an PGAÚÁ seo, is dócha go mbeidh éifeachtaí comhshaoil ann, agus is mar sin gur gá tabhairt faoi MSC le hais an Phlean.

Cur chuige maidir le MSC

Tá ceithre céim ag an phróiseas MSC, agus bíonn comhairliúchán leasmhara agus poiblí i gceist le gach céim acu. Is iad seo a leanas na céimeanna sin:

- Céim 1 - Scagadh: an bhfuil gá ann MSC a dhéanamh.
- Céim 2 - Raon Feidhme a mheas: raon feidhme spásúil agus ama an MSC a bhunú mar aon le creatlach chinnteoireachta is féidir a úsáid le héifeachtaí a mheas.
- Céim 3 - Éifeachtaí Féideartha a Aithint, a Thuar, a Mheas agus a Mhaolú, mar aon le Roghanna Malartacha a Chur san Áireamh.
- Céim 4 - Comhairliúchán, Athbhreithniú agus Iardhaingniú. Folaítear ag seo cur i bhfeidhm monatóireacht reachtúil an MSC.

Nuair a bhíonn an próiseas MSC i bhfeidhm, bíonn an próiseas Mheasúnacht Chuí (MC) i bhfeidhm ag an am céanna, agus is próiseas measúnachta é sin ina gcuirtear béim ar éifeachtaí féideartha a dtiocfadh teacht chun cinn ó phleananna nó ó thionscadail ar láithreáin chun críocha cosanta dúlra nó ‘Láithreáin Eorpacha’ mar a thugtar orthu.

An Plean

Is plean gníomhaíochtaí é an PGAÚÁ le haghaidh CCC a chuireann ar an eolas oiriúnú agus bearta maolaithe aeráide ar bhonn áitiúil le hastaíochtaí GCT a laghdú laistigh d’údarás áitiúil mar eagraíocht agus ag an bpobal mór laistigh de limistéar feidhme an údaráis áitiúil sin.

Ní mór don PGAÚÁ béim isteach agus béim amach a bheith aige. Ba chóir do na húdaráis áitiúla béim a chur ar ghníomhú ar son na haeráide sa phlean laistigh dá n-eagraíochtaí féin, agus an bhéim sin faoi stiúir go hiomlán acu (an bhéim isteach) agus lasmuigh i gceantair a gcuid limistéar feidhme, agus ansin ní mór dóibh sin a stiúradh trí thionchar láidir dearfach a dhéanamh ar a gcuid páirtí leasmhara (an bhéim amach).

Is é fad tréimhse an Dréacht-PGAÚÁ ó 2024 go 2029. Caithfidh an Chomhairle an plean a athbhreithniú agus a uasdátú i ndiaidh gach tréimhse de chúig bliana.

Forbraíodh an PGAÚÁ seo i gcomhréir le ceanglas alt 16 den Acht Aeráide. Ní mór dó a bheith comhsheasmhach leis an bPlean Gníomhaíochta Aeráide 2023 (PGA23) agus leis an gCreat Náisiúnta um Oiriúnú. Caithfidh Pleananna Forbartha ó údaráis áitiúla ag teacht lena gcuid PGAÚÁ.

Is é príomhaidhm an Dréacht-PGAÚÁ bearta maolaithe éifeachtacha aeráide agus oiriúnú a chur ar fáil ar bhonn áitiúil le teacht aniar na haeráide agus le neodracht aeráide a bhaint amach mar rún deiridh.

Trí bhearta áirithe is féidir a thomhas, a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm, agus na bearta sin dírithe ar an ngníomhaíocht agus ar an amscála is lú, beidh an Dréacht-PGAÚÁ in ann na torthaí straitéiseacha (mar a shainítear ag an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide lena gcuid Treoracha maidir le Pleananna Gníomhaíochta Aeráide d'Údaráis Áitiúla) seo a leanas a bhaint amach:

1. Béim láidir a dhéanamh de chur chuige áitbhunaithe ar an ngníomhú ar son na haeráide, tuiscint níos fearr ar astaíochtaí gás ceaptha teasa agus rioscaí a bhaineann leis an aeráid a sheachadadh ar leibhéal áitiúil agus ag an am céanna aghaidh a thabhairt ar choinníollacha áirithe comhthéacs agus tacaíocht a thabhairt ar cheapadh polasaithe saincheaptha áitiúla.
2. Gníomhartha aeráide atá bunaithe ar fhianaise agus comhtháite a sheachadadh agus a chur chun cinn trí oiriúnú agus bearta maolaithe a dhéanamh, agus iad ag bráth ar thuiscint láidir de ról agus de shainchúram an údaráis áitiúil maidir le gníomhú ar son na haeráide.
3. Treoracha straitéiseacha a aistriú agus a chur ar fáil ar leibhéal áitiúil agus ar leibhéal comhphobail araon maidir le seachadadh an chuspóra aeráide náisiúnta, agus is é aidhm an chuspóra sin ná an téamh domhanda a ísliú agus an tír a threorú i dtreo seasmhacht aeráide, saibhreas bithéagsúlachta, inbhuanaitheacht chomhshaoil agus neodracht aeráide faoi dheireadh 2050.

An Bhonnlíne Chomhshaoil

Rinneadh measúnú agus tréithriú ar na héifeachtaí is féidir teacht chun cinn ón Dréacht-PGAÚÁ ar an gcomhshaol reatha féin le heolas a dhéanamh don phróiseas MSC.

Tugadh na Codanna Comhshaoil seo a leanas faoi deara agus an measúnú sin ag titim amach:

- Daonra agus Sláinte an Duine
- Bithéagsúlacht, Flóra agus Fána
- Tírdhreach, Muirdhreach agus Taitneamhacht Feiceálach
- Oidhreacht Chultúrtha - Seandálaíocht agus Ailtireacht
- Ithreacha
- Úsáid Talún
- Cáilíocht Aeir agus Torainn
- Uisce
- Sócmhainní Ábhair
- Turasóireacht agus Fóillíocht
- An tAthrú Aeráide

Le bheith soiléir agus gonta, agus le tuiscint a thabhairt ar léitheoirí neamhtheicniúil, cuirtear achoimre neamhtheicniúil ar na príomhcheisteanna ón mbonnlíne chomhshaoil a bhaineann leis an Dréacht-PGAÚÁ seo ar fáil thíos faoi seo.

Is féidir leis a te a bhfuil ag iarraidh tuiscint níos leithne ar an mbonnlíne chomhshaoil (cosúil le sonraí breise ar shaintréithe an bhonnlíne agus eolas ar mhapáil comhshaoil) a fháil acu trí Cuid 4 den Tuarascáil Chomhshaoil MSC a léamh.

Daonra agus Sláinte an Duine - Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Brú fóillíochta agus forbartha ar ghnáthóga agus ar thírdhreacha.
- Is féidir le líon na ndaoine agus le fás forbartha an uimhir sin tionchar a bheith acu ar riachtanais agus úsáid an fhuinnimh sa chontae.
- Is féidir le líon na ndaoine agus le fás forbartha an uimhir sin tionchar a bheith acu ar an limistéar dícharbónaithe.
- Éifeacht fheiceálach féideartha i bhfoirm forbairt an bhonneagair ghlais.

Bithéagsúlacht, Flóra agus Fána - Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Caithfear machnamh a dhéanamh ar roghnú na slite agus ar chritéir an aicmiúcháin i gcás gormbhealaí agus glasbhealaí a fhorbairt ag an Dréacht-PGAÚÁ, mar gheall ar an nádúr líneach a bhíonn i gceist leo.
- Éifeachtaí féideartha a dtiocfadh teacht chun cinn ar ghnéithe neamhainmnithe bithéagsúlachta mar shampla gnáthóga agus speiceas tábhachtacha lasmuigh dá limistéir ainmnithe - go háirithe nuair a bhíonn scoilteadh, bac speicis agus cur as áit i gceist leo.
- Éifeachtaí féideartha ar limistéir cosanta: Láithreáin Náisiúnta agus Eorpacha (m.sh LChaSanna LChoSanna, RAMSAR), láithreáin Náisiúnta (m.sh. LONanna) agus láithreáin Oidhreachta Nádúrtha agus Caomhnaithe eile m.sh tearmainn flóra agus fána, tearmainn éin fhiáine.
- An fhéidearthacht chun speiceas ionrach a scaipeadh.
- An fhéidearthacht chun feabhsú na bithéagsúlachta.

Tírdhreach, Muirdhreach agus Taitneamhacht Fheiceálach - Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Éifeachtaí an bhonneagair ghlais (gormbhealaí, glasbhealaí) agus méadú na bhfeirmeacha fuinneamh in-athnuaite i limistéir a bhfuil caighdeán tírdhreacha ainmnithe agus radharc tíre acu.
- Oiriúnacht na dtírdhreach i gcás athrú ó fhorbairtí an bhonneagair ghlas.

Oidhreacht chultúrtha - Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- An tionchar féideartha ar fhorbairt an bhonneagair ghlais i gcás oidhreacht seandálaíochta agus ailtireachta.
- Níor aithníodh rud ar bith ag teacht salach le cuspóirí reachtacha atá i gceannas ar an oidhreacht seandálaíochta agus ailtireachta.

Ithreacha - Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Tionchair fhéideartha ar acmhainní Ithreacha agus ar iompar dríodair amach ón gcladach.
- Tionchair fhéideartha ar ithreacha (nó talún) atá i mbaol láidir roimh chreimeadh.
- Is féidir ábhair éilithe nó truailithe a nochtadh.

Úsáid Talún - Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Srianta féideartha ar iascach mara, i gcás tionscadail bhonneagair a bhaineann leis an Dréacht-PGAÚÁ a thógáil agus a fheidhmiú (m.sh. feirmeacha gaoithe cois cladaigh agus amach ón gcladach araon).
- Srianta féideartha ar earnálacha eile, cosúil leis an talmhaíocht, foraoiseacht nó iascaigh, de bharr tógáil agus feidhmiú na dtionscadal bonneagar a bhaineann leis an Dréacht-PGAÚÁ (mar shampla feirmeacha gréine, gormbhealaí).

Cáilíocht Aeir agus Torainn - Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Is féidir le forbairt na ngormbhealaí, go háirithe agus iad á dtógáil, drochthionchar sealadach a bheith ann don cháilíocht aeir agus is féidir truailliú torainn a bheith ann.
- Is féidir le forbairt na bhfeirmeacha gaoithe truailliú torainn a dhéanamh, go háirithe i gcás gabhdóirí íogaire in aice láimhe.

Uisce - Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Brúnna agus tionchair fhéideartha ar stádas na limistéir uisce de bharr tógáil na dtionscadal fuinneamh in-athnuaite agus na dtionscadal gorm m.sh. dríodrú méadaithe, athluchtú an screamhuisce mar aon le doirteadh a tharlaíonn de thimpiste.

Sócmhainní Ábhair - Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Is féidir le cur isteach a bheith ann don bhonneagar iompair reatha de bharr forbairt na roghanna malartacha cosúil le slite taisteal gníomhacha.
- Éilimh ar bhonneagar in-athnuaite méadaithe agus ar ghréasáin bhainteacha lena mbaineann.
- Tionchar feiceálach ar fhorbairtí gaoithe ar an imeallbhord.
- Tionchair ar ghabhdóirí íogaire de bharr éilimh méadaithe ar an mbonneagar glas/in-athnuaite, go háirithe le linn céim na tógála.
- Tionchair fhéideartha ar an mbonneagar glas agus gorm reatha mar aon le príomhchonairí éiceolaíochta.

Turasóireacht agus Fóillíocht - Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Is féidir le forbairt an bhonneagair ghlais srian a chur ar cháilíocht na n-acmhainní le haghaidh fóillíocht agus/nó turasóireacht nó fiú an cháilíocht sin a laghdú, lena n-áirítear acmhainní slatiascaireachta, gníomhaíochtaí bádóireachta agus/nó acmhainní lena mbaineann.
- Is féidir le forbairt nó cruthú na nglasbhealaí agus na ngormbhealaí brúnna breise lódála a dhéanamh i gcás cuairteoirí ag dul go háiteanna íogaire mar shampla brúigh talún faoi chois, cur isteach, creimeadh, caitheamh bruscair srl.

Athrú Aeráide - Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Cuirfear an Dréacht-PGAÚÁ leis na spriocanna arna leagadh amach ag an bPlean Gníomhaíochta Aeráide 2023.
- Ní mór na hathruithe féideartha ar an aeráid cosúil le tuilte agus ardú teochta a thabhairt faoi deara ag an Dréacht-PGAÚÁ.

Cuspóirí Straitéiseacha Comhshaoil

De réir Treoir an MSC, ní mór don MSC súil a chaitheamh ar *‘na cuspóirí cosanta comhshaoil uile sin, arna mbunú ag leibhéal idirnáisiúnta, Comhphobail nó Ballstáit, agus a bhfuil baint acu leis an bplean nó leis an gclár agus ansin machnamh a dhéanamh ar na dóigheanna a chuireadh na cuspóirí sin agus gach machnamh comhshaoil eile san áireamh agus iad ag ullmhú.’* Nuair a aithnítear cuspóirí cosanta comhshaoil chuí don phlean, seasann sé sin mar bhonn le tábhacht na dtionchar a mheas i rith an phróisis MSC. Aithníodh gach cuspóir cosanta comhshaoil chuí don Dréacht-PGAÚÁ cheana féin.

Is bearta modheolaíochta iad Cuspóirí Straitéiseacha Comhshaoil (CSCanna) agus cuireann siad le forbairt na spriocanna ina dtiocfadh le himscrúdú a dhéanamh ar na héifeachtaí comhshaoil ón Dréacht-PGAÚÁ. Tá CSCanna bunaithe ar chuspóirí cosanta comhshaoil níos leithne a thagann ó leibhéal áitiúil, réigiúnach, náisiúnta, Eorpach agus idirnáisiúnta agus atá cuí roimh an Dréacht-PGAÚÁ le haghaidh CCC. Tá ardchaighdeán acu, agus leagann siad spriocanna straitéiseacha le haghaidh feabhas amach.

Is féidir gach CSC a bhaineann leis an Dréacht-PGAÚÁ a fheiceáil sa tábla thíos faoi.

Cuspóirí Straitéiseacha Comhshaoil

Gné Chomhshaoil	Cód CSC	Cuspóir Straitéiseach Comhshaoil
Foriomlán	O1	Cinntea dhéanamh, i gcás inarb iomchuí, go gcuireann pleannanna agus tionscadail íseal-leibhéal le próisis mhonatóireachta comhshaoil san iomlán laistigh den Chontae.
Daonra agus Sláinte an Duine	DSD1	Tionchair roimh an daonra agus sláinte an duine a sheachaint, nó a laghdú.
	DSD2	Caithfear an Limistéar dícharbónaithe tionchair a sheachaint nó a laghdú ar na gníomhaíochtaí eacnamaíochta reatha laistigh den limistéar agus gan teacht salach le cuspóirí reatha i dtaca le húsáid talún.
Bithéagsúlacht, Flóra agus Fána	B1	Cinntea dhéanamh nach dtagann Gníomhú ar son na hAeráide salach ar chosaint, athchóiriú agus athshlánú na bithéagsúlachta.
	B2	Cinntea dhéanamh go gcloífead leis na Treoracha um Ghnáthóga agus Éin maidir le Láithreáin Eorpacha agus gnáthóga agus speicis Ceangailte a chosaint. ¹

¹Tagraíonn 'gnáthóga agus speicis ceangailte' do na cinn atá liostaithe in Iarscríbhinn I, Iarscríbhinn II agus Iarscríbhinn IV de Threoir Gnáthóga an AE agus in Iarscríbhinn I de Threoir Éin an AE.

Gné Chomhshaoil	Cód CSC	Cuspóir Straitéiseach Comhshaoil
	B3	Tacaíocht a thabhairt d'Airteagal 10 den Treoir um Ghnáthóga maidir le bainistiú gnéithe den tírdhreach a bhfuil tábhacht mhór acu - de bhua a struchtúr líneach agus leanúnach nó a bhfeidhm mar chlocha chora (ainmnithe nó gan ainmiú) - d'fhlóra agus d'fhána fiáine agus atá ríthábhachtach d'imirce, scaipeadh agus malartú géiniteach na speiceas fiáin.
	B4	Tionchair shuntasacha ar ghnáthóga leathnádúrtha, speicis, gnéithe comhshaoil nó acmhainní inbhuanaithe eile i láithreáin náisiúnta ainmnithe a sheachaint nó a íoslaghdú agus chun cloí leis na hAchtanna um Fhiadhúlra 1976-2012 maidir le speicis liostaithe.
	B5	Dul thar chosaint na bithéagsúlachta chun feabhsú na bithéagsúlachta a sheachadadh, nuair is féidir, mar fhreagra ar an éigeandáil bhithéagsúlachta.
Tírdhreach, Muirdhreach agus Taitneamhacht Feiceálach	T1	Éifeachtaí ar shonruithe reachtúla tírdhreacha a shainítear sa TFP (Tionscadal Forbartha Pobail) a sheachaint nó a íoslaghdú.
	T2	Éifeachtaí díobhálacha feiceálaí ar ghabhdóirí cónaithe nó ar ghabhdóirí feiceálacha íogaire eile a sheachaint nó a íoslaghdú.
Oidhreacht Chultúrtha - Seandálaíocht agus Ailtireacht	OC1	Seachain éifeachtaí ar an oidhreacht seandálaíochta (lena n-áirítear iontrálacha ar Thaifead na Séadchomharthaí agus Áiteanna (TSÁ)) agus ar an oidhreacht ailtireachta (lena n-áirítear iontrálacha ar Thaifead na Struchtúr Cosanta (TSC) mar aon leis an bhFardal Náisiúnta ar Oidhreacht Ailtireachta (FNOA)).
Ithreacha	I1	Éifeachtaí ar acmhainní mianracha nó ar ithreacha a sheachaint nó a íoslaghdú.
Úsáid Talún	ÚT1	Éifeachtaí ar úsáid na dtalún reatha a sheachaint nó a íoslaghdú.
Cáilíocht Aeir agus Torainn	CAT1	Líon na ndaoine a thaistealaíonn chun na hoibre nó chun na scoile ar iompar poiblí nó ar mhodhanna neamh-mheicniúla a mhéadú.
	CAT2	Éifeachtaí ar an gcáilíocht aeir reatha a sheachaint nó a íoslaghdú.
	CAT3	Éifeachtaí díobhálacha torainn a sheachaint nó a íoslaghdú.
Uisce	U1	Caighdeán agus stádas na n-uiscí dromchla a chothabháil agus/nó a fheabhsú.
	U2	Stádas ceimiceach agus cainníochtúil na screamhuiscí a chothabháil agus/nó a fheabhsú.
	U3	Tionchar ar stádas an Chreat-treoir Uisce (CTU) do na huiscí dromchla agus do na screamhuiscí, de réir riachtanais an CTU.
	U4	Cloí le forálacha na dTreoirlínte Bainistíochta Riosca Tuilte mar is cuí.
	U5	Éifeachtaí ar cháilíocht an uisce inólta a sheachaint.
Sócmhainní Ábhair	SÁ1	Tionchair ar shócmhainní agus bonneagar tógáil/taitneamhacht a sheachaint nó a íoslaghdú.
	SÁ2	Éifeachtaí ar an mbonneagar atá ann cheana agus (nuair is eol) pleanáilte a sheachaint nó a íoslaghdú.
	SÁ3	Iompar inbhuanaithe a chur chun cinn.
	SÁ4	Bainistíocht dramhaíola inbhuanaithe a chur chun cinn.
	SÁ5	Bainistíocht inbhuanaithe ar úsáid uisce agus draenáil a chur chun cinn.
Turasóireacht agus Fóillíocht	TF1	Éifeachtaí ar thaitneamhachtaí turasóireachta agus áineasa a sheachaint nó a íoslaghdú.
An tAthru Aeráide	AA1	Na gníomhaíochta riachtanacha a sheachadadh chun tacú leis an sprioc náisiúnta de 80% de leictreachas a fháil ó fhoinsí in-athnuaite faoi 2030.
	AA2	Tacú go gníomhach le seachadadh an bheartais náisiúnta aeráide iomlán de réir mar is cuí don chontae trí bhearta atá bunaithe ar fhianaise a chur in ord tosaíochta agus a luathú.

Gné Chomhshaoil	Cód CSC	Cuspóir Straitéiseach Comhshaoil
	AA3	AA3: Cabhrú le seachadadh an chuspóra maidir le neodracht aeráide ag leibhéal áitiúla agus pobail araon.
	AA4	Crios Dícharbónaithe (CD) a sheachadadh laistigh de limistéar an údarás áitiúil chun feidhmiú mar ghrinneall tástála do raon beart maolaithe agus oiriúnú aeráide i limistéar sainithe trí thionscadail agus torthaí a shainathint a chabhróidh le seachadadh an Chuspóra Náisiúnta Aeráide .
Idirchaidrimh	Ic1	Sláinte na ndaoine, an éiceachórais agus na bpróiseas nádúrtha a chothabháil agus a fheabhsú. Féachaint go gníomhach le deiseanna feabhsaithe comhshaoil a chomhtháthú le linn oiriúnú don athrú aeráide.

Cur síos agus Meastóireacht ar Roghanna Malartacha an Phlean

Éilíonn an Treoir MSC go n-aithneofar, go gcuirfear síos agus go measúnófar modhanna malartacha réasúnta chun spriocanna straitéiseacha an Dréacht-PGAÚÁ a bhaint amach (ag cur cuspóirí agus raon feidhme geografach plean nó clár san áireamh) maidir lena n-éifeachtaí suntasacha dóchúla ar an gcomhshaoil. Caithfidh rogha malartach réasúnta den sórt sin a bheith réalaíoch agus a bhféadfaí a chur i bhfeidhm. Déanfar roghanna malartacha réasúnta a mheas in aghaidh na gCuspóirí Straitéiseacha Comhshaoil (CSCanna) a bunaíodh do na gnéithe den chomhshaoil bonnlíne ar dócha go mbeidh tionchar suntasach ag an Dréacht-PGAÚÁ orthu.

Is é bonnspríoc an phróisis measúnaithe malartach réasúnta ná a chinntiú go mbíonn roghanna malartacha eile ag an Údarás Áitiúil bunaithe ar cheisteanna comhshaoil.

Aithníodh na roghanna malartacha réasúnacha seo a leanas sa Dréacht-PGAÚÁ:

- Rogha Mhalartach 1 - An Cur Chuige Pareto Tosaíocht a thabhairt do laghdú astaíochtaí GCT ó na hearnálacha is mó astaíochtaí GCT chun tionchar an athraithe aeráide a mhaolú.
- Rogha Mhalartach 2 - An Cur Chuige Iomlánaíoch Cur chuige ilghnéitheach a ghlacadh agus díriú ar raon réimsí tosaíochta chun tionchair an athraithe aeráide a mhaolú agus a oiriúnú.
- Rogha Mhalartach 3 - An Cur Chuige Iomlánaíoch agus Rannpháirtíoch (an Dréacht-PGAÚÁ reatha): Cur chuige ilghnéitheach (ar a bhfuil béim rannpháirtíochta láidir ar an bpobal) a ghlacadh agus díriú ar raon réimsí tosaíochta chun tionchair an athraithe aeráide a mhaolú agus a oiriúnú.

Rinneadh meastóireacht ar an tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag na roghanna malartacha réasúnacha eile ar an gcomhshaoil bunlíne de réir na dTreoracha MSC agus na dtreoirínte dea-chleachtas. Tá achoimre an meastóireachta sin ar fáil thíos faoi:

- Rogha Mhalartach 1 - an Cur Chuige Pareto - beidh roinnt tionchair dhearfacha ar an gcomhshaoil mar thoradh air agus laghdófar astaíochtaí GCT sna hearnálacha ar féidir leis an údarás áitiúil a rialú nó tionchar suntasach a imirt orthu a chuireann an chuid is mó i dtéarmaí astaíochtaí GCT sa Chontae agus sna hEarnálacha Cónaithe agus Iompair. Is lú an seans go seachadfaidh an rogha mhalartach seo an gníomh leathan maolaithe aeráide agus frithchúitimh a theastaíonn chun acmhainneacht iomlán laghdaithe astaíochtaí GCT a bhaint amach sa Chontae. Is lú an seans freisin go saineofaí leis an rogha eile seo raon leathan de bhearta oiriúnaithe aeráide a chosnódh an bhithéagsúlacht, acmhainní oidhreachta, gabhdóirí comhshaoil agus daoine ar rioscaí athraithe aeráide. D'fhéadfadh an cur chuige malartach seo roinnt éifeachtaí diúltacha comhshaoil a ghiniúint, nach ndéanfaí iad a fhrithchothromú leis na héifeachtaí dearfacha comhshaoil a bhaineann le Roghanna 2 agus 3.

- Rogha Mhalartach 2 - An Cur Chuige Iomlánaíoch - agus Rogha Mhalartach 3 - An Cur Chuige Iomlánaíoch agus Rannpháirtíoch - a sheachadfaidh gníomhú ar son aeráide atá leathan agus éifeachtach go ginearálta. Tá an poitéinseal ag na roghanna eile seo il-éifeachtaí dearfacha comhshaoil a ghiniúint, lena n-áirítear laghdú ar astaíochtaí GCT ag leibhéal eagraíochtúla, pobail agus earnála, chomh maith le tairbhí éagsúla comhshaoil eile. Cuirfidh na roghanna malartacha seo béim ar mhaolú an athraithe aeráide agus gníomhú don oiriúnú, le tuiscint shuntasach a fháil ar na rioscaí a bhaineann leis an athrú aeráide agus le bainistíocht a dhéanamh ar na rioscaí sin ag leibhéal comhphobail.
- Tá an poitéinseal is fearr ag Rogha Mhalartach 3 chun gníomhú éifeachtach ar son na haeráide a sheachadadh mar gheall ar a nádúr iomlánaíoch leathan agus an bhéim láidir rannpháirtíocht a thugann sé don phobal, agus mar sin tacófar le rannpháirtíocht ar ghníomhú ar son na haeráide níos fearr ag leibhéal comhphobail. Tá an fhéidearthacht ag Rogha Mhalartach 3 ann leis na héifeachtaí comhshaoil féideartha a chur i gcrích, i gcomparáid le Rogha Mhalartach 2.

Rogha Mhalartach Réasúnta 3 - An Cur Chuige Iomlánaíoch agus Rannpháirtíoch - a sheasann mar rogha mhalartach nó plean is fearr.

Meastóireacht ar Éifeachtaí Chomhshaoil ag cur i bhfeidhm an Phlean

Rinneadh meastóireacht shonrach ar na héifeachtaí comhshaoil den PGAÚÁ is fearr ar an mbonnlíne chomhshaoil i gcomhréir leis an Treoir MSC agus le treoracha dea-chleachtais. Tá achoimre neamhtheicniúil ar na príomhéifeachtaí comhshaoil a bhaineann le cur i gcrích an phlean le fáil thíos faoi:

- Is dócha go mbeidh éifeacht dhearfach ag éagsúlacht na ngníomhaíochtaí aeráide a shainítear sa phlean, lena n-áirítear gníomhaíochtaí eagraíochtúla agus pobalbhunaithe ar an gcomhshaoil aeráide.
- Clúdaítear sa phlean cineálacha éagsúla d'fhorbairtí fuinneamh in-athnuaite ar leibhéal comhphobail agus leibhéal áitiúil, agus beidh éifeacht dhearfach ar an gcomhshaoil aeráide acu.
- In éagmais maolaithe cuí, is féidir le forbairtí fuinneamh in-athnuaite a thiocthadh teacht chun cinn ón bplean, ar leibhéal comhphobail agus ar leibhéal áitiúil, lena n-áirítear gach bonneagar coimhdeach agus líneach lena mbaineann, roinnt éifeachtaí diúltacha comhshaoil a thabhairt leo, i bhfoirm éifeachtaí ar ghabhdóirí duine áitiúil, bithéagsúlacht, taitneamhacht agus feiceálach an tírdhreacha agus ar chúrsaí torainn comhshaoil.
- Tacaíonn an plean le huasdátú an tsoilsithe fud fad contae Chorcaí. In éagmais maolaithe cuí, d'fhéadfadh drochéifeachtaí a bheith mar thoradh ag úsáid leathan an tsoilsithe ar speicis íogaire oíche.
- Tacaíonn roinnt gníomhartha plean le huasghrádú/athfheistiú foirgneamh chun feidhmíocht fuinnimh a fheabhsú. In éagmais maolaithe cuí, féadfaidh gníomhartha den sórt sin éifeacht dhiúltach a imirt ar stádas na struchtúr cosanta.
- Tacaíonn an plean le raon gníomhartha maolaithe agus athléimneachta tuilte a dhéanamh a mbeidh tionchar dearfach comhshaoil acu ar cháilíocht uisce, ar hidreolaíocht agus ar bhithéagsúlacht. D'fhéadfadh seachadadh an ghnímh seo an baol tuilte a laghdú agus teagmhais tuilte a chosc.
- Tá an poitéinseal ag raon gníomhartha maolaithe agus athléimneachta tuilte, mar atá sa phlean, drochéifeachtaí comhshaoil neamhbheartaithe a imirt agus féadfaidh siad a bheith suntasach in éagmais maolaithe cuí, lena n-áirítear éifeachtaí ar uisce agus ar thimpeallachtaí bithéagsúlachta.

- Tá an plean ar son raon de ghníomhartha cosanta chois farraige a dhéanamh, lena n-áirítear gníomhartha ar thuilte chois farraige agus rioscaí i dtaobh creimeadh a mhaolú. Tá an poitéinseal ag an raon gníomhartha iad sin éifeachtaí dearfacha a imirt ar an mbithéagsúlacht, ar chaighdeán an uisce agus ar thimpeallachtaí na nithreacha.
- Tá an poitéinseal ag gníomhartha i bhfabhar cosaint chois farraige, mar atá sa phlean, drochéifeachtaí comhshaoil neamhbheartaithe a imirt agus féadfaidh siad a bheith suntasach in éagmais maolaithe cuí, lena n-áirítear éifeachtaí ar uisce agus ar thimpeallachtaí bithéagsúlachta.
- Tacaíonn gníomhartha an phlean le bainistíocht níos fearr ar na hacmhainní agus leis an ngeilleagar ciorclach ag leibhéal na heagraíochta, chomhphobail agus áitiúil, rud a d'fhéadfadh feabhas a chur ar éifeachtúlacht acmhainní agus laghdú saolré na n-astaíochtaí GCT a bhaineann le táirgeadh ábhar.
- I gcás gníomh na bainistíochta dramhaíola a bheith neamhoiriúnach nó míchuí, d'fhéadfadh éifeachtaí neamhbheartaithe diúltacha a bheith ann roimh an gcomhshaoil.
- Tacaíonn an plean le forbairt réitigh bunaithe ar nádúr, ar leibhéal comhphobail agus ar leibhéal áitiúil, mar fhreagair ar rioscaí aeráide - agus tá na réitigh sin i bhfabhar cosaint agus feabhsú na bithéagsúlachta.
- Tacaíonn an plean go leathan le forbairt an bhonneagair ghlais. In éagmais dearaidh agus maolaithe cuí a bheith ann, tá seans ann éifeachtaí diúltacha comhshaoil teacht ó fhorbairtí an bhonneagair ghlais agus sin déanta ar scála mór, agus clúdaítear éifeachtaí diúltacha tógála, éifeachtaí diúltacha bithéagsúlachta nó éifeachtaí diúltacha sócmhainní oidhreacha cultúrtha leis sin.
- Leagann an plean roinnt gníomhartha a bhaineann leis an oiriúnú aeráide amach, lena n-áirítear gníomhartha ar son cosaint na ngabhdóirí duine, na bithéagsúlachta agus na sócmhainní oidhreachta ó thionchair an athraithe aeráide cosúil le tuilte. Tá poitéinseal ag cur i gcrích an ghnímh seo éifeachtaí dearfacha a bhaint amach do na gabhdóirí comhshaoil iad sin - trí riosca srianadh damáiste a dhéanamh ar na gabhdóirí.
- Tacaíonn gníomhartha an phlean le forbairt, feabhsú agus bainistíocht na ngréasán iompar sábháilte gníomhach. Féadfaidh gréasán iompar sábháilte atá gníomhach poitéinseal a bheith aige le húsáid na modhanna inbhuanaithe agus gníomhach a chur chun cinn sa phobal, le haistriú córa iompair a spreagadh, le rioscaí tráchta a íoslaghdú agus le tacaíocht a thabhairt roimh laghdú na n-astaíochtaí feithicil.
- Tacaíonn gníomhartha an phlean le forbairt, feabhsú agus bainistíocht na ngréasán iompar sábháilte gníomhach. In éagmais dearaidh agus maolaithe cuí, féadfaidh forbairtí na ngréasán taisteal gníomhach éifeachtaí diúltacha a bheith aige maidir le gabhdóirí duine, torainn, aer, uisce, ithreacha, bithéagsúlacht, oidhrecht cultúrtha nó timpeallachtaí tráchta agus taistil.
- Tacaíonn an plean le leathnú an ghréasáin luchtaithe d'Fheithiclí Leictreacha (FL) agus le páirceáil taistil gníomhach i gceantar feidhme an údaráis áitiúil. Tá poitéinseal ag seachadadh rathúil an ghnímh seo bheith mar bhonn faoi úsáid na FL agus na modhanna taistil gníomhacha ag leibhéal chomhphobail agus áitiúil mar aon le laghdú na n-astaíochtaí feithicil.
- Tacaíonn gníomhartha an phlean le leathnú an ghréasáin luchtaithe FL agus le páirceáil taistil gníomhach fud fad ceantair feidhme an údaráis áitiúil. In éagmais maolaithe cuí, féadfaidh tógáil bhreise an bhonneagair maidir le pointí luchtaithe leictrigh éifeachtaí diúltacha a bheith aige maidir le gabhdóirí duine, torainn, aer, uisce, lthreacha, bithéagsúlacht, oidhrecht cultúrtha nó timpeallachtaí tráchta agus taistil.

Bearta Maolaithe

Forbhreathnú ar na Bearta Maolaithe

Aithníodh na héifeachtaí comhshaoil diúltacha féideartha a dtiocfadh teacht chun cinn i ndiaidh an Dréacht-PGAÚÁ a chur i gcrích (gan tagairt a dhéanamh ar aon mhaolú).

Caithfear gach beart maolaithe, de réir Treoir MSC, a leagadh amach a fhad is go gcosnófar, go laghdófar agus go gcúiteofar, a oiread agus is féidir, cibé éifeacht chomhshaoil dhiúltach shuntasach atá ar shlí a dhéanta de dheasca cur i gcrích an phlean.

I ndiaidh éifeachtaí comhshaoil ó chur i gcrích an phlean a mheas, glacadh leis na bearta maolaithe seo a leanas le héifeachtaí comhshaoil ón Dréacht-PGAÚÁ seo a fheabhsú.

- Maolú i bhfoirm roghanna malartacha.
- Maolú a dhéanamh trí chur i bhfeidhm na gceisteanna comhshaoil leis an PGAÚÁ.
- Maolú trí cheisteanna ar fhorbairt na gcaighdeán bainistíochta/ ar chuspóirí cosanta comhshaoil a tháinig ón TFP.

Cuireadh ceisteanna comhshaoil san áireamh go cuí le linn an phróisis déanta plean agus nuair a bhí roghanna malartacha den phlean á mheas. Roghnaíodh an plean is fearr ar an mbonn go nginfidh sé an t-uasleibhéal d'éifeachtaí dearfacha aeráide agus comhshaoil, agus íosleibhéal na n-éifeachtaí diúltacha ar an gcomhshaoil.

Rinneadh an próiseas pleanála ag an am céanna leis na próisis MSC agus MC araon. Bhí an fhoireann measúnaithe comhshaoil agus an fhoireann déanta plean i ndlúthchumarsáid lena chéile. Pléadh ceisteanna comhshaoil a tháinig chun solais le linn na bpróiseas MSC agus MC, lena n-áirítear próisis chomhairliúcháin, go rialta leis an bhfoireann déanta plean le linn phróiseas déanta an phlean. De réir mar is gá, forbraíodh bearta maolaithe comhshaoil chun feabhas a chur ar na héifeachtaí diúltacha d'fhéadfadh a bheith ag cur i gcrích an dréacht-PGAÚÁ ar an gcomhshaoil agus cuireadh iad san áireamh ansin sa dréacht-PGAÚÁ. Bhí go leor den mhaolú comhshaoil leabaithe sa phlean go luath sa phróiseas mar thoradh air seo. Rinneadh an próiseas seo ar bhealach trialach chun a chinntiú go ndearnadh pleannanna agus na torthaí comhshaoil is fearr. Comhtháthaíodh ceisteanna comhshaoil sa phlean freisin chun éifeachtaí dearfacha comhshaoil aitheanta an Dréacht-PGAÚÁ a éascú.

Tá bearta maolaithe molta a uasmhéadaíonn buntáistí na gníomhaíochta aeráide do chomhpháirteanna comhshaoil eile amhail cáilíocht an aeir áitiúil, sláinte an duine, bithéagsúlacht, cáilíocht uisce agus réimsí idirghaolmhara eile (.i. réitigh a bhfuil buntáiste ag gach taobh ann).

Tá téacs breise a shoiléiríonn oibleagáidí a bhaineann le cosaint an chomhshaoil agus deiseanna feabhsaithe comhshaoil ceangailte le raon de ghníomhaíochtaí sainithe sa phlean. Múnlaíodh an téacs seo lena chinntiú go gcuirfear cúrsaí comhshaoil san áireamh go cuí agus an plean á chur i bhfeidhm. Cruthaíodh an téacs seo freisin chun a áirithiú go gcruthóidh cur chun feidhme an phlean íosleibhéal na n-éifeachtaí diúltacha ar an gcomhshaoil mar aon le huasleibhéal na n-éifeachtaí dearfacha ar an gcomhshaoil a bhaint amach.

Bunaíodh roinnt prionsabal rialachais comhshaoil chun a áirithiú go gcruthóidh cur chun feidhme an phlean íosleibhéal na n-éifeachtaí diúltacha ar an gcomhshaoil mar aon le huasleibhéal na n-éifeachtaí dearfacha ar an gcomhshaoil a bhaint amach. Beidh na prionsabail rialachais comhshaoil sin mar thaca agus mar threoir ag cur chun feidhme an phlean agus beidh feidhm acu maidir le gach gníomh/gníomhaíocht a eascróidh as cur chun feidhme an phlean agus beidh siad lánpháirtithe iontu.

Chomh maith leis na bearta maolaithe comhshaoil atá comhtháite sa Dréacht-PGAÚÁ, déanfaidh na caighdeáin bhainistíochta forbartha agus na bearta cosanta comhshaoil a shainítear sa TFP éifeachtaí comhshaoil ó gach togra forbartha a fhaigheann tacaíocht ón Dréacht-PGAÚÁ a mhaolú. Tá na caighdeáin bhainistíochta forbartha/bearta cosanta comhshaoil sainithe ar mhaithe le pleanáil chuí agus forbairt inbhuanaithe a chinntiú sa Chontae. Rinneadh MSC agus MC ar an TFP chomh maith. Tá an Dréacht-PGAÚÁ ullmhaithe sa dóigh is go raibh sé i dtiúin leis na polasaithe agus na cuspóirí atá sa Phlean Forbartha Contae.

Conclúidí

Mar thoradh ar mheastóireacht mhalartach réasúnach, forbraíodh an Dréacht-PGAÚÁ chun na torthaí comhshaoil is fearr a bhaint amach i gcomparáid leis na roghanna malartacha réasúnacha eile a bhí ar an tábla.

Má ghlactar leis na bearta maolaithe atá le comhtháthú sa Dréacht-PGAÚÁ, in éineacht le glacadh leanúnach na mbearta cosanta comhshaoil a bhaineann le pleanáil forbartha agus rialaithe a shainítear sa TFP, déanfar gach éifeacht comhshaoil diúltach a d'fhéadfadh a bheith ann a chosc, a laghdú agus a fhritháireamh, a oiread agus is féidir trí chur i bhfeidhm an Dréacht-PGAÚÁ. Níl aon bhearta maolaithe breise ag teastáil ón Dréacht-PGAÚÁ.

Bearta Monatóireachta

Éilíonn an Treoir MSC go ndéanfaí monatóireacht ar na héifeachtaí comhshaoil a bhaineann le cur i bhfeidhm an phlean chun 'éifeachtaí gan coinne a shainaithint go luath, agus chun go mbeifear in ann gníomh leasaithe cuí a dhéanamh orthu.'

Tá sraith táscairí agus spriocanna bunaithe le haghaidh CSCanna sainaitheanta chun monatóireacht agus tomhas leanúnach ar fheidhmíocht chur chun feidhme an PGAÚÁ a dhéanamh, le héifeachtaí comhshaoil chur chun feidhme an PGAÚÁ agus éifeachtúlacht na mbearta maolaithe comhshaoil a chumasú. Déanfar monatóireacht den sórt sin go rialta chun tacú le cur chun feidhme an phlean.

Is táscairí inchainníochtúla simplí agus éifeachtacha iad na táscairí CSC a úsáidtear chun na héifeachtaí comhshaoil a bhaineann le cur i bhfeidhm an Dréacht-PGAÚÁ chomh maith le dul chun cinn cuspóirí agus spriocanna CSC a thomhas. Leagann spriocanna CSC aidhmeanna agus tairseacha intomhaiste agus fócasaithe amach a fhad is go mbeidh an Dréacht-PGAÚÁ in ann tacú leo.

Tá clár láidir monatóireachta bunaithe chun an PGAÚÁ a chur i bhfeidhm.

Sa chás go n-aithnítear ag an monatóireacht go bhfuil éifeacht shuntasach dhiúltach ar an gcomhshaoil de dheasca cur chun feidhme an PGAÚÁ ba cheart athbhreithniú domhain a dhéanamh ar an PGAÚÁ agus ba cheart an PGAÚÁ a thabhairt cothrom le dáta ar bhealach a mhaolaíonn na héifeachtaí comhshaoil sin go sásúil (m.sh. trí ghlacadh le bearta maolaithe comhshaoil breise). Ar an gcaoi chéanna, sa chás go léiríonn an monatóireacht nach bhfuil na héifeachtaí dearfacha comhshaoil féideartha a bhaineann le cur chun feidhme an PGAÚÁ á bhfíorú go leordhóthanach, ba cheart an PGAÚÁ a athbhreithniú agus a nuashonrú ar bhealach a thacaíonn le réadú na n-éifeachtaí comhshaoil dearfacha go léir, ag féachaint don fhís fhoriomlán agus do spriocanna ardleibhéal an phlean.

1. RÉAMHRÁ

1.1 Cúlra

D'ullmhaigh Comhairle Contae Chorcaí (CCC) Dréachtphlean Gníomhaíochta Aeráide Údarás Áitiúil (dá ngairtear an 'Plean' nó 'PGAÚÁ' anseo) 2024-2029 do limistéar feidhme Chomhairle Contae Chorcaí.

In Alt 16 den Acht um Ghníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021 (dá ngairtear an 'Acht Aeráide' amach anseo), leagtar amach na forálacha lena rialaítear bunú agus feidhmiú PGAÚÁ den sórt sin. Is é príomhchuspóir an PGAÚÁ seo ná oiriúnú agus bearta maolaithe ar bhonn áitiúil a leagadh amach chun astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa (GCT) laistigh d'údarás áitiúil mar eagraíocht agus lasmuigh den phobal áitiúil araon a laghdú. Cuirtear PGAÚÁanna i bhfeidhm thar thréimhse chúig bliana. Tá treoir tugtha ag an Aire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide do gach Údarás Áitiúil chun PGAÚÁ a dhéanamh laistigh de 18 mí tar éis é a achtú agus tá 12 mhí ag údaráis áitiúla chun na pleananna seo a thabhairt chun críche.

Toisc scála agus cineál an PGAÚÁ seo, is dócha go mbeidh éifeachtaí comhshaoil ann, agus is mar sin go raibh gá ann Measúnú Straitéiseach Comhshaoil (MSC)² a dhéanamh leis an Phlean. Tá Fehily Timoney and Company (FT) coimisiúnaithe ag CCC le MSC a chríochnú le cur leis an PGAÚÁ.

1.2 Tuarascáil MSC ar an gComhshaol

Tá an doiciméad seo curtha le chéile ag FT i bhfoirm Tuarascáil MSC ar an gComhshaol le haghaidh an Dréacht-PGAÚÁ. Cruthaíonn sé príomh-aschur scríofa an phróisis MSC agus mar sin cuireann sé faisnéis i láthair ar an measúnú comhshaoil agus ar na saincheistanna comhshaoil féideartha a bhaineann le cur i bhfeidhm an Dréacht-PGAÚÁ.

Is iad seo a leanas príomhchuspóirí ón Tuarascáil MSC ar an gComhshaol:

1. Na héifeachtaí suntasacha féideartha ar an gcomhshaol de dheasca an dréacht-PGAÚÁ, chomh maith le roghanna malartacha réasúnta a shainithint, a mheas agus cur síos a dhéanamh orthu
2. Eolas a dhéanamh d'ullmhúchán an PGAÚÁ.
3. Deis luath a thabhairt d'údaráis chomhshaoil agus don phobal aighneachtaí a chur faoi bhráid an Dréacht-PGAÚÁ agus ar na héifeachtaí comhshaoil a d'fhéadfadh a bheith aige – agus athruithe a ionchorprú nuair is gá ar na próisis PGAÚÁ agus MSC araon.

²Is éard atá i MSC ná meastóireacht fhoirmiúil chórasach ar na héifeachtaí suntasacha dóchúla ar an gcomhshaol a bhaineann le plean nó clár a chur chun feidhme sula ndéanfar cinneadh lena ghlacadh.

1.3 Cúlra an MSC agus an Comhthéacs Reachtaíochta

Tá MSC riachtanach faoi Threoir Chomhairle an AE 2001/42/EC i dtaca le Measúnú ar Éifeachtaí Pleananna agus Clár Áirithe ar an gComhshaol (an Treoir MSC)³. Éilíonn an Treoir MSC go ndéanfaí measúnú comhshaoil ar phleananna agus ar chlár áirithe féideartha ina dtiocfadh tionchar suntasach ar an gcomhshaol a bheith acu.

Is é cuspóir uileghabhálach na Treorach MSC ná *‘foráil a dhéanamh d’ardleibhéal cosanta don chomhshaol agus rannchuidiú le gnéithe comhshaoil a chomhtháthú in ullmhú agus i nglacadh pleananna....d’fhonn forbairt inbhuanaithe a chur ar aghaidh’⁴*

Is próiseas é MSC chun meastóireacht a dhéanamh, ag an gcéim chuí is luaithe, ar na hiarmhairtí comhshaoil a bhaineann le tionscnaimh an Phlean nó an Chláir (P/C) a chur i bhfeidhm a ullmhaíonn údaráis ar leibhéal náisiúnta, réigiúnach nó áitiúil nó a ullmhaíodh lena nglacadh trí mhodhanna reachtacha.

Is i dTreoracha le haghaidh Údaráis Réigiúnacha agus Údaráis Áitiúla (2004) maidir le Cur i bhFeidhm na Treorach MSC (2001/42/EC) de chuid na Ranna Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil ina gcuirtear síos ar an MSC mar *‘meastóireacht chórasach fhoirmiúil ar na héifeachtaí suntasacha féideartha ar an gcomhshaol a bhaineann le plean nó clár a chur chun feidhme sula ndéanfar cinneadh an plean nó an clár a ghlacadh’*.

Tá sé mar aidhm ag MSC creat a sholáthar chun dul i bhfeidhm ar chinnteoireacht ag céim níos luaithe nuair a bhíonn P/Canna – as a dtagann tionscadail aonair – á bhforbairt. Tugtar faoi deara gur cheart go mbeadh forbairt níos inbhuanaithe mar thoradh ar MSC trí mheasúnú córasach a dhéanamh ar roghanna beartais.

1.4 Cuspóir an MSC seo

Is é cuspóir an MSC (sa chás áirithe seo) ná cur ar chumas na n-údarás áitiúil breithnithe comhshaoil a ionchorprú sa chinnteoireacht ag céim luath agus ar bhealach comhtháite ar fud an phróisis déanta an Dréacht-PGAÚÁ; agus

1. Leis na héifeachtaí suntasacha féideartha ar an gcomhshaol de dheasca chur i bhfeidhm an dréacht-PGAÚÁ, a shainaithint, a mheas agus cur síos a dhéanamh orthu.
2. Le cinntiú a dhéanamh go gcuirfeadh éifeachtaí díobhálacha aitheanta in iúl, go maolófar iad agus go ndéanfar monatóireacht ar éifeachtacht an mhaolaithe.
3. Le héifeachtaí tairbhíúla (agus neodracha) a shainaithint, agus a chinntiú go gcuirfeadh iad seo in iúl.
4. Le deis a chruthú do rannpháirtíocht na bpáirtithe leasmhara agus an phobail.

³Rialacháin Éireannacha a Thrasú: I.R. Uimh. 435 de 2004 (Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Measúnú Comhshaoil ar Phleananna agus Clár Áirithe), 2004, arna leasú ag I.R. Uimh. 200 de 2011 (Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Measúnú Comhshaoil ar Phleananna agus Clár Áirithe (Leasú)), 2011. I.R. Uimh. 436 de 2004 (Rialacháin um Pleanáil agus Forbairt (Measúnú Straitéiseach Comhshaoil), 2004 arna leasú ag I.R. Uimh. 201 de 2011 (Rialacháin um Pleanáil agus Forbairt (Measúnú Straitéiseach Comhshaoil (Leasú)), 2011

⁴Cur i bhfeidhm na Treorach MSC (2001/42/EC): Measúnú ar Éifeachtaí Pleananna agus Clár Áirithe ar an gComhshaol – Treoirlínte d’Údaráis Réigiúnacha agus Údaráis Phleanála (An Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil, 2004)

1.5 Measúnacht Chuí

Is próiseas measúnaithe é Measúnacht Chuí (MC) a dhíríonn ar aithint na n-éifeachtaí féideartha a bhaineann le Láithreáin Eorpacha – atá mar líonra Natura 2000 – agus sainíodh nó moladh na láithreán iad seo lena n-ainmniú mar gheall ar a dtábhacht éiceolaíoch. Folaítear ag Láithreáin Eorpacha Limistéir faoi Chaomhnú Speisialta (LChaSanna) agus Limistéir faoi Chosaint Speisialta (LChoSanna) araon.

Éilíonn an Treoir um Ghnáthóga⁵, inter alia, go ndéanfaí Scagadh le haghaidh MC (Céim 1) ar phleananna (amhail na PGAÚÁanna) agus más gá go n-ullmhófar Tuarascáil Tionchair Natura (Céim 2), chun na héifeachtaí féideartha nó ionchasacha ar Láithreáin Eorpacha a éireoidh ó chur i bhfeidhm an phlean.

Tagraítear don chéad chéim seo den phróiseas MC mar ‘Scagadh le haghaidh MC’ agus is é an cuspóir a chinneadh, ar bhonn réamh-mheasúnaithe agus critéir oibiachtúla, cé acu plean nó tionscadal, ina aonar agus in éineacht le pleannanna nó tionscadail eile, d’fhéadfadh tionchar suntasach a bheith aige ar Shuíomh Eorpach i bhfianaise chuspóirí caomhnaithe an láithreáin.

Tá sé mar chonclúid ag Scagadh MC go mbeidh éifeachtaí suntasacha dóchúla ar láithreáin Eorpacha - mura ndéantar iad a mhaolú - ó chur chun feidhme an PGAÚÁ. Mar sin, tá an Dréacht-PGAÚÁ faoi réir ag céim 2 den phróiseas MC, agus ullmhaíodh Tuarascáil Tionchair Natura (TTN) taobh leis an MSC - a bhfuil na sonraí ina leith comhtháite sa phróiseas MSC.

⁵Treoir 92/43/CEE maidir le gnáthóga nádúrtha agus flóra agus fána fiáine a chaomhnú.

2. AN DRÉACHTPHLEAN

2.1 Forbhreathnú

Is plean gníomhaíochtaí é an PGAÚÁ le haghaidh CCC a chuireann ar an eolas oiriúnú agus bearta maolaithe aeráide ar bhonn áitiúil le hastaíochtaí GCT a laghdú laistigh d'údarás áitiúil mar eagraíocht agus ag an bpobal mór laistigh de limistéar feidhme an údaráis áitiúil sin.

Ní mór don PGAÚÁ béim isteach agus béim amach a bheith aige. Ba chóir do na húdaráis áitiúla béim a chur ar ghníomhú ar son na haeráide sa phlean laistigh dá n-eagraíochtaí féin, agus an bhéim sin faoi stiúir go hiomlán acu (an bhéim isteach) agus lasmuigh i gceantair a gcuid limistéar feidhme, agus ansin ní mór dóibh sin a stiúradh trí thionchar láidir dearfach a dhéanamh ar a gcuid páirtí leasmhara (an bhéim amach).

Is é fad tréimhse an Dréacht-PGAÚÁ ó 2024 go 2029. Caithfidh an Chomhairle an plean a athbhreithniú agus a uasdátú i ndiaidh gach tréimhse de chúig bliana.

Forbraíodh an PGAÚÁ seo i gcomhréir le ceanglas alt 16 den Acht Aeráide. Ní mór dó a bheith comhsheasmhach leis an bPlean Gníomhaíochta Aeráide 2023 (PGA23) agus leis an gCreat Náisiúnta um Oiriúnú. Caithfidh Pleananna Forbartha ó údaráis áitiúla ag teacht lena gcuid PGAÚÁ.

2.2 Comhthéacs

Tagraíonn athrú aeráide do na hathruithe fadtéarmacha ar phatrúin aimsire an domhain nó ar mheánteochtaí. In Éirinn tá sé seo léirithe ag leibhéal na farraige á ardú, imeachtaí foircneacha aimsire agus athruithe san éiceachóras. Léirigh taighde fairsing agus corpas suntasach fianaise go bhfuil comhghaol idir an meánteocht dhomhanda atá ag dul i méid agus an chainníocht mhéadaitheach de GCT a scaoiltear amach san atmaisféar, go háirithe ó fhoinsí antrapaigineacha.

Is féidir le hathruithe ar phatrúin aimsire agus aeráide drochthionchar suntasach a bheith acu ar an gcomhshaol agus ar dhaoine. D'fhoilsigh an Painéal Idir-Rialtasach ar Athrú Aeráide (PIRAA) tuarascáil ar an Athrú Aeráide 2022: *Tionchair, Oiriúnú agus Leochaileacht in 2022* San áireamh sa tuarascáil seo tá imlíne ar thionchair breathnaithe an athraithe aeráide ar an gcomhshaol agus ar dhaoine. Áirítear orthu sin tionchair ó thuilte intíre, damáistí don bhonneagar, tionchair ó ghalair thógálacha, díláithriú, sláinte agus táirgiúlacht ainmhithe agus beostoic, meabhairshláinte agus ganntanas uisce a thagann ó athrú aeráide.

Léirítear tromchúis na dtionchar agus na rioscaí ionchasacha a bhaineann leis an athrú aeráide sa mhéid ollmhór reachtaíochta idirnáisiúnta, Eorpach agus náisiúnta a tugadh isteach chun na tionchair agus na rioscaí sin a mhaolú.

Soláthraíonn Acht Aeráide na hÉireann bonn reachtúil do ghníomhaíocht aeráide in Éirinn. Sonraíonn sé an gá atá le Plean Gníomhaíochta Aeráide náisiúnta a fhorbairt (agus é a nuashonrú gach bliain), Creat Náisiúnta um Oiriúnú (CNO), Straitéis Náisiúnta Fadtéarmach le haghaidh ghníomhú ar son na haeráide chomh maith le Pleananna um Oiriúnú Earnála (POEanna). Sonraíonn sé freisin sraith buiséad carbóin agus na huasteorainneacha astaíochtaí earnálacha gaolmhara.

Leagtar amach ann na gníomhaíochtaí nach mór a dhéanamh chun a chinntiú go seachadfar na gealltanais agus sprioc chun GCT a laghdú go dtí 51% faoi 2030 agus chun glan-astaíochtaí GCT a bhaint amach faoi 2050. Beidh gá le hiarracht shuntasach d'aon ghuth ar fud gach earnála den tsochaí chun gníomh ar son na haeráide a sheachadadh go rathúil agus na spriocanna seo a bhaint amach.

Príomheilimint den Acht Aeráide is ea an ceanglas faoi Alt 16 ar údaráis áitiúla PGAÚÁanna aonair a ullmhú dá limistéar feidhme. Is é cuspóir na PGAÚÁanna gníomh agus maolú aeráide éifeachtach a sheachadadh ar leibhéal údaráis áitiúil agus pobail. Aithnítear san Acht gur príomhchúiseanna iad údaráis áitiúla maidir le beartas aeráide a chur chun cinn agus a sheachadadh.

2.3 Ábhar an Phlean

Díríonn an Dréacht-PGAÚÁ ar roinnt réimsí téama a mheastar a bheith ríthábhachtach chun todhchaí atá athléimneach ó thaobh na haeráide de agus neodrach ó thaobh na haeráide de a bhaint amach ar leibhéal na heagraíochta agus an phobail. Forbraíodh roinnt cuspóirí do gach réimse téama. Tá sainghníomhaíochtaí iomadúla sainithe chun tacú le baint amach na gcuspóirí sin. Cuirtear i láthair forbheathnú ar na réimsí téama agus na cuspóirí faoin Dréacht-PGAÚÁ Tábla 2-1.

Tábla 2-1: Réimse Téama agus Príomhspriocanna an Dréacht-PGAÚÁ

Réimse Téama	Cuspóir
Astaíochtaí Díreacha	Laghdú 51% ar GHÁIS CHEAPTHA TEASA ó bhunlíne 2016/2018 mar thoradh ar úsáid leictreachais na comhairle
	Laghdú 51% ar GHÁIS CHEAPTHA TEASA ó bhunlíne 2016/2018 mar thoradh ar úsáid teasa teirmeach na comhairle
	Laghdú 51% ar GHÁIS CHEAPTHA TEASA ó bhunlíne 2016/2018 mar thoradh ar úsáid iompair na comhairle
	Méadú 50% ar éifeachtúlacht fuinnimh ó bhunlíne 2009
Rialachas	Táimid tiomanta d'fhís agus do mhisean soiléir ar fud an chontae maidir le gníomhú ar son na haeráide.
	Táimid tiomanta do struchtúir inmheánacha reatha a úsáid chun gníomhaíocht aeráide a ailíniú agus a chomhtháthú ar fud Chomhairle Contae Chorcaí, agus struchtúir nua a fhorbairt, nuair is gá.
	Táimid tiomanta do mhaoiniú a lorg do ghníomhaíocht aeráide ó fhoinsí seachtracha agus inmheánacha.
	Táimid tiomanta do chumas na foirne a fheabhsú chun gníomh éifeachtach ar son na haeráide a sheachadadh.
	Táimid tiomanta do leanúint ar aghaidh ag forbairt Bheartais an tSoláthair Ghlais.
	Geallaimid go mbeidh aeráid lárnach nuair a bheidh sócmhainní nua á n-áitiú agus á bhfáil agus nuair a dhéanfar sócmhainní reatha a athsholáthar.
	Táimid tiomanta do Rannpháirtíocht agus Comhoibriú le Geallsealbhóirí.
	Táimid tiomanta do chreataí monatóireachta agus tuairiscithe a neartú.
	Tacóimid le comhairleoirí ina ról mar ionadaithe poiblí chun gníomhú ar son na haeráide.
Pobal, Faisnéis agus Feasacht	Táimid tiomanta do thacaíocht a thabhairt do Phobail físa a chomhchruthú do Chontae Ísealcharbóin, saibhir i mbithéagsúlacht agus atá athléimneach ó thaobh aeráide de.
	Táimid tiomanta eolas, oideachas a chur ar agus feasacht a chruthú faoi ghníomhaíocht aeráide agus rannpháirtíocht a chur chun cinn.
	Geallaimid tacaíocht a thabhairt do leithdháileadh cistí Rialtais agus tacaímid le rannpháirtíocht ghníomhach i ngníomh aeráide ar leibhéal áitiúil.
	Táimid tiomanta sonraí a bhailiú agus léargais a ghabháil.
	Táimid tiomanta cabhrú leo siúd is mó a mbíonn tionchar ag tionchair aeráide a bhaineann leis an aimsir orthu Táimid tiomanta do chuidiú le hearnálacha den tsochaí a dteastaíonn tacaíocht bhreise uathu san aistriú go geilleagar ísealcharbóin.
	Táimid tiomanta do bheith ag obair ar son Idirthréimhse Chóir.

Réimse Téama	Cuspóir
	Táimid tiomanta Taisteal Gníomhach a chur chun cinn.
	Táimid tiomanta do phobail fhéinchothaithe a chur chun cinn agus a spreagadh.
Bithéagsúlacht, an Timpeallacht Nádúrtha, Oidhreacht agus Úsáid Talún, Athrú ar Úsáid Talún agus Foraoiseacht (ÚTAÚTF).	Plean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta a ullmhú agus a chur i bhfeidhm agus aird á tabhairt ar thionchair an athraithe aeráide.
	Cáilíocht agus nascacht na ngnáthóg i limistéar an chontae a mhéadú, chun tairbhí don éiceolaíocht a mhéadú agus athléimneacht na bithéagsúlachta a mhéadú i leith tionchair an athraithe aeráide.
	Coinneáil na Bithéagsúlachta agus glanhnóthachan i bhforbairt agus i ndéanamh áite a neadú.
	Deiseanna a shainaithint agus a shaothrú le haghaidh feabhsú na bithéagsúlachta i sócmhainní na comhairle, agus ceannasaíocht trí eiseamláir.
	Bagairt agus tionchair Speicis Choimhthíocha Ionracha a laghdú.
	Cáilíocht an uisce a fheabhsú.
	Cáilíocht an aeir a fheabhsú.
	Cosaintí agus bainistiú an imeallbhoird a chur chun cinn.
	Oidhreacht uathúil na hÉireann a chaomhnú agus a bhainistiú ar mhaithe leis na glúine seo agus na glúnta atá le teacht.
	Léirthiscint na hoidhreacht agus a rannchuidiú leis an ngeilleagar agus leis an tsochaí a chur chun cinn agus tacú le cleachtais oidhreacht inbhuanaithe.
	Breathnaigh ar an tionchar ag an úsáid talún, ag an athrú ar úsáid talún agus ag crainn, toir agus coillearnach i dtaobh leithlisiú gás ceaptha teasa agus astaíochtaí laghdaithe de.
	Tacú le bearta oiriúnaithe don athrú aeráide maidir leis an úsáid talún, ag an athrú ar úsáid talún agus ag foraoiseacht chun carbón a leithlisiú agus athrú aeráide a mhaolú.
	An Geilleagar
Táimid tiomanta gníomhú ar son na haeráide a leabú i ngach plean geilleagrach.	
Táimid tiomanta do Ghníomhú ar Son na hAeráide a chur chun cinn d'fhiontair i gContae Chorcaí.	
Táimid tiomanta do mhoil chianoibre a chur i bhfeidhm sa Chontae agus moil nua a forbairt.	
Táimid tiomanta feasacht a chruthú agus faisnéis a sholáthar chun bithéagsúlacht a chosaint.	
Táimid tiomanta leanúint ar aghaidh ag obair le páirtithe leasmhara in imscrúduithe talmhaíochta.	
Táimid tiomanta don chomhoibriú maidir le huisce agus bithéagsúlacht.	
Táimid tiomanta do shláinte an phobail a chosaint maidir le huisce.	
Iompar Daoine	Comhoibriú le pobail agus páirtithe leasmhara chun iompar comhtháite a forbairt ar fud an chontae chun astaíochta GCT a laghdú.
	Taisteal Gníomhach a Chur Chun Cinn
	Forbairtí dearfacha i dtaca le hacmhainn Iompair a chur chun cinn.
	Úsáid Feithiclí Leictreacha / breoslaí astaíochtaí ísle a chur chun cinn.
	Cianobair a chur chun cinn.
Dramhaíl	An geilleagar ciorclach a thacú agus a chur chun cinn.
	Oibriú le pobail agus páirtithe leasmhara chun deireadh a chur le bruscar agus le dumpáil.
	Astaíochtaí ó láithreáin líonadh talún na Comhairle a laghdú.
	Oibriú le páirtithe leasmhara chun a chinntiú go bhfuil roghanna ar fáil do dhiúscairt leithscartha dramhaíola.
	Tacú le forbairt an bhonneagair fhuinnimh in-athnuaite.

Réimse Téama	Cuspóir
Timpeallacht Thógtha (Bonneagar, Foirgnimh, Tithíocht & Oidhreacht)	Tacú le forbairt an bhonneagair théimh cheantair.
	Tacú le forbairt an bhonneagair luchtaithe feithiclí leictreacha poiblí.
	Deiseanna a aithint chun ábhar athchúrsáilte a úsáid i mbonneagar arna fhorbairt ag an gComhairle.
	Cabhrú le haisfheistiú fabraic fhoirgnimh d'fhoirgnimh atá ann cheana féin.
	A chinntiú go gcomhlíonann foirgnimh nua na caighdeáin rialála foirgneamh reatha.
	Giniúint fuinnimh in-athnuaite ar an láthair.
	Tacú le gníomhartha a bhaineann le tithe a iarfheistiú.
	Luchtú FL - Promhadh amach anseo ar eastáit tithíochta sóisialta.
	Feasacht Tionóntaí
	An tionchar a bhíonn ag an róthéamh, an reo agus an gaoth ard laistigh den fhearann poiblí a laghdú.
	Tionchar na dtuille laistigh den fhearann poiblí a laghdú.
	Tionchar an athraithe aeráide ar bhonneagar bóithre a laghdú.

2.4 Fís Fhoriomlán agus Torthaí Straitéiseacha

Is í fís fhoriomlán an Dréacht-PGAÚÁ le haghaidh CCC ná a bheith ina eagraíocht ísealcharbóin atá athléimneach ó thaobh aeráide de a spreagann, a threoraíonn agus a thacaíonn le gníomhú uailmhianach agus cóir ar son na haeráide ar fud an chontae.

Trí bhearta áirithe is féidir a thomhas, a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm, agus na bearta sin dírithe ar an ngníomhaíocht agus ar an amscála is lú, beidh an Dréacht-PGAÚÁ in ann na torthaí straitéiseacha (mar a shainítear ag an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide lena gcuid Treoracha maidir le Pleananna Gníomhaíochta Aeráide d'Údaráis Áitiúla) seo a leanas a bhaint amach:

1. Béim láidir a dhéanamh de chur chuige áitbhunaithe ar an ngníomhú ar son na haeráide, tuiscint níos fearr ar astaíochtaí gás ceaptha teasa agus rioscaí a bhaineann leis an aeráid a sheachadadh ar leibhéal áitiúil agus ag an am céanna aghaidh a thabhairt ar choinníollacha áirithe comhthéacs agus tacaíocht a thabhairt ar cheapadh polasaithe saincheaptha áitiúla.
2. Gníomhartha aeráide atá bunaithe ar fhianaise agus comhtháite a sheachadadh agus a chur chun cinn trí oiriúnú agus bearta maolaithe a dhéanamh, agus iad ag bráth ar thuiscint láidir de ról agus de shainchúram an údaráis áitiúil maidir le gníomhú ar son na haeráide.
3. Treoracha straitéiseacha a aistriú agus a chur ar fáil ar leibhéal áitiúil agus ar leibhéal comhphobail araon maidir le seachadadh an chuspóra aeráide náisiúnta, agus is é aidhm an chuspóra sin ná an téamh domhanda a ísliú agus an tír a threorú i dtreo seasmhacht aeráide, saibhreas bithéagsúlachta, inbhuanaitheacht chomhshaoil agus neodracht aeráide faoi dheireadh 2050.

2.5 Caidreamh an Phlean le Pleananna agus Cláir Chúil eile

Rinneadh scrúdú ar an ilnasc idir an Dréacht-PGAÚÁ agus pleananna / cláir náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla eile agus tá sé sin doiciméadaithe in Aguisín 1.

3. MODHEOLAÍOCHT MSC

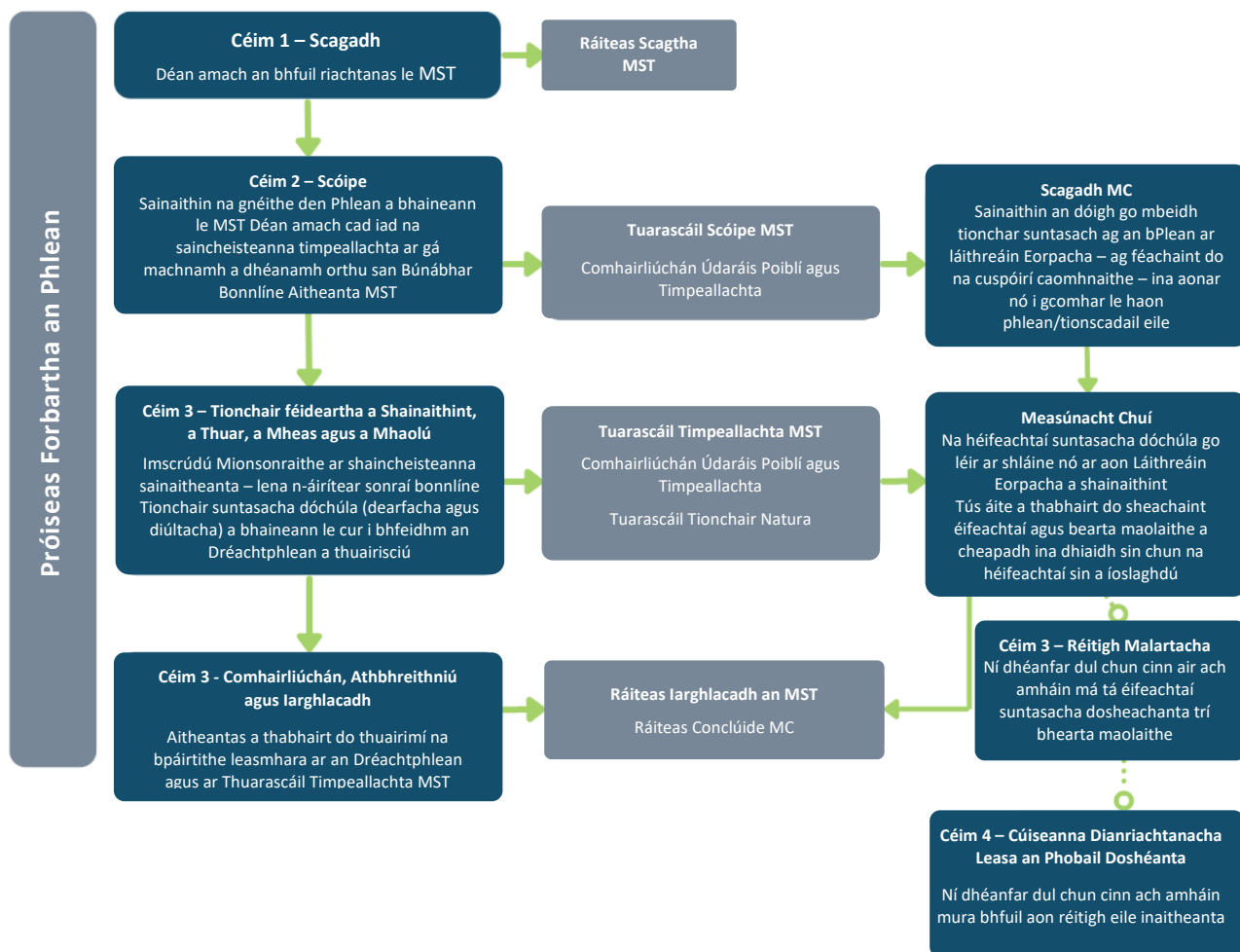
3.1 Próiseas MSC

Tá ceithre chéim ag an phróiseas MSC, agus bíonn comhairliúchán leasmhara agus poiblí i gceist le gach céim acu (Figiúr 3-1). Is iad seo a leanas na céimeanna sin:

- Céim 1 - Scagadh: an bhfuil gá ann MSC a dhéanamh.
- Céim 2 - Raon Feidhme a mheas: raon feidhme spásúil agus ama an MSC a bhunú mar aon le creatlach chinnteoireachta is féidir a úsáid le héifeachtaí a mheas.
- Céim 3 - Éifeachtaí Féideartha a Aithint, a Thuar, a Mheas agus a Mhaolú, mar aon le Roghanna Malartacha a Chur san Áireamh.
- Céim 4 - Comhairliúchán, Athbhreithniú agus Iardhaingniú. Folaítear ag seo cur i bhfeidhm monatóireacht reachtúil an MSC.

Ritheann an próiseas SEA ag an am céanna leis an bpróiseas um Measúnú Cuí (MC), a bhfuil pléite go pointe i gCuid 2 1.5

Déanann an Tuarascáil SEA ar an gComhshaol seo tuairisc ar thorthaí Chéim 3.

Figiúr 3-1: Céimeanna MSC agus MC agus Príomhrudaí ar féidír a bhaint amach.

3.2 Forbhreathnú ar Phróisis an PGAÚÁ, an MSC AGUS an MC

I bhfianaise scála agus nádúr an PGAÚÁ, is dóchúil go mbeidh tionchar ar an gcomhshaoil, agus dá bhrí sin tá an MSC ‘scagtha isteach’ sa chás seo.

Táirgeadh Tuarascáil MSC Raon Feidhme don Dréacht-PGAÚÁ. Chuidigh an Tuarascáil MSC Raon Feidhme seo, mar aon le haighneachtaí scóipe MSC agus ceisteanna na n-aighneachtaí seo ag an bpróiseas MSC, le raon feidhme na saincheisteanna comhshaoil a bhfuil MSC ag déileáil leo agus leis an leibhéal mionsonraí lena mbaineann chun aghaidh a thabhairt ar na saincheisteanna seo, de réir na dTreoirínte MSC⁶.

⁶Cur i bhfeidhm na Treorach MSC (2001/42/EC): Measúnú ar Éifeachtaí Pleananna agus Cláir Áirithe ar Threoirínte Comhshaoil d'Údarás Réigiúnacha agus Údarás Phleanála (RCORÁ, 2004), Leathanach 18 “Moltar, ag deireadh an nós imeachta raon feidhme, gur cheart don údarás ceaptha plean tuarascáil chuimsitheach raon feidhme a ullmhú ar a gconclúidí maidir leis an bhfaisnéis atá le cur sa tuarascáil ar an gcomhshaoil, agus aon mholtaí ó na húdaráis chomhshaoil á gcur san áireamh.”

Figiúr 3-2 Tugann sé forbhreathnú ar ullmhúchán comhtháite an PGAÚÁ agus ar na próisis MSC agus Measúnú Cuí⁷ (MC). Tá ullmhú an Dréacht-PGAÚÁ, an MSC agus an MC ar siúl ag an am céanna agus beidh torthaí an MSC agus an MC mar bhonn eolais don Dréacht-PGAÚÁ.

Ag cur san áireamh an raon feidhme atá sonraithe sa Tuarascáil MSC Raon Feidhme a táirgeadh don Dréacht-PGAÚÁ, tá na héifeachtaí comhshaoil a bhaineann le cur i bhfeidhm an Dréacht-PGAÚÁ sainitheanta, measúnaithe agus curtha síos orthu sa Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil í seo. Tá bearta maolaithe sainithe sa tuarascáil seo freisin chun éifeachtaí díobhálacha comhshaoil a chosc mar gheall ar chur i bhfeidhm an Dréacht-PGAÚÁ. Beidh an tuarascáil seo in éineacht leis an Dréacht-PGAÚÁ ar taispeáint poiblí mar chuid den chomhairliúchán poiblí reachtúil riachtanach. Comhtháthaíodh torthaí an MC freisin i dTuarascáil MSC ar an gComhshaoil. Beidh doiciméid an MC ag gabháil leis an Dréacht-PGAÚÁ agus an Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil ar taispeáint poiblí. Leanann an MSC gnéithe den Mheasúnú Tionchair Bithéagsúlachta Comhtháite⁸.

Freagrófar aighneachtaí i dtuarascáil an Phríomhfheidhmeannaigh ar chomhairliúchán poiblí, agus déanfar nuashonruithe ar dhoiciméid MSC agus MC nuair is cuí.

Scrúdófaí modhnuithe molta ar an PGAÚÁ lena chinntiú nach dócha go gcuirfidís isteach ar ghréasán Natura 2000 de láithreáin éiceolaíochta ainmnithe agus chun a chinntiú nach dócha go mbeadh tionchar suntasach comhshaoil acu.

Nuair a ghactar leis an PGAÚÁ, tabharfar na doiciméid MSC agus MC chun críche agus ullmhófar Ráiteas MSC, ina n-áireofar faisnéis ar conas a rinneadh cúrsaí comhshaoil a chomhtháthú sa PGAÚÁ. Cuirfear an PGAÚÁ i bhfeidhm ansin agus tabharfar faoi fhaireachán comhshaoil chun éifeachtaí comhshaoil an phlean a thomhas.

⁷Is measúnú tionchair mionsonraithe agus fócasaithe é an MC ar impleachtaí gníomhaíochta nó tionscadail straitéiseacha, ina aonar agus in éineacht le gníomhaíochtaí agus tionscadail straitéiseacha eile, ar shláine láithreáin Eorpaigh i bhfianaise a chuspóirí caomhnaithe.

⁸Mar a shonraítear i Measúnú Tionchair Bithéagsúlachta Comhtháite 2013 de chuid an GCC (an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil) - Próisis MC, SEA agus MTC (Measúnú Tionchair Chomhshaoil a Shimpliú: Lámhleabhar an Chleachtóra.

Figiúr 3-2: Forbhreathnú ar an bPróiseas MSC in Athbhreithniú agus Ullmhúchán Phlean Gníomhaíochta Aeráide an Údaráis Áitiúil (próisis MC san áireamh)

3.3 Próisis MSC a rinneadh go dtí seo

3.3.1 Scagadh MSC

Is í an chéad chéim den phróiseas MSC ná Scagadh MSC a dhéanamh chun an riachtanas le haghaidh MSC de P/C a chinneadh.

Is í an chéad chéim chun cinneadh a dhéanamh go bhfuil an P/C in ann MSC a bheith acu ná ‘Seiceáil Réamhscagtha’ (ar a dtugtar ‘Céim 1 -Infheidhmeacht’ air freisin). Ligeann sé seo scagadh tapa a dhéanamh ar an P/C ar léir nach mbeidh aon tionchar comhshaoil acu agus scagadh isteach orthu siúd a dteastaíonn MSC uathu. Tugtar ‘Scagthástáil Chéim 2’ ar an dara chéim chun cinneadh a dhéanamh an bhfuil MSC de dhíth ar P/C. Is é cuspóir na céime seo ná a aithint an dtiocfadh le P/C éifeachtaí suntasach a bheith acu ar an gcomhshaol agus an gcaithfidh MSC a dhéanamh in éineacht leis an P/C. Tá cur i bhfeidhm na gcritéar um shuntas comhshaoil tábhachtach chun cinneadh a dhéanamh an bhfuil gá le MSC. Leagtar amach in Iarscríbhinn II de Threoir 2001/42/EC an chritéar ‘reachtach’ ar chóir aghaidh a thabhairt roimh i rith na céime seo.

I bhfianaise scála agus nádúr an PGAÚÁ, is dóchúil go mbeidh tionchar ar an gcomhshaol, agus dá bhrí sin tá an MSC ‘scagtha isteach’ sa chás seo. Chuir PGAÚÁ le haghaidh CCC Ráiteas Scagthástála MSC chuige seo ar fáil.

Tá na príomhchúiseanna le ‘scagadh isteach’ sa PGAÚÁ liostaithe thíos:

1. Saineoidh an PGAÚÁ creat lena leagtar síos creat le haghaidh tionscadal agus gníomhaíochtaí eile, maidir le suíomh, cineál, méid agus coinníollacha oibriúcháin nó trí acmhainní a leithdháileadh.
2. Tá an cumas ag an PGAÚÁ fadhbanna comhshaoil a chruthú
3. Tacóidh an PGAÚÁ le prionsabail agus beartais na reachtaíochta Eorpaí a bhaineann le hathrú aeráide a bhaint amach (e.g., ‘Dlí Eorpach na hAeráide’⁹).
4. Tá an poitéinseal ag an PGAÚÁ go mbeidh éifeachtaí suntasacha comhshaoil aige bunaithe ar an tionchar is dócha a bheidh aige ar úsáid talún agus ar fhorbairt, ar a scóip gheografach ar fud an chontae agus ar leithead na n-íogaireachtaí comhshaoil a ghlahtar laistigh den chontae.

3.3.2 Raon Feidhme MSC

Is é an dara chéim den phróiseas MSC ná Raon Feidhme MSC a dhéanamh. Is é cuspóir Raon Feidhme MSC ná raon feidhme spásúil agus ama an MSC agus creat cinnteoireachta a bhunú is féidir a úsáid chun tionchair a mheas. Cuirtear Tuarascáil Raon Feidhme MSC ar fáil chun an próiseas raon feidhme a dhoiciméadú.

Tháinig FT Tuarascáil Raon Feidhme MSC deiridh don Dréacht-PGAÚÁ a bhí bunaithe ar fhreagra comhairliúcháin ó na húdaráis chomhshaoil. Thug an Tuarascáil Raon Feidhme MSC breac-chuntas ar fhaisnéis ar an Dréacht-PGAÚÁ, lena n-áirítear an gá atá leis an Dréacht-PGAÚÁ, a limistéar ama agus geografach agus cuspóirí foriomlána. D’éascaigh sé raon feidhme na gComhpháirteanna Comhshaoil agus tuiscint a fháil ar na saincheisteanna comhshaoil a bhí le breithniú faoin bpróiseas MSC. Bhí an Tuarascáil Raon Feidhme ag teastáil freisin chun comhairliúchán reachtúil a éascú lena chinntiú go bhfuil an cur chuige atá molta don MSC oiriúnach. Cuireadh cóip den tuarascáil seo ar fáil do na húdaráis Chomhshaoil reachtúla.

Chuidigh an Tuarascáil Raon Feidhme MSC, mar aon le haighneachtaí raon feidhme MSC agus ceisteanna na n-aighneachtaí seo ag an bpróiseas MSC, le raon na saincheisteanna comhshaoil a mbeidh an MSC ag déileáil leo a chur in iúl agus a shainiú, chomh maith leis na modhanna a úsáidfear chun aghaidh a thabhairt orthu agus an leibhéal sonraí a theastaíonn chun aghaidh a thabhairt ar na saincheisteanna seo, de réir na dTreoirínte MSC¹⁰.

⁹Rialachán (AE) 2021/1119 de Pharlaimint na hEorpa agus de Chomhairle 30 Meitheamh 2021 ag bunú creat le haghaidh neodracht aeráide a bhain amach agus na Rialachán leasaithe (EC) Uimh 401/2009 agus (AE) 2018/1999.

¹⁰Cur i bhfeidhm na Treorach MSC (2001/42/EC): Measúnú ar Éifeachtaí Pleananna agus Cláir Áirithe ar an gComhshaol – Treoirínte d’Údaráis Réigiúnacha agus Údaráis Phleanála (RCORÁ, 2004), Leathanach 18: “Moltar, ag deireadh an nós imeachta scópála, gur cheart don údarás ceaptha plean tuarascáil chuimsitheach scópála a ullmhú ar a chonclúidí maidir leis an bhfaisnéis atá le cur sa tuarascáil ar an gcomhshaol, agus gach moladh ó na húdaráis chomhshaoil á gcur san áireamh.”

Is iad seo a leanas Comhpháirteanna Comhshaoil sa Treoir MSC a 'a bhí scóptha isteach':

- Daonra agus Sláinte an Duine
- Bithéagsúlacht, Flóra agus Fána
- Tírdhreach, Muirdhreach agus Taitneamhacht Feiceálach
- Oidhreacht Chultúrtha - Seandálaíocht agus Ailtireacht
- Ithreacha
- Úsáid Talún
- Cáilíocht Aeir agus Torainn
- Uisce
- Sócmhainní Ábhair
- Turasóireacht agus Fóillíocht
- An tAthru Aeráide

3.3.3 Comhairliúchán MSC

Comhairliúchán le hÚdarás Chomhshaoil reachtúla chun eolas a chur ar fáil don phróiseas Scópála MSC. Eisíodh Dréacht-Tuarascáil MSC Raon Feidhme agus Ceisteanna MSC Raon Feidhme cuí chuig na hÚdarás Chomhshaoil reachtúla. Mhair an tréimhse chomhairliúcháin é seo 4 seachtaine.

Comhairliúchán leis na hÚdarás Chomhshaoil reachtúla seo a leanas agus le geallsealbhóirí leasmhara maidir le raon feidhme agus leibhéal mionsonraí na faisnéise atá le cur san áireamh i dTuarascáil Timpeallachta MSC:

- An Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara (RTBM)
- An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide (RCAC)
- An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta (RTRÁO)
- An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (an GCC)

Tá aiseolas an chomhairliúcháin curtha i láthair in Aguisín 2.

Chomh maith leis na hÚdarás Chomhshaoil reachtúla thuas, rachfar i gcomhairle leis na geallsealbhóirí leasmhara seo a leanas maidir le raon feidhme agus leibhéal mionsonraí na faisnéise a bheidh le cur san áireamh i dTuarascáil Timpeallachta MSC:

- An Taisce
- Cairde Éanlaith Éireann
- Comhairle Chomhairleach um Athru Aeráide
- Faire Cósta
- An Roinn Fiontar, Trádála agus Fostaíochta (RFTF)
- An Roinn Iompair (RI)
- Bord Soláthair an Leictreachais (BSL)
- Fáilte Ireland
- Líonraí Gáis Éireann

- An tÚdarás Forbartha Tionscail (ÚFT)
- Iascach Intíre Éireann (IIÉ)
- Cumann Uiscebhealaí Intíre na hÉireann (IWAI),
- Comhghuaillíocht Tírdhreacha Éireann (CTÉ)
- Údaráis Áitiúla Comharsanachta (ÚÁC)
- Foras na Mara
- Oifig na nOibreacha Poiblí (OOP)
- Údaráis Réigiúnacha¹¹
- Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (ÚFIÉ)
- Teagasc
- Turasóireacht Éireann

3.4 Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil

3.4.1 Cur Chuige agus Modheolaíocht an Mheasúnaithe Comhshaoil

Is éard atá i gceist leis an tríú céim ná an tionchar a d'fhéadfadh a bheith ar an gcomhshaoil a bhaineann leis an Dréacht-PGAÚÁ a aithint, a thuair, a mheasúnú agus a mhaolú Cuirtear Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil ar fáil chun an próiseas seo a dhoiciméadú. Tá Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil lárnach don phróiseas MSC agus cuirtear le chéile í le linn phróiseas déanta an phlean chun go bhféadfaí éifeachtaí dóchúla, suntasacha comhshaoil an phlean a mheas agus bearta maolaithe comhshaoil cuí a chur san áireamh sa phlean. Ba chóir go mbeadh sé mar threoir don phróiseas déanta plean agus chun na torthaí comhshaoil is fearr a chinntiú.

Is ionann Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil agus príomh-aschur scríofa an phróisis MSC. Feidhmíonn sé chun doiciméadú a dhéanamh ar an meastóireacht ar na héifeachtaí comhshaoil suntasacha dóchúla a bheidh ag feidhmiú an phlean ar na Comhpháirteanna Comhshaoil ábhartha a shainítear sa Treoir MSC. Sainíonn sé Cuspóirí Straitéiseacha Comhshaoil (CSCanna) agus spriocanna agus táscairí gaolmhara a bhaineann le gach limistéar Comhpháirte Comhshaoil. Sainíonn sé bearta maolaithe comhshaoil chun na héifeachtaí dóchúla, suntasacha ar an gcomhshaoil a bhaineann le cur i bhfeidhm an phlean a chosc, a laghdú agus a fhritháireamh agus bearta monatóireachta chun éifeachtaí comhshaoil an phlean a mheas. Soláthraíonn sé tuiscint shoiléir don déantóir plean, Údaráis Chomhshaoil reachtúla, geallsealbhoirí leasmhara agus an pobal i gcoitinne ar na héifeachtaí dóchúla, suntasacha comhshaoil a bhaineann le cur i bhfeidhm an P/C.

Tá achoimre ar an bhfaisnéis atá i dTuarascáil MSC ar an gComhshaoil léirithe thíos:

- Achoimre neamhtheicniúil ar an measúnú comhshaoil a rinneadh chun eolas a thabhairt do Thuarascáil MSC ar an gComhshaoil.
- Cur síos ar an P/C atá á bhreithniú, lena n-áirítear sonraí ar phríomhspríocanna an P/C, ábhair an P/C, torthaí a bhfuiltear ag súil leis ón P/C, agus conas a bhaineann an P/C le P/Canna eile.
- Cur síos agus tréithriú na timpeallachta bonnlíne a bhféadfadh cur i bhfeidhm an P/C difear a dhéanamh dó, lena n-áirítear éabhlóid na timpeallachta bonnlíne gan an P/C a chur chun feidhme (m.sh faoi chás 'déan rud ar bith' nó 'déanamh ar a laghad').

¹¹Réigiún Theas.

- Cur síos ar gach fadhb comhshaoil atá ann cheana a bhaineann leis an P/C.
- Cuspóirí cosanta comhshaoil (lena n-áirítear táscairí agus spriocanna) a bhaineann leis an P/C agus an bealach ar cuireadh na cuspóirí seo agus breithnithe comhshaoil san áireamh le linn phróiseas déanta an phlean.
- Cur síos ar na roghanna réasúnacha eile a sainaitníodh, na cúiseanna leis na roghanna sin a mheas laistigh de raon feidhme an mheasúnaithe comhshaoil, agus meastóireacht ar an tionchar suntasach is dócha a bheidh acu ar an gcomhshaol.
- Meastóireacht ar na héifeachtaí suntasacha dóchúla a bheidh ag feidhmiú an P/C (lena n-áirítear roghanna réasúnta eile) ar an gcomhshaol, agus go háirithe ar na comhpháirteanna comhshaoil seo a leanas: bithéagsúlacht, daonra, sláinte an duine, fána, flóra, ithir, uisce, aer, factóirí aeráide, sócmhainní ábhartha, oidhreacht chultúrtha lena n-áirítear oidhreacht ailtireachta agus seandálaíochta, tírdhreach agus an t-idirghaol idir na factóirí thuas.
- Cur síos ar bhearta maolaithe comhshaoil a mholtar chun éifeachtaí comhshaoil suntasacha dóchúla a d'fhéadfadh tarlú le linn chur i bhfeidhm an P/C a chosc, a laghdú agus a fhritháireamh.
- Cur síos ar na bearta monatóireachta atá le cur i bhfeidhm chun faireachán a dhéanamh ar na héifeachtaí suntasacha dóchúla a bheadh le cur i bhfeidhm P/C.

Táirgeadh an Tuarascáil MSC ar an gComhshaol seo don Dréacht-PGAÚÁ le haghaidh CCC agus ní mór í a eisiúint chuig na húdaráis Chomhshaoil reachtúla agus páirtithe leasmhara aitheanta chun ligean dóibh aighneachtaí a dhéanamh ar an Dréacht-PGAÚÁ, ar an measúnú comhshaoil a rinneadh, agus ar na bearta maolaithe agus monatóireachta comhshaoil atá molta. Ní mór é a fhoilsiú freisin le taispeáint phoiblí leis an Dréacht-PGAÚÁ, chun ligean don phobal aighneachtaí a dhéanamh ar an measúnú comhshaoil.

Tá an Dréacht-PGAÚÁ agus an Tuarascáil MSC ar an gComhshaol le foilsiú go luath i R4 2023 ar feadh tréimhse chomhairliúcháin cheithre seachtaine.

3.4.2 Údair Thuarascáil MSC ar an gComhshaol

Is comhairleacht í FT atá lonnaithe i gCorcaigh, i gCeatharlach agus i mBaile Átha Cliath, a dhíríonn go speisialta ar innealtóireacht shibhialta agus chomhshaoil, i bpleanáil agus i measúnú comhshaoil. Tá foireann ghairmiúil le taithí bunaithe ag an gcuideachta a dhéanann sainfheidhmiú ar gach cineál measúnaithe comhshaoil reachtúil, lena n-áirítear MTC, MC agus MSC. Tá tacaíocht ag an bhfoireann seo ó go leor innealtóirí intí, eolaithe, pleanálaithe agus speisialtóirí ábhar.

Choinnigh CCC FT chun MSC a dhéanamh den Dréacht-PGAÚÁ agus tá siad freagrach as an Tuarascáil MSC ar an gComhshaol seo a chur i gcrích. Tugtar breac-chuntas ar na saineolaithe inniúla a bhí páirteach in ullmhú na Tuarascála MSC ar an gComhshaol seo i Tábla 3-1.

Tábla 3-1: Údair Thuarascáil MSC ar an gComhshaol

Ainm agus Cáilíochtaí	Ról sa Tionscadal	Taithí Chuí
Bernie Guinan MSc, BSc. (Comhshaol. Eol agus Teic), Diop. Rialú Measúnaithe Truailithe	Stiúrthóir an Tionscadail	Tá Bernie ina Stiúrthóir le FT atá freagrach as Bainistíocht Dramhaíola & Acmhainní agus Eolaíocht Chomhshaoil. Tá 20 bliain de thaithí aici ar thionscadail a sheachadadh agus a bhainistiú san earnáil chomhshaoil. Tá taithí fhairsing ag Bernie ar chomhordú tionscadail MTC, MSC agus MC, lena n-áirítear tionscadail ar scála mór agus casta. Tá eolas domhain aici ar gach polasaí, reachtaíocht agus treoir chomhshaoil agus pleanála.

Ainm agus Cáilíochtaí	Ról sa Tionscadal	Taithí Chuí
Diop. Forbairt Gnó		
<p>Andrew Torsney</p> <p>PhD, Éiceathurasóireacht agus Anailís ar Iompar cuairteoirí, Coláiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath, 2018 – san am i láthair (Páirtaimseartha)</p> <p>MRes Bithéagsúlacht agus Caomhnú (Onóracha), Ollscoil Leeds, RA, 2011 - 2012</p> <p>BSc Zó-eolaíocht, An Coláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath, 2007 - 2011</p>	Bainisteoir Tionscadail	<p>Tá os cionn 10 mbliana taithí ag Andrew mar éiceolaíocht ghairmiúil. Tá sé freagrach as an obair éiceolaíoch ar fad ó dhearadh agus cur i bhfeidhm an tionscadail go dtí ullmhú tuarascálacha. Is cuid rithábhachtach den ról seo é an t-idirghníomhú le príomhpháirtithe leasmhara agus comhlachtaí reachtúla mar an NPWS agus an GCC. Tá a ról éagsúil agus casta agus é ag obair ar leibhéil an phlean agus tionscadal araon. Ba é an príomh-éiceolaí é atá freagrach as MSC agus MC a ullmhú agus a chomhordú do go leor pleananna reachtúla úsáide talún; chomh maith le EclAs, EIARs agus MCanna sna Tionscadail. Tá eolas teicniúil cuimsitheach ag Andrew ar mheasúnuithe éiceolaíochta agus ar dhlíthiúlachtaí na bpróiseas pleanála chun seachadadh cuíchóirithe measúnuithe a éascú.</p> <p>Is éiceolaí le taithí é Andrew a bhfuil ceithre cheadúnas náisiúnta maolaithe speiceas aige do sciatháin leathair (grianghrafadóireacht & suaitheadh fara), do dhobharchúnna agus do bhroic. Is é Andrew a scríobh an Treoir Aitheantais NBDC ar Sciatháin Leathair na hÉireann agus an Treoir Aitheantais do Phlandáil Ionracha Rialaithe. Is speisialtóir luibheolaíochta taithí é Andrew a dhíríonn ar ghnáthóga féarthailte larscríbhinn I, tar éis dó oibriú ar thraslonnú móinéar féar ísealchríche [6510] ina bhfuil speiceas eorna móinéir an ordaithe cosanta bláthanna (<i>Hordeum secalinum</i>).</p>
<p>Richard Deeney</p> <p>Ard-Diplóma sa Dlí Pleanála agus Comhshaoil, Óstaí an Rí, Éire 2017</p> <p>B.Sc. Céim Chéad Onóracha, Bainistíocht Comhshaoil, Institiúid Teicneolaíochta Bhaile Átha Cliath, 2012</p> <p>Comhshaoil Cairte, An Cumann don Chomhshaoil</p>	Ceannaire Foirne MSC	<p>Is Eolaí Sinsearach Comhshaoil é Richard le Fehily Timoney. Tá B.Sc ag Richard. Céim Chéad Onóracha, Bainistíocht Comhshaoil ó Institiúid Teicneolaíochta Bhaile Átha Cliath. Oibríonn Richard san fhoireann Dramhaíola agus Comhshaoil ag Fehily Timoney agus tá taithí aige ar bhainistíú tionscadail agus ar chomhordú Iarratais Phleanála, Measúnachtaí Straitéiseacha Comhshaoil, Tuarascálacha Measúnaithe Tionchair Timpeallachta agus Measúnacht Timpeallachta, Scagadh agus Tuarascálacha Raon Feidhme EIAR, forbairt Pleananna agus Córas Bainistíochta Comhshaoil, Iniúchadh Comhshaoil, agus Measúnú Astaíochta Air.</p> <p>Tá sárthaithí ag Richard ar phleanáil agus ar mheasúnú comhshaoil do chineálacha éagsúla forbartha lena n-áirítear áiseanna dramhaíola, cairéil, forbairt fuinnimh in-athnuaite agus forbairt turasóireachta. Tá taithí aige ar mheasúnuithe bonnlíne ar astaíochtaí air do raon eagraíochtaí.</p>
<p>Eunice Wong</p> <p>B.Sc. Céad Onóracha, Eolaíocht Chomhshaoil agus Teicneolaíocht Inbhuanaithe, Ollscoil Teicneolaíochta na Mumhan, 2022</p>	Tacaíocht Tionscadail	<p>Is Eolaí Comhshaoil í Eunice ar an bhFoireann Dramhaíola agus Comhshaoil ag Fehily Timoney and Company. Tá BSc den Chéad Onóracha ag Eunice in Eolaíocht Chomhshaoil agus i dTeicneolaíocht Inbhuanaithe ó Ollscoil Teicneolaíochta na Mumhan.</p> <p>Tá baint ag Eunice le roinnt tionscadal éagsúil agus dúshlánach ó tháinig sé isteach in FT a chlúdaigh príomhghnéithe feabhsúcháin, fardail astaíochtaí bonnlíne, forbairt taitneamhachta, measúnú comhshaoil, agus monatóireacht. Bhí sí freagrach as taighde, tiomsú sonraí, bailíochtú agus anailís ar an iliomad tionscadal, lena n-áirítear staidéar deisce, taighde, chomh maith le forbairt tuarascálacha gaolmhara.</p>
Bruna Felipe	Tacaíocht Tionscadail	<p>Is Innealtóir Timpeallachta Tionscadail de chuid Fehily Timoney and Company í Bruna. Tá BE san Innealtóireacht Chomhshaoil ag Bruna ó UNESP, Ollscoil Stáit São Paulo, an Bhrasaíl.</p>

Ainm agus Cáilíochtaí	Ról sa Tionscadal	Taithí Chuí
BE (Onór) Innealtóireacht Chomhshaoil UNESP, Ollscoil Stáit São Paulo, An Bhrasaíl.		Bhí baint ag Bruna le raon tionscadal talún éillithe agus le Measúnuithe Riosca Timpeallachta de Shraith II (MRT). Bhí Bruna freagrach as tiomsú sonraí, as bailíochtú agus as anailísiú chun tuarascálacha ERA a ullmhú do raon tionscadal a bhaineann le líonadh talún, lena n-áirítear oibreacha a bhaineann le monatóireacht comhshaoil agus comhlíonadh ceadúnais le haghaidh líonta talún éagsúla. Bhí baint aici le tuarascálacha um Measúnú Cuí a ullmhú agus le leabharlann de Láithreáin Eorpacha don Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara. Tá taithí aici freisin ar fhardail astaíochtaí bonnlíne a fhorbairt agus ar mheasúnuithe bonnlíne chomhshaoil a dhéanamh le haghaidh tionscadail iolracha.
Eibhlín Vaughan Céad Onóracha BA in Eolaíocht Chomhshaoil, Coláiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath, 2020	Tacaíocht Tionscadail	Is Eolaí Comhshaoil í Eibhlín ar an bhFoireann Dramhaíola agus Comhshaoil ag Fehily Timoney and Company. Tá BA in Eolaíocht Chomhshaoil ag Eibhlín ó Choláiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath áit ar bhain sí Céad Onóracha amach Mar Iar-Eolaí Comhshaoil, tá ról dinimiciúil glactha aici, a chuimsíonn láimhseáil EIAR, monatóireacht comhshaoil, scríobh tuairiscí líofa, taighde, anailís ar shonraí, agus ceapadh straitéisí éifeachtacha bainistíochta dramhaíola. Chomh maith lena ról laistigh den chuideachta, tá Eibhlín ag críochnú MEngSc Taighde sa Choláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath, a bhfuil ról lárnach ag bailiú sonraí, anailís agus scríobh tuairiscí agus cur i láthair ina leith.

3.4.3 Deacrachtaí a Tháinig Chun Solas

Níor tháinig aon deacrachtaí suntasacha chun solas le linn an mheasúnaithe.

3.4.4 Seicliosta Thuarascáil MSC ar an gComhshaoil

Soláthraítear seicliosta faisnéise nach mór a chur san áireamh sa Tuarascáil Timpeallachta MSC seo faoin Treoir MSC agus a thrasúionn reachtaíocht náisiúnta ¹²thíos faoi Table 3-2. Déanann an seicliosta seo crostagairtí do na codanna sa tuarascáil inar féidir faisnéis a fháil.

Table 3-2: Seicliosta Thuarascáil MSC ar an gComhshaoil

Eolas a Éilítear	Cuid Ábhartha den Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil
Imlíne ar ábhar agus ar phríomhspriocanna an phlean agus gaol le pleananna ábhartha eile.	Cuid 2.
Na gnéithe ábhartha de staid reatha an chomhshaoil agus an éabhlóid is dócha a bheidh air gan an plean a chur i bhfeidhm.	Cuid 4.
Tréithe comhshaoil na limistéir is dócha go mbeidh tionchar suntasach orthu.	Cuid 4.
Aon fhadhb chomhshaoil atá ann cheana agus atá ábhartha don phlean, lena n-áirítear, go háirithe, iad siúd a bhaineann le haon limistéir a bhfuil	Cuid 4.

¹²Ní mór an fhaisnéis a shonraítear in Iarscríbhinn 1 de Threoir agus Sceideal SEA a bheith sa Tuarascáil ar an gComhshaoil. 2 agus 2B de I.R. 435 agus 436 de 2004.

Eolas a Éilítear	Cuid Ábhartha den Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil
tábhacht chomhshaoil ar leith ag baint leo, mar limistéir atá ainmnithe de bhun na Treorach maidir le hÉin nó an Treoir um Ghnáthóga.	
Na cuspóirí cosanta comhshaoil, arna mbunú ar leibhéil idirnáisiúnta, an Aontais Eorpaigh nó náisiúnta, atá ábhartha don phlean agus an chaoi ar cuireadh na cuspóirí sin agus aon cheist comhshaoil san áireamh le linn a ullmhúcháin.	Cuid 5.
Na héifeachtaí suntasacha dóchúla ar an gcomhshaoil, lena n-áirítear ar shaincheisteanna amhail bithéagsúlacht, daonra, sláinte an duine, fána, flóra, ithir, uisce, aer, fachtóirí aeráide, sócmhainní ábhartha, oidhreacht chultúrtha lena n-áirítear oidhreacht ailtireachta agus seandálaíochta, tírdhreach agus an t-idirghaol idir na fachtóirí thuas.	Cuid 7 agus Aguisín 3.
Na bearta atá beartaithe chun aon éifeachtaí díobhálacha suntasacha ar an gcomhshaoil a bhaineann le cur i bhfeidhm an phlean a chosc, a laghdú agus a fhritháireamh chomh hiomlán agus is féidir.	Cuid 8.
Cur síos ar na cúiseanna leis na roghanna eile ar déileáladh leo a roghnú, agus cur síos ar conas a rinneadh an measúnú lena n-áirítear aon deacrachtaí (amhail easnaimh theicniúla nó easpa fios gnó) a tháinig chun cinn maidir leis an bhfaisnéis riachtanach a thiomsú.	Cuid 6.
Cur síos ar na bearta atá beartaithe maidir le monatóireacht a dhéanamh ar na héifeachtaí suntasacha comhshaoil a bhaineann le cur i bhfeidhm an phlean.	Cuid 9.
Achoimre neamhtheicniúil ar an bhfaisnéis a cuireadh ar fáil faoi na ceanteidil thuas.	Cuid Tosaigh.
Idirghaolta idir gach Comhpháirt Chomhshaoil.	Cuid 7 agus Aguisín 3.

3.5 Ráiteas MSC

Foilseofar an PGAÚÁ deiridh faoi mhí Feabhra 2024 ar a dhéanaí. Foilseoidh CCC Ráiteas MSC iar-uchtaithe in éineacht leis an bPlean deiridh. Comhpháirt lárnach eile den phróiseas MSC é an Ráiteas MSC iar-ghlacadh.

Soláthróidh an Ráiteas MSC mionsonraí ar an gcaoi a ndeachaigh an measúnú comhshaoil agus na ceisteanna a sonraíodh sa Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil agus na freagraí comhairliúcháin a bhaineann leis an MSC le linn an phróisis i bhfeidhm ar an bpróiseas déanta plean. Tabharfaidh sé achoimre ar an réasúnaíocht le roghnú an PGAÚÁ deiridh arna ghlacadh i bhfianaise rogha réasúnach eile. Beidh sonraí sa MSC ar bhearta maolaithe agus monatóireachta comhshaoil a bheidh le cur i bhfeidhm thar shaolré an PGAÚÁ.

Is é príomhchuspóir an Ráitis MSC tuiscint mhaith agus shoiléir a thabhairt do pháirtithe leasmhara ar an gcaoi ar cuireadh próiseas an MSC i gcrích le linn phróiseas déanta an phlean agus ar an gcaoi a chuir MSC an próiseas ar an eolas agus ar thacaigh sé leis.

3.6 Measúnú ar an Tionchar Bithéagsúlachta Comhtháite

Rinneadh an measúnú comhshaoil a rinneadh i gcomhréir le modheolaíocht atá bunaithe ar Mheasúnú Tionchair Bithéagsúlachta Comhtháite i gcomhréir le doiciméad treorach an GCC dar teideal *'Tuarascáil Deiridh: Measúnú ar an Tionchar Bithéagsúlachta Comhtháite, Próisis MC, MSC agus MTC a shruthlíniú. Treoir um Dheachleachtas.'*(2012).

Éascaíonn an mhodheolaíocht a úsáideadh comhtháthú próisis MSC agus MC a bhaineann le measúnú tionchair bithéagsúlachta chun measúnú éifeachtach agus sruthlínithe ar thionchair bhithéagsúlachta a chinntiú. Rinneadh na próisis phleanála, MSC agus MC - lena n-áirítear raon feidhme a mheas, measúnú bonnlíne, measúnú tionchair agus próisis forbartha beart maolaithe/monatóireachta - i gcomhthráth chun measúnú iomlánaíoch agus iomlán ar thionchair bhithéagsúlachta a éascú. Rinneadh cumarsáid éifeachtach agus comhtháthú éifeachtach eolais agus anailíse eolaíochta idir measúnuithe. Cuireann an anailís agus na conclúidí sa MC eolas cuí ar fáil don MSC.

3.7 Torthaí ar Phróisis an PGAÚÁ, an MSC agus an MC

Éascóidh na próisis MSC agus MC comhtháthú ceisteanna comhshaoil isteach sa Dréacht-PGAÚÁ, lena n-áirítear beartais agus cuspóirí a chuidíonn le cosaint agus bainistíocht comhshaoil agus forbairt inbhuanaithe gus gnéithe comhshaoil a chomhtháthú sna beartais agus sna cuspóirí atá san áireamh mar chuid den PGAÚÁ.

4. AN BHONNLÍNE CHOMHSHAOIL

4.1 Réamhrá

Rinneadh measúnú agus tréithriú ar na héifeachtaí is féidir teacht chun cinn ón Dréacht-PGAÚÁ ar an gcomhshaol reatha féin le heolas a dhéanamh don phróiseas MSC. Déanann an chuid seo den Tuarascáil MSC ar an gComhshaol doiciméadú ar an meastóireacht seo. Tugadh na Codanna Comhshaoil seo a leanas faoi deara agus an measúnú sin ag titim amach:

- Daonra agus Sláinte an Duine
- Bithéagsúlacht, Flóra agus Fána
- Tírdhreach, Muirdhreach agus Taitneamhacht Feiceálach
- Oidhreacht Chultúrtha - Seandálaíocht agus Ailtireacht
- Ithreacha
- Úsáid Talún
- Cáilíocht Aeir agus Torainn
- Uisce
- Sócmhainní Ábhair
- Turasóireacht agus Fóillíocht
- An tAthrú Aeráide

Bailíodh faisnéis bhonnlíne comhshaoil do limistéar feidhme an údaráis áitiúil (dá ngairtear an ‘limistéar staidéir’ anseo) ag baint úsáide as na tacair sonraí comhshaoil atá ar fáil. Tá an measúnú ar an gcomhshaol bonnlíne curtha ar an eolas ag an Tuarascáil MSC Raon Feidhme a cuireadh le chéile agus ag na freagraí comhairliúcháin a fuarthas le linn phróiseas Scópála MSC. Tá sé teoraithe agus curtha in iúl freisin ag an taithí dhomhain agus breithiúnas saineolaithe Údair Thuarascáil MSC ar an gComhshaol.

Áirítear sa chuid seo den Tuarascáil MSC ar an gComhshaol faisnéis ar staid an chomhshaoil laistigh den limistéar sainithe staidéir (Figióir 4-1), lena n-áirítear léarscáileanna de chomhpháirteanna aonair comhshaoil, léarscáiliú íogaireachta comhshaoil agus cur síos ar an gcomhshaol bonnlíne faoi na Comhpháirteanna Comhshaoil a shainaithnítear sa Treoir MSC agus Rialacháin a thrasú (i. daonra agus sláinte an duine, bithéagsúlacht agus flóra agus fána, ithir, uisce, fachtóirí aeir agus aeráide, sócmhainní ábhartha, oidhreacht chultúrtha, tírdhreach agus an t-idirghaol idir na fachtóirí seo). Sainaithníodh agus scrúdaíodh fadhbanna comhshaoil atá ann cheana féin a bhaineann leis an Dréacht-PGAÚÁ faoi gach ceannteideal i dtaca le Comhpháirteanna Comhshaoil.

Tá breithniú déanta freisin sa Tuarascáil MSC ar an gComhshaol ar an gcrios tionchair don Dréacht-PGAÚÁ agus cuimsítear ann faisnéis bhonnlíne lasmuigh de theorainn an Dréacht-PGAÚÁ maidir le comhpháirteanna comhshaoil áirithe (m.sh. Láithreáin Eorpacha agus stádas na limistéar uisce roinnte).

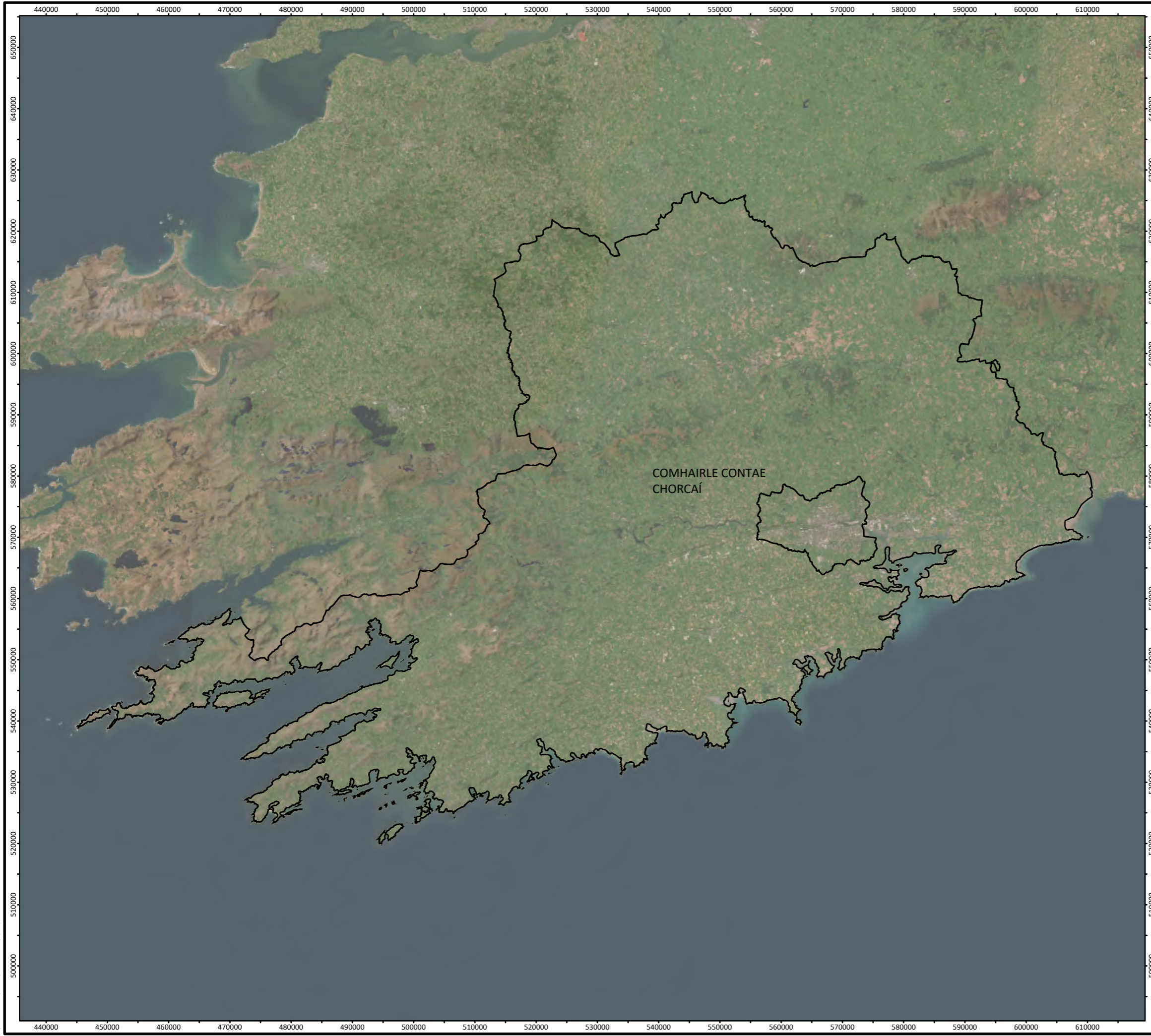

Tá an fhaisnéis a chuirtear ar fáil sa chuid seo bunaithe ar shonraí bonnlíne atá ar fáil go héasca ó chuardaigh gréasánbhunaithe agus faisnéis ó Chórais Fhaisnéise Geografaí (CFG). Príomhacmhainn a úsáideadh le linn phróiseas an MSC is ea Fardal Foinsí Faisnéise Spásúlachta an MSC de chuid an GCC.¹³ Tá na sonraí a chuirtear i láthair sa chuid seo den Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil chomh cothrom le dáta agus chomh cruinn agus is féidir agus cuirtear i láthair iad i bhformáid inrochtana, nuair is féidir.

Tugtar aghaidh ar an idirghaol idir Comhpháirteanna Comhshaoil sa chuid seo, de réir mar is cuí, faoi gach ceannteideal Comhpháirte Comhshaoil. Cuirtear achoimre ar idirghaolta na Comhpháirte Comhshaoil ar fáil freisin.

Scrúdaíonn an chuid seo den Tuarascáil MSC ar an gComhshaoil éabhlóid dhóchúil na bunlíne comhshaoil in éagmais an PGAÚÁ a bheith curtha i bhfeidhm (m.sh. sa chás ‘déan faic’ nó ‘déan ar a laghad’).

¹³An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil. 2022. Foinsí Faisnéise Spásúlachta MSC: Le fáil ó [Measúnú Straitéiseach Comhshaoil | An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil \(epa.ie\)](https://www.epa.ie/foinsí_faisnéise_spásúlachta_msc/)

Eochair
 Teorainneacha Údaráis Áitiúil

Mapping Reproduced Under Licence from the Ordnance Survey Ireland Licence No. EN 0001221 © Government of Ireland
 Via Imagery: Earthstar Geographics
 OpenStreetMap, © OpenStreetMap (map) contributors, CC-BY-SA

Teorainn an Údaráis Áitiúil	
COMHAIRLE CONTAE CHORCAÍ PLEANANNA CEANTAIR ÁITIÚIL UM GHNÍOMHÚ AR SON NA hAERÁIDE	
FIGURE NO:	4.1
CLIENT:	COMHAIRLE CONTAE CHORCAÍ
DATE: 15/08/2023	SCÁLA: 1:612,500 @ A3

Cork | Dublin | Carlow
www.fehilytimoney.ie

4.2 Daonra agus Sláinte an Duine

I nDaonáireamh 2022, ba é daonra iomlán Chontae Chorcaí lena n-áirítear Cathair Chorcaí ná 584,156 duine, rud a léiríonn an treocht go bhfuil méadú ar dhaonra iomlán an Chontae de réir ca. 7.6% (41,288 duine) ¹⁴ ón Daonáireamh roimhe sin.

Tá Contae Chorcaí aitheanta ag Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíochta Thionól an Deiscirt (SRSE) mar chuid de Réigiún an Iardheiscirt. Is é an réamh-mheastachán daonra idirthréimhseach do Chontae Chorcaí go dtí 2031 ná idir 382,000 - 398,000 duine¹⁵.

Níl aon réamh-mheastacháin daonra sa Dréacht-PGAÚÁ mar go mbaineann na forálacha le gníomh aeráide amháin – áfach, tá gnéithe laistigh den Dréacht-PGAÚÁ a d'fhéadfadh tionchar a imirt ar réamh-mheastacháin daonra don chontae agus idirghníomhú le gnéithe comhshaoil éagsúla. Áirítear éifeachtaí na ndúradán féideartha seo:

- Brú fóillíochta agus forbartha ar ghnáthóga agus ar thírdhreacha.
- D'fhéadfadh tionchar a bheith ag forbairt fuinnimh in-athnuaite ar dhinimic an daonra laistigh den chontae.
- Srianta méadaithe ar chuspóirí criosaithe talamhúsáide sa chrios dícharbónaithe.
- Éifeachtaí féideartha ar cháilíocht an uisce.

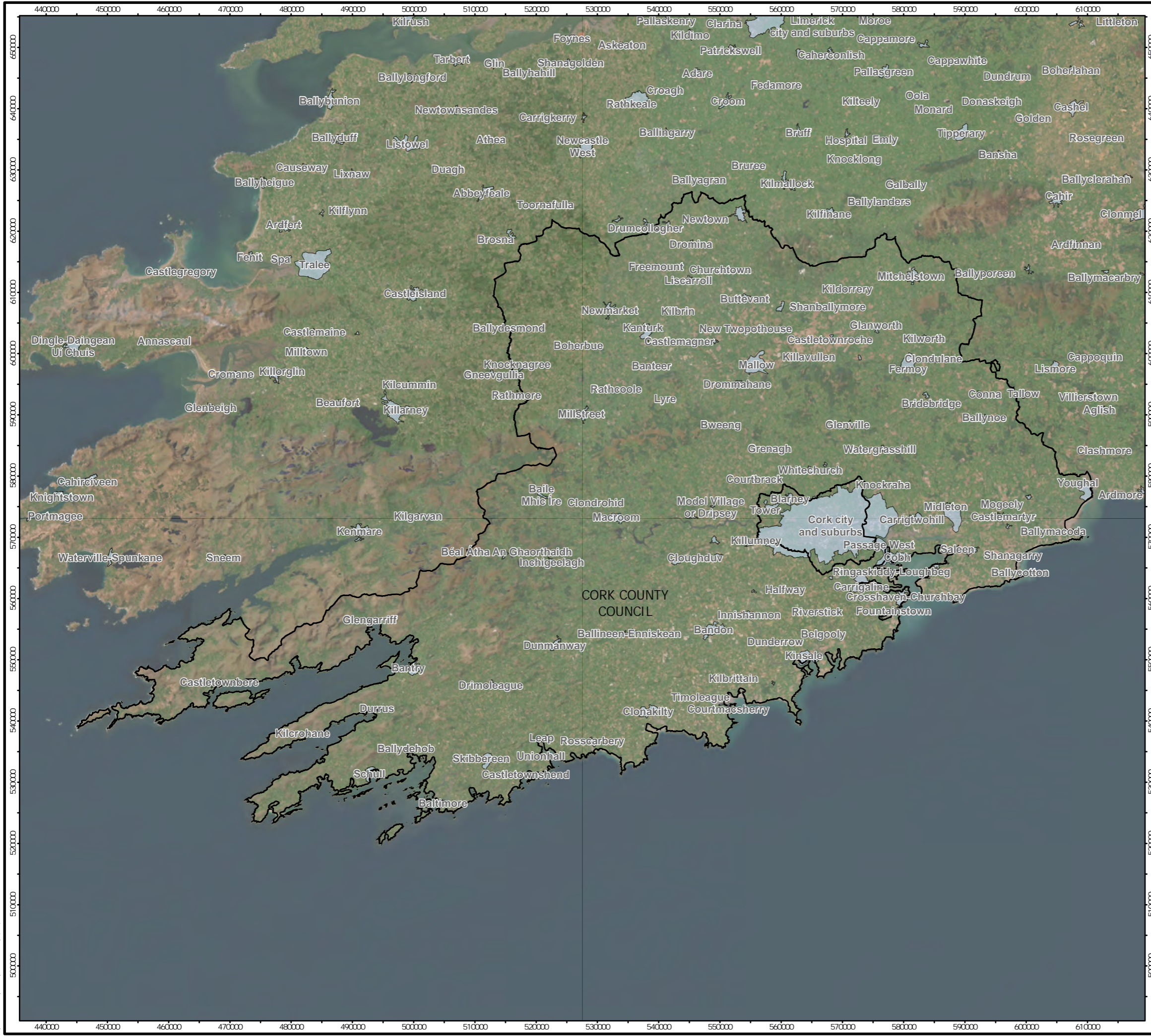
Maidir le sláinte an duine, is iad na tionchair atá ábhartha don MSC na tionchair a thagann chun cinn mar thoradh ar éifeachtaí na ndúradán le veicteoirí comhshaoil (i.e. comhpháirteanna comhshaoil amhail aer, uisce nó ithir trínar féidir ábhair truaillithe nó truailléain, a bhfuil an poitéinseal acu dochar a dhéanamh, a dhéanamh). iompar ionas go dtagann siad i dteagmháil le daoine). Is féidir le guaiseacha nó núiseanna do shláinte an duine teacht chun cinn mar thoradh ar nochtadh do na veicteoirí seo a eascraíonn as úsáidí neamh-chomhoiriúnacha talún cóngaracha, mar shampla.

4.2.1 Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Brú fóillíochta agus forbartha ar ghnáthóga agus ar thírdhreacha.
- Is féidir le líon na ndaoine agus le fás forbartha an uimhir sin tionchar a bheith acu ar riachtanais agus úsáid an fhuinnimh sa chontae.
- Is féidir le líon na ndaoine agus le fás forbartha an uimhir sin tionchar a bheith acu ar an limistéar dícharbónaithe.
- Éifeacht fheiceálach féideartha i bhfoirm forbairt an bhonneagair ghlais

¹⁴An Phríomh-Oifig Staidrimh 2022. [FY003B - Population and Actual and Percentage Change 2006 to 2022 \(cso.ie\)](https://data.cso.ie/table/FY003B)

¹⁵Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Eacnamaíochta an Deiscirt

- Legend
- Teorainneacha Údarás Áitiúil
 - Socrú Daonáirimh

patrún lonnaithe móra

COMHAIRLE CONTAE CHORCAÍ
PLEANANNA CEANTAIR ÁITIÚIL UM
GHNÍOMHÚ AR SON NA hAERÁIDE

FIGURE NO: 4.2

CLIENT: COMHAIRLE CONTAE CHORCAÍ

DATE: 30/08/2023 SCALE: 1:612,500 @ A3

Cork | Dublin | Carlow
www.fehilytimoney.ie

Mapping reproduced under license from the Ordnance Survey Ireland License No. CAL15021678© Government of Ireland, Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licensed to the Ordnance Survey Ireland. Ordnance Survey is a registered trademark of Ordnance Survey Limited. Ordnance Survey is a registered trademark of Ordnance Survey Limited. Ordnance Survey is a registered trademark of Ordnance Survey Limited.

4.3 Bithéagsúlacht, Flóra agus Fána

Bhreithnigh an MSC faisnéis atá ar fáil ar shuímh shainithe leasa chaomhnaithe chomh maith le speicis chosanta, nascacht éiceolaíoch agus gnáthóga neamshainithe a bhfuil ardluach éiceolaíochta acu. Tá foinsí sonraí sainaitheanta ag an MSC freisin atá oiriúnach d'fhorbairt agus do mheasúnuithe áitiúla, ar leibhéal tionscadail.

Tábla 4-1: Láithreáin Éiceolaíochta Ainmnithe agus Speicis Chosanta

Gnéithe Comhshaoil	Cur Síos
UNESCO ¹⁶ (Eagraíocht Oideachais, Eolaíoch agus Chultúrtha na Náisiún Aontaithe) Láithreáin Oidhreachta Domhanda agus Bithsféir.	Níl aon Láithreán Oidhreachta Domhanda UNESCO laistigh den Chontae. Tá na láithreáin is gaire suite laistigh de Chontae Chiarraí; ina measc Sceilg Mhichíl agus Tearmann Bithsféir Chiarraí.
Limistéir faoi Chaomhnú Speisialta ¹⁷ (LChaSanna) ¹⁸	Ainmnithe faoin Treoir um Ghnáthóga (Treoir 92/43/EEC ar chaomhnú na ngnáthóg nádúrtha agus caomhnú an fhlóra agus an fhána fhiáin). Tá 30 LChaS ainmnithe laistigh de, i bpáirt laistigh de nó in aice le limistéar an Phlean, agus áirítear ar na láithreáin is suntasaí díobh sin. Ceann na dTrí Chaisleán go Carn Uí Néid LChaS (000109), Bá na hEornan go Pointe Bhaile Riosóid LChaS (001040), Rinn Mhuintir Bháire LChaS (000102), An Ribhéar LChaS (002158), Páirc Náisiúnta Chill Airne, Na Cruacha Dubha agus Dobharcheantar Abhainn Chárthaí LChaS (000365) agus an Abhainn Mhór LChaS (Corcaigh/Port Láirge) (002170). Déanfar iad seo agus láithreáin eile lasmuigh de theorainn an Chontae a bhféadfadh an Dréacht-PGAÚÁ cur isteach orthu a mheas sna measúnuithe.
Limistéir faoi Chosaint Speisialta ¹⁹ (LChoSanna) ²⁰	Ainmnithe faoi threoir maidir le hÉin (Treoir EC 200/147/EC ar chaomhnú na n-éan fiáin). Tá 18 LChoS ainmnithe laistigh de, i bpáirt laistigh de nó in aice le limistéar an Phlean, lena n-áirítear: Portach Chill Cholmáin LChoS (004095), Calaí na hAbhann Móire LChoS (004094), Cnoc an Stacaigh go Mullach an Radhairc, Cnoic Luimnigh Thiar agus Sliabh an Iolair LChoS (004161), Mullach an Ois go Sléibhte Mhúisire Mór LChoS (004162), An Gaorthadh LChoS (004109), Leithinis Bheara LChoS (004155), An Tarbh agus An Bhó LChoS (004066), Rinn Mhuintir Bháire go Ceann Tuaithe LChoS (004156), Ceann Dhún dTéide go Pointe an Dúinín LChoS (004190), Bá Chloich na Coillte LChoS (004081), Na Seacht gCeanna LChoS (004191), Bá Chúirt Mhic Shéafraidh LChoS (004219), An Seancheann LChoS (004021), Oileáin an tSabhrain LChoS (004124), Cuan Chorcaí LChoS (004030), Bá Bhaile Choitín LChoS (004022), Bá Bhaile Mhac Óda LChoS (004023) agus Inbhear na hAbhann Móire LChoS (004028). Déanfar iad seo agus láithreáin eile lasmuigh de theorainn an Chontae a bhféadfadh an Dréacht-PGAÚÁ cur isteach orthu a mheas sna measúnuithe.
Láithreáin RAMSAR ²¹	Bunaíodh an Coinbhinsiún um Bogaigh a bhfuil Tábhacht Idirnáisiúnta leo, go háirithe mar Ghnáthóg Éanlaith Uisce, ag Ramsar i 1971 agus dhaingnigh Éire é i 1984. Is é príomhaidhm an Choinbhinsiúin a áirithiú go n-ainmneoidh gach stát

¹⁶Láithreáin UNESCO in Éirinn - HeritageMaps.ie - data.gov.ie

¹⁷Sonraí láithreáin ainmnithe | An tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta & Fiadhúlra (npws.ie)

¹⁸Treoir um Ghnáthóga (1992/43/EEC) - gnáthóga agus speiceas arna liostaithe in [Iarscríbhinn I](#) agus [Iarscríbhinn II](#)

¹⁹Sonraí láithreáin ainmnithe | An tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta & Fiadhúlra (npws.ie)

²⁰Treoir maidir le hÉin (2009/147/CEE)

²¹Ramsar Sites - [Datasets - data.gov.ie](https://Data.gov.ie)

Gnéithe Comhshaoil	Cur Síos
	<p>conarthach bogaigh ina chríoch lena gcur ar liosta de na bogaigh a bhfuil tábhacht idirnáisiúnta ag baint leo d'éin uisce.</p> <p>Is éard atá i gceist leis sin tiomantas gach stáit chonarthaigh do bheartas cosanta agus bainistithe na mbogach ainmnithe, agus do phleanáil a fhoirmiú agus a chur i bhfeidhm chun caomhnú na mbogach ainmnithe a chur chun cinn agus, a mhéid is féidir, úsáid stuama na mbogach ina chríoch. Faoi láthair tá 45 láithreán ainmnithe ag Éirinn mar Bhogaigh a bhfuil Tábhacht Idirnáisiúnta ag baint leo, le hachar dromchla de 66,994 heicteár. Tá 5 láithreán Ramsar sainithe laistigh agus go páirteach laistigh de theorainn an Phlean; An Gaorthadh, Cuan Chorcaí, Bá Bhaile Choitín, Baile Mhac Óda agus Inbhear na hAbhann Móire.</p>
<p>Limistéir Oidhreachta Nádúrtha²²(LONanna)</p>	<p>Tá LONanna ainmnithe de bharr ar a luach caomhnaithe náisiúnta le haghaidh oidhreacht éiceolaíochta agus/nó oidhreacht geolaíochta/geomoirfeolaíoch. Clúdaíonn siad gnáthóga leathnádúrtha agus nádúrtha atá tábhachtach go náisiúnta, tírghnéithe nó gnéithe geomoirfeolaíocha, speicis plandaí agus ainmhithe fiadhúlra nó éagsúlacht de na tréithe nádúrtha seo. Tá LONanna ainmnithe faoin Acht um Fhiadhúlra (Leasú) 2000. Tá 10 LON ainmnithe laistigh de, i bpáirt laistigh de nó in aice le limistéar an Phlean; An Bhograch LON (002447), Portach an Choinicéir LON (002386), Portach Liathchoille LON (002417), Portach Thrá Phraisce LON (002371), Portach Dhoirín na Trá LON (002105), Portach Chnoc Daod LON (001059), Portach Chuan an Phoillín LON (002416), Portach Shailcheartáin LON (001882), Portach Shliabh an Iolair LON (002449) agus Portach Loch Ghé LON (002454).</p>
<p>Limistéir Oidhreachta Nádúrtha molta (LONmanna)²³</p>	<p>Foilsíodh LONmanna ar bhonn neamhreachtúil i 1995 ach níl siad molta nó ainmnithe go reachtúil ó shin. Tá na láithreáin seo tábhachtach don fhiadhúlra agus do ghnáthóga. Tá 115 LONm laistigh nó i bpáirt laistigh den Chontae, agus áirítear ar na láithreáin is suntasaí díobh: Rinn Mhuintir Bháire (000102), Bá agus Oileáin Loch Trasna (000101), Calaí na hAbhann Móire (000073), agus Caol an Oileáin Mhóir (001058).</p>
<p>Ordú Caomhnaithe Crann (OCC)</p>	<p>Féadfar Orduithe Caomhnaithe Crann a dhéanamh faoi Alt 45 den Acht Rialtais Áitiúil (Pleanáil agus Forbairt), 1963 agus faoi achtanna ina dhiaidh sin. Leagann Cuid XIII den Acht um Pleanáil agus Forbairt, 2000 amach na forálacha do OCCanna. Is féidir OCCanna a dhéanamh ar mhaithe le taitneamhacht nó leis an gcomhshaoil agus ceadaíonn siad cosaint crann aonair nó grúpaí crann. Tá 6 OCC laistigh den Chontae aitheanta laistigh den Phlean Forbartha Contae.</p>
<p>Láithreáin Orduithe Cosanta Flóra²⁴</p>	<p>An tOrdú Flóra (Cosaint), 2022 (I.R. Tugann (Uimh.235 de 2022) cosaint dhleathach ar 65 speiceas de bhrífítí i bPoblacht na hÉireann (25 aelus agus 40 caonach). Tá liosta reatha na speiceas plandaí atá faoi chosaint Alt 21 den Acht um Fhiadhúlra, 1976 leagtha amach san Ordú Flóra (Cosaint), 2022, a théann in ionad orduithe a rinneadh i 1980, 1987, 1999 agus 2015. Tá 29 Láithreán Ordaithe Cosanta Flora ainmnithe laistigh de limistéar an Phlean; lena n-áirítear na hAilichí, Béal Átha an Cheasaigh, Baile Choitín, Droichead Bhaile Mhic Cuirc, Beantraí, Teach Bheantraí, Bá na hEornan, an Cheapach Ghlas, Coill Bhaile an Chaisleáin, Cléire, Cóbh, an Com Rua, an Droim Mór, Gleannúir, An Gleann Garbh, Cnoc Daod, Droichead Chill an Mhuilinn, Cionn tSáile, Cnoc na Madraí, Knockomagh, an Leac Bhuí, Cnoc</p>

²²[Sonraí suímh ainmnithe | An tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta & Fiadhúlra \(npws.ie\)](https://www.npws.ie)

²³ [Léarscáileanna LON](https://www.npws.ie)

²⁴ [Amharcóir Léarscáileanna Ordaithe Cosanta Flóra \(npws.ie\)](https://www.npws.ie)

Gnéithe Comhshaoil	Cur Síos
	Gunnery, Nowen Hill, Bealach Chéim an Fhia, An Pasáiste, Inis Arcáin, Portach Shróin Abhann, Port na Claise, agus Eochail.
Tearmainn na nÉan Fiáin ²⁵ (féach I.R. 192 de 1979)	Is limistéir iad Tearmann Éan Fiáin atá eisiata ón ‘Ordú Séasúr Oscailte’ ionas gur féidir le héin ghéim scíth a ligean agus beathú gan cur isteach orthu. Tá 68 tearmann sa Stát. Ní cheadaítear éin ghéim a lámhach sna tearmainn seo. Tá 4 Thearmann Éan Fiáin ainmnithe laistigh de limistéar an Phlean; lena n-áirítear: Baile na Móna – An Seangharraí (WFS-08), Portach Chill Cholmáin (WFS-09), Loch an Doire (WFS-10) agus Taiscumar na Laoi (WFS-11).
Uiscí Bradáin ²⁶	Tá uiscí bradáin ainmnithe agus cosanta faoi Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Caighdeán na nUiscí Bradáin) 1988 (IR Uimh. 293 de 1988). Tá Uiscí Bradáin ainmnithe in ann tacú leis an mbradáin (Salmo salar), an breac (Salmo trutta), an ruabhreac (Salvelinus) agus an iasc geal (Coregonus). Tá 5 chainéal abhann bradáin ainmnithe a ritheann laistigh de theorainn an Chontae. Is iad seo an Abhainn Mór [Mumhan], An Bhríd [Port Láirge], Airgidín, páirteanna na Laoi [Corcaigh], agus cuid den Fhéil.
Limistéir Chosanta Mhuirí OSPAR ²⁷ (MPA)	Faoin gCoinbhinsiún OSPAR chun Timpeallacht Mhuirí an Atlantaigh Thoir Thuaidh a Chosaint, tá Éire tiomanta do limistéir mhuirí faoi chosaint a bhunú chun bithéagsúlacht a chosaint (m.sh OSPAR MPAanna). Tá 19 láithreán OSPAR beartaithe sa Stát faoi láthair. Tá 3 MPA laistigh de, go páirteach laistigh de nó in aice le teorainn an Chontae, lena n-áirítear an Ribhéar MPA, Cuan agus Oileáin Loch Trasna MPA, agus Iardheisceart Bhanc Porcupine MPA.
Cuas na Talún CORINE ²⁸	Is éard is clúdach talún ann ná an clúdach fisiceach breathnaithe, mar a fheictear ón talamh nó trí chianbhraiteacht, lena n-áirítear mar shampla fásra nádúrtha nó plandáilte, uisce agus tógálacha daonna a chlúdaíonn dromchla an domhain. Is é féarach talmhaíochta agus talamh arúil an cineál clúdach talún is mó. Tá foraoisí buaircínacha agus ceantair leathnádúrtha le fáil i lár agus i dtuaisceart an Chontae, agus tá na foraoisí sin a bhfuil bogaigh in éineacht leo sna ceantair iarthar agus ardtalún den chuid is mó. Tá fabraic uirbeach/dromchlaí saorga suite i mbailte scaipthe ar fud an Chontae, mar iarthar Chathair Chorcaí, Mala, Mainistir Fhear Maí, agus Mainistir na Corann etc.
Páirceanna Náisiúnta	Is limistéir faoi chosaint speisialta áilleachta gan mhilleadh iad Páirceanna Náisiúnta agus tá sé cinn in Éirinn. Is é príomhchuspóir na bPáirceanna Náisiúnta ná caomhnú na bithéagsúlachta agus an tírdhreacha; ach cuireann siad spás áineasa ar fáil do mhuintir na háite agus do chuariteoirí freisin. Níl aon Pháirc Náisiúnta laistigh de theorainn an Chontae, ach tá an Pháirc Náisiúnta is cóngaraí i gContae Chiarraí – Páirc Náisiúnta Chill Airne.
Anaclanna Dúlra ²⁹	Is éard is Anaclann Dúlra ann ná limistéar atá tábhachtach don fhiadhúlra, atá cosanta faoi ordú ón Aire. Tá 78 Anaclann Dúlra Reachtúla ann faoi láthair. Is leis an Stát a bhformhór ach tá cuid acu faoi úinéireacht eagraíochtaí nó úinéirí talún príobháideacha. Tá 6 Thearmann Dúlra laistigh de, i bpáirt laistigh de, nó in aice le teorainn an Chontae. Is iad seo Anaclann Dúlra Cheann Chnoc an Dúin agus Oileán

²⁵[Tearmainn na nÉan Fiáin | An tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta & Fiadhúlra \(npws.ie\)](#)

²⁶[Clár na Limistéar faoi Chosaint - Tábla na nUiscí Bradáin - tacair Sonraí - data.gov.ie](#)

²⁷[Coinbhinsiún OSPAR chun Timpeallacht Mhuirí an Atlantaigh Thoir Thuaidh a Chosaint, tá Éire tiomanta do limistéir mhuirí faoi chosaint a bhunú chun bithéagsúlacht a chosaint](#)

²⁸[Léarscáileanna LON](#)

²⁹[Anaclanna Dúlra in Éirinn | An tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta & Fiadhúlra \(npws.ie\)](#)

Gnéithe Comhshaoil	Cur Síos
	an Cháplaigh, Anaclann Dúlra Phortach Chlochar na gCon, Anaclann Dúlra Phortach Chill Cholmáin, Anaclann Dúlra an Ghaorthaidh, Anaclann Dúlra Loch Oighinn, Anaclann Dúlra Choill an Ghleanna Ghairbh.

Tábla 4-2: Nascacht Éiceolaíoch agus Gnáthóga Neamhshainithe

	Cur Síos
Nascacht agus líonraí éiceolaíochta (lena n-áirítear clocha cora agus conairí).	Córais chósta, gnáthóga bruachánacha, fála sceaigh agus gréasáin eile bonneagair ghorm agus ghlas. Bhí nascacht agus líonraí éiceolaíochta ina bpríomhcheist mar aon le speicis ionracha - go háirithe iad siúd atá liostaithe ar an Tríú Sceideal a ghabhann le Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Éin agus Gnáthóga Nádúrtha) 2011 [I.R.477/2011].
Láithreáin eile a bhfuil ardluach bithéagsúlachta nó tábhacht éiceolaíoch ag baint leo	Gnáthóga leathnádúrtha i bPáirceanna Náisiúnta agus an tSeirbhís Fhiadhúlra (PNSF) suirbhéanna náisiúnta (coillearnacha dúchasacha, córais sceireacha, gnáthóga taoide, tailte féaraigh, tailte móna etc.). Tá crainn agus coillearnacha a bhfuil tábhacht náisiúnta ag baint leo aitheanta.

Bhain an MSC úsáid as foinsí sonraí atá ar fáil lena n-áirítear iad siúd ón PNSF, Creat Líonra Náisiúnta Éiceolaíochta na hÉireann de chuid an GCC agus léarscáilíú cumhdach talún CORINE.

Bhí an MSC bunaithe ar thorthaí an MC agus lean sé gnéithe de Mheasúnú Bithéagsúlachta Comhtháite agus tagairt á déanamh do *Mheasúnú Tionchair Bithéagsúlachta Comhtháite 2013 an GCC - Próisis MC, MSC agus MTC a shruthlíniú: Lámhleabhar an Chleachtóra*.

Chomh maith le ceisteanna a bhaineann le láithreáin Eorpacha - díriodh ar speicis chosanta lasmuigh de na hainmniúcháin seo amhail sciatháin leathair³⁰, éin ghoir³¹, broic³² srl. chomh maith le gach speiceas gaolmhar atá liostaithe san Ordú Flóra (Cosaint), 2022 ([I.R. Uimh. 235 de 2022](#))³³.

³⁰Tugann an Treoir um Ghnáthóga ([1992/43/EEC](#)) agus Treoir na nÉan ([2009/147/EEC](#)) cosaint dlí do ghnáthóga agus do speiceas a bhfuil tábhacht Eorpach ag baint leo. Is í aidhm fhoriomlán na dTreoracha um Ghnáthóga agus Éin ná “stádas fabhrach caomhantais” gnáthóg agus speiceas de Leas an Chomhphobail Eorpaigh a chothabháil nó a athchóiriú. Tá na gnáthóga agus na speicis seo liostaithe sna Treoracha um Ghnáthóga agus Éin (Treoir um Ghnáthóga mar atá thuas luaite 2009/147/EC maidir le caomhnú na n-éan fiáin) agus Limistéir faoi Chaomhnú Speisialta (LChaSanna) agus Limistéir faoi Chosaint Speisialta (LChoSanna) ainmnithe chun cosaint a thabhairt do na daoine is leochailí ina measc. Tugtar láithreáin Eorpacha ar an dá ainmniúchán seo le chéile agus tugtar láithreáin Eorpacha orthu. Leagtar amach in Airteagail 6(3) agus 6(4) de na Treoracha um Ghnáthóga na tástálacha cinnteoireachta do phleananna agus do thionscadail ar dóigh dóibh difear a dhéanamh do shuímh den sórt sin. In Airteagal 6(3) bunaítear an ceanglas maidir le MC. Cuirtear na ceanglais seo chun feidhme i bPoblacht na hÉireann le Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Éin agus Gnáthóga Nádúrtha) 2011 (arna leasú) agus an tAcht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú). De bhreis ar cheanglais na gceisteanna a bhaineann le láithreáin Eorpacha faoi chosaint sainaithnítear in Iarscríbhinn IV den Treoir um Ghnáthóga speicis tosaíochta a dtugtar cosaint dóibh ina gceart féin - áirítear orthu seo gach speiceas de sciatháin leathair Éireannacha. Tá cosaint ag sciatháin leathair faoi Achtanna Fiadhúlra na hÉireann, 1976 agus 2000 freisin.

³¹ Achtanna Fiadhúlra na hÉireann, 1976 (arna leasú)

³²Acht Fiadhúlra na hÉireann 1976 (arna leasú) agus Coinbhinsiún Bern Agusín III

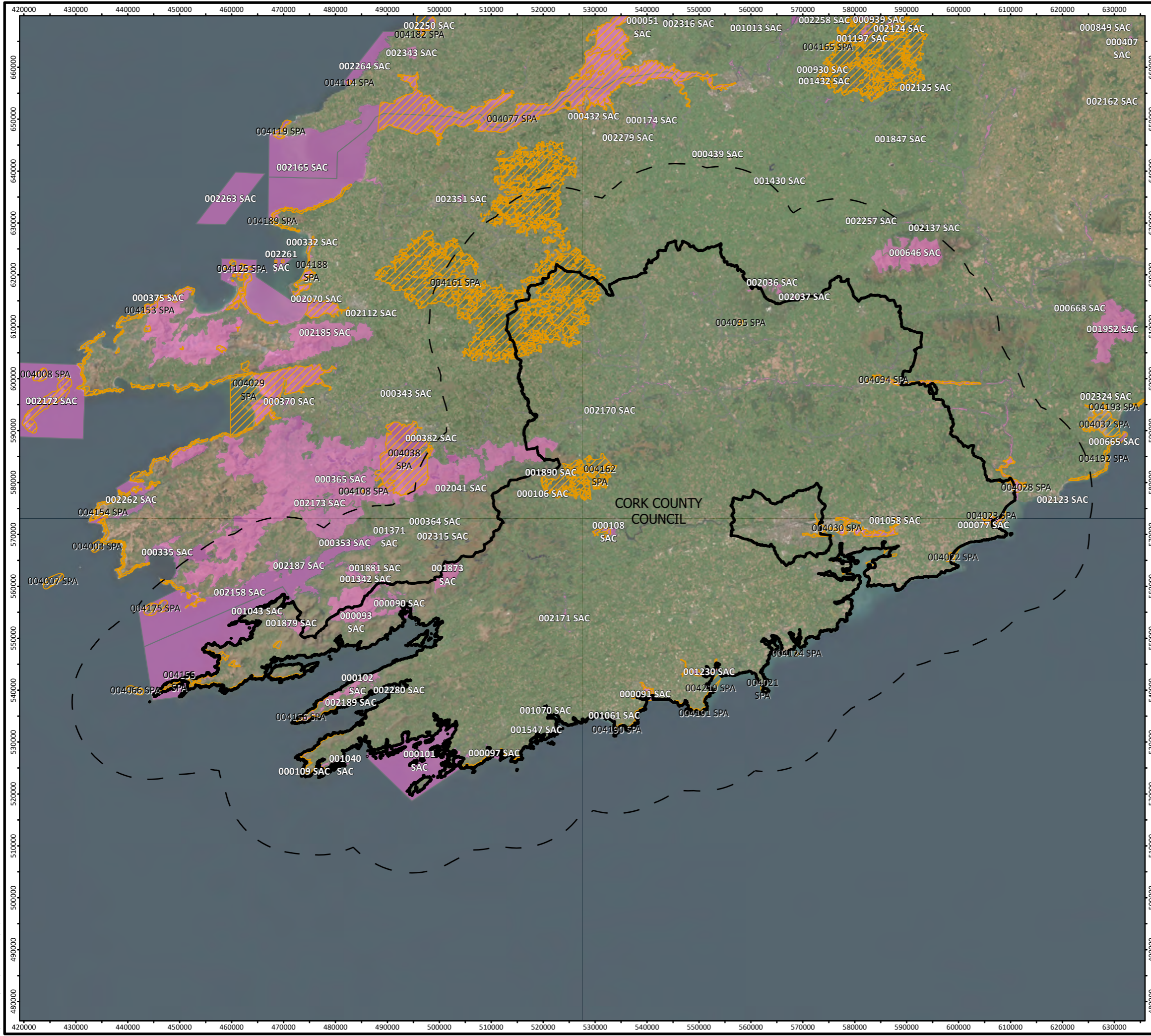
³³A thugann cosaint dlí ar 68 speiceas de phlandaí soithíoch, ar 65 speiceas de bhríftí i bPoblacht na hÉireann (25 aelus agus 40 caonach). Tá liosta reatha na speiceas plandaí atá faoi chosaint Alt 21 den Acht um Fhiadhúlra, leagtha amach san Ordú Flóra (Cosaint), 1999 (arna leasú).

4.3.1 Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

Is iad seo a leanas na príomhcheisteanna a tháinig chun solas maidir le Bithéagsúlacht, Flóra agus Fána:

- Caithfear machnamh a dhéanamh ar roghnú na slite agus ar chritéir an aicmiúcháin i gcás gormbhealaí agus glasbhealaí a fhorbairt ag an Dréacht-PGAÚÁ, mar gheall ar an nádúr líneach a bhíonn i gceist leo.
- Éifeachtaí féideartha a dtiocfadh teacht chun cinn ar ghnéithe neamhainmnithe bithéagsúlachta mar shampla gnáthóga agus speiceas tábhachtacha lasmuigh dá limistéir ainmnithe - go háirithe nuair a bhíonn scoilteadh, bac speicis agus cur as áit i gceist leo.
- Éifeachtaí féideartha ar limistéir cosanta: Láithreáin Náisiúnta agus Eorpacha (m.sh LChaSanna LChoSanna, RAMSAR), láithreáin Náisiúnta (m.sh. LONanna) agus láithreáin Oidhreachta Nádurtha agus Caomhnaithe eile m.sh tearmainn flóra agus fána, tearmainn éin fhiáine.
- An fhéidearthacht chun speiceas ionrach a scaipeadh.
- An fhéidearthacht chun feabhsú na bithéagsúlachta.

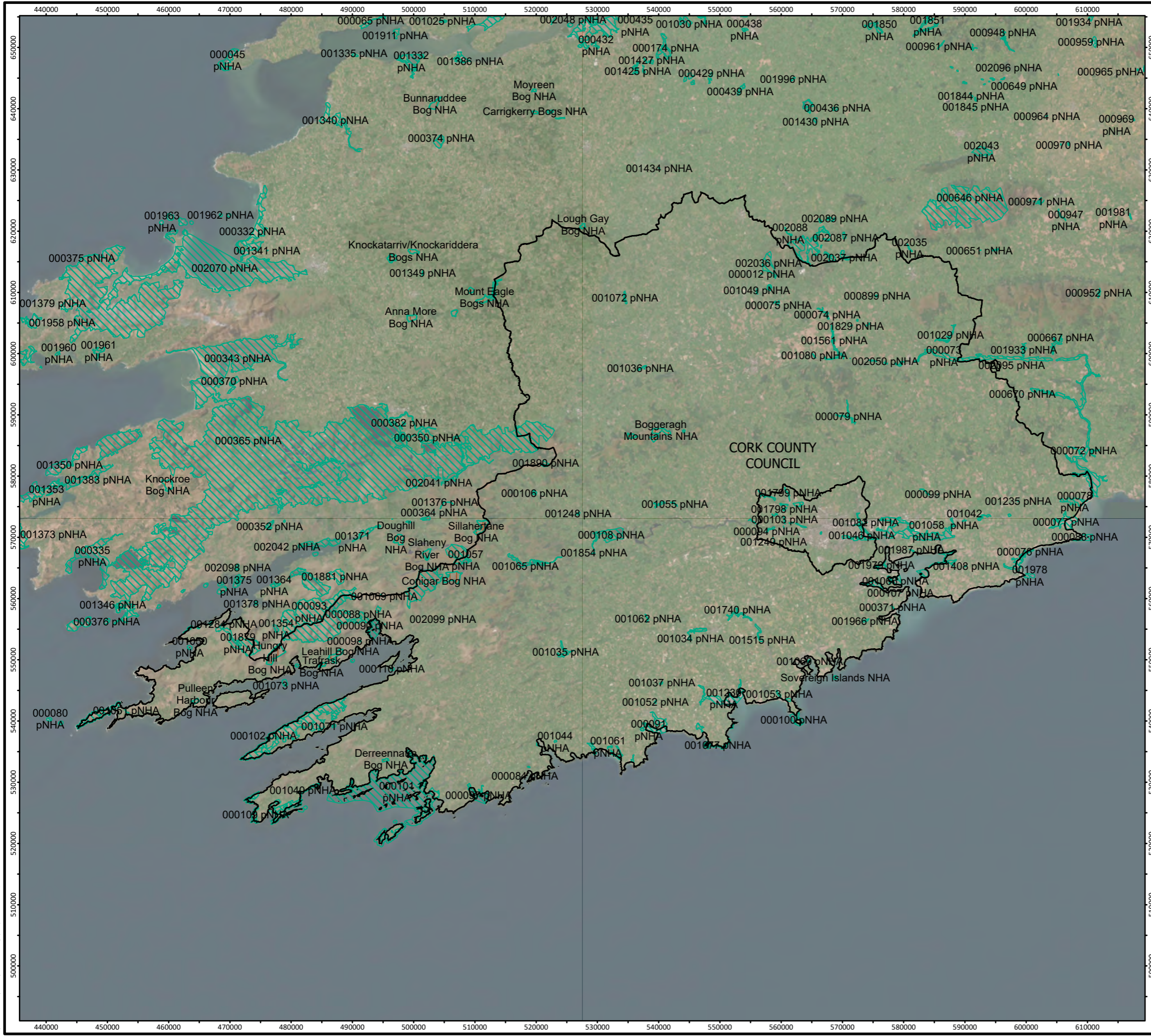

- Legend**
- Local Authority Boundaries
 - Local Authority Boundary - 15km Buffer
 - Limistéir faoi Chosaint Speisialta (SPA)
 - Limistéir faoi Chaomhnú Speisialta (SAC)

Limistéir faoi Chaomhnú Speisialta agus Limistéir faoi Chosaint Speisialta	
COMHAIRLE CONTAE CHORCAÍ PLEANANNA CEANTAIR ÁITIÚIL UM GHNÍOMHÚ AR SON na hAERÁIDE	
FIGURE NO:	4.3
CLIENT: COMHAIRLE CONTAE CHORCAÍ	
DATE: 15/08/2023	SCALE: 1:722,500 @ A3

Cork | Dublin | Carlow
www.fehilytimoney.ie

Mapping Reproduced Under Licence from the Ordnance Survey Ireland Licence No. CHAL5021678 © Government of Ireland Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>
 No imagery, Earthstar Geographics, OpenStreetMap, © OpenStreetMap (map) contributors, CC-BY-SA
 Path: R:\Map Production\2023\P23-076\Workspaces\NIR\P23_076_Fig_3_1_Special_Areas_of_Conservation_and_Special_Protected_Areas_Longford.aprx

Legend

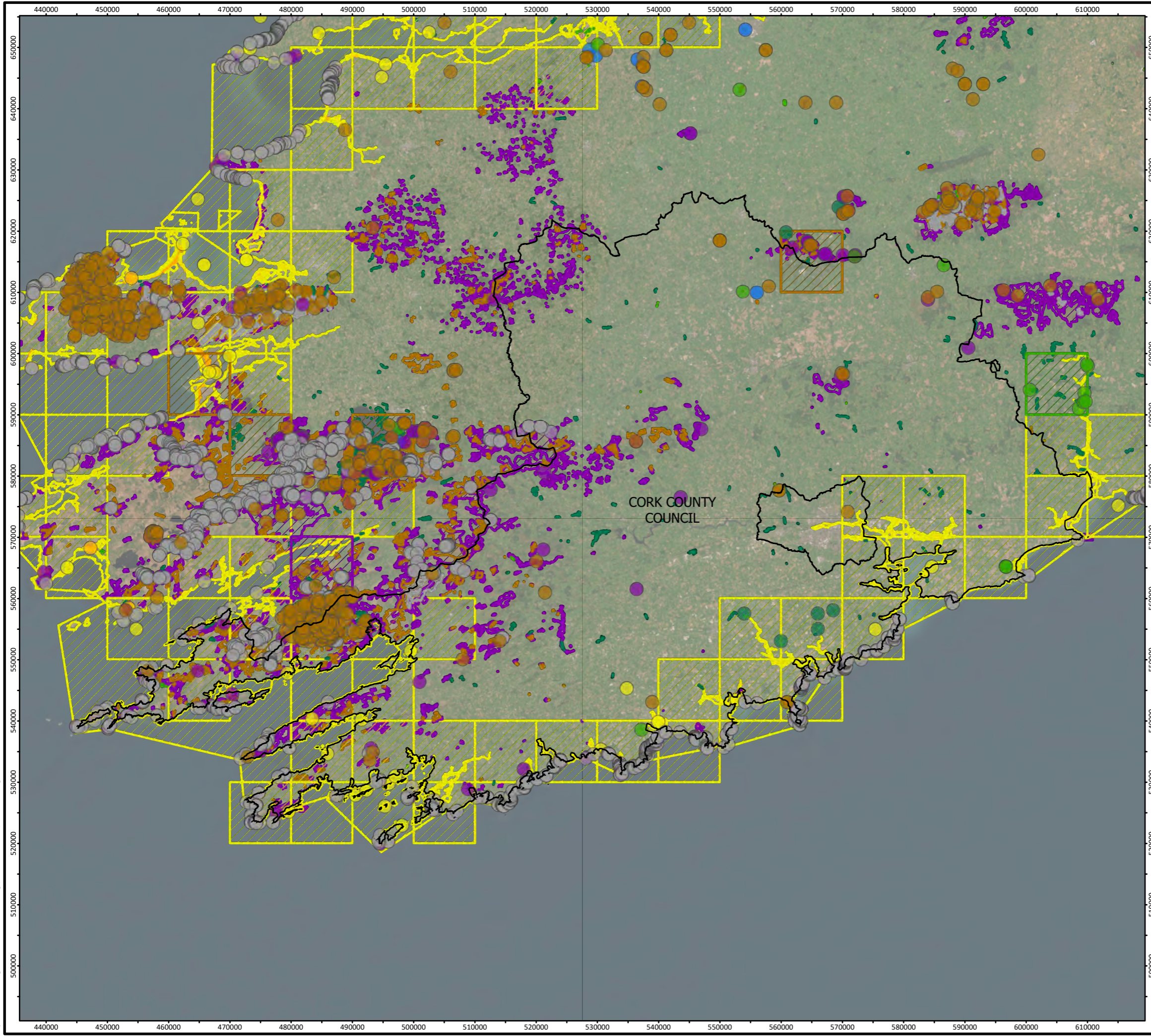
- Local Authority Boundaries
- Natural Heritage Areas
- Proposed Natural Heritage Areas

Natural Heritage Areas and proposed Natural Heritage Areas in Ireland	
CORK COUNTY COUNCIL Local Authority Climate Action Plans	
FIGURE NO:	4.4
CLIENT:	CORK COUNTY COUNCIL
DATE:	15/08/2023
SCALE:	1:612,500 @ A3
	

FEHILY TIMONEY Cork | Dublin | Carlow
www.fehilytimoney.ie

Mapping Reproduced Under Licence from the Ordnance Survey Ireland Licence No. CHAL50216758 © Government of Ireland. Creative and Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licence https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/.
 No imagery, Earthstar Geographics, OpenStreetMap, © OpenStreetMap (map) contributors, CC-BY-SA

Mapping Reproduced Under License from the Ordnance Survey Ireland License: No. CVAL502121678 © Government of Ireland. Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.
 World Imagery: Earthstar Geographics
 OpenStreetMap: © OpenStreetMap (and) contributors, CC-BY-SA
 NPWS/Article 17 Habitats: National Parks and Wildlife Service of Ireland (NPWS), An Seirbhís Náisiúnta Naisiúnta agus Fíadhlúra
 Department of Housing, Local Government and Heritage, An Roinn Tithíochta, Baltais Ábúil agus Oidhreachta

- Legend**
- Local Authority Boundaries
 - Article 17 Habitats Detailed Distribution Point GDPR**
 - Bogs, Mires and Fens
 - Coastal
 - Dunes
 - Forests
 - Freshwater
 - Grasslands
 - Heath and Scrub
 - Rocky
 - Article 17 Habitat Detailed Distribution Polyline GDPR**
 - Coastal
 - Article 17 Habitats Detailed Distribution Polygon GDPR**
 - Bogs, Mires and Fens
 - Coastal
 - Dunes
 - Forests
 - Grasslands
 - Heath and Scrub
 - Rocky
 - Sclerophyllous scrubs

Potential Habitat Sensitivities - Areas likely to contain Annex I habitats

CORK COUNTY COUNCIL
Local Authority Climate Action Plans

FIGURE NO: 4.5

CLIENT: CORK COUNTY COUNCIL

DATE: 15/08/2023 **SCALE:** 1:612,500 @ A3

4.4 Tírdhreach, Muirdhreach agus Taitneamhacht Feiceálach

Roinneann an Measúnú ar Nádúr an Tírdhreacha³⁴ do Chontae Chorcaí, a rinneadh in 2007, agus lena n-áirítear Cathair Chorcaí, an Contae i 16 Chineál Nádúr Tírdhreacha. Ina theannta sin, sainithníodh radhairc thábhachtacha agus bealaí na radharc. Lena n-áirítear:

Tábla 4-3: Cineálacha Carachtair Thírdhreacha

Gnéithe Comhshaoil	Cur Síos
Cineálacha Carachtair Thírdhreacha (CCTanna)	<ul style="list-style-type: none"> • CCT 1 - Cuan agus Inbhear na Cathrach • CCT 2 - Cósta Chuan Leathan • CCT 3 - Cósta Inbhear Mantach • CCT 4 - Leithinsí Iomaire Creagacha • CCT 5 - Machaire Torthúil le hlomaire Móinteán • CCT 6- Gleannta Gallda Torthúla Leathan • CCT 7 - Talún Feirme de Bhreacachain Páirceanna • CCT 8 - Abhainn Cnocach agus Gleannta Taiscumair • CCT 9 - Talamh Meánach Imeach Leathan agus Imchuach Ísealchríoch • CCT 10 - Talamh Meán Torthúil Sceach • CCT 11 - Gleann Meánach Imeach Leathan • CCT 12 - Talamh Imeach Rollach agus Meánach Foraoise • CCT 13 - Talamh Meán Imeach gleannta • CCT 14 - Imeach Sceach agus Ardtailte Rollta Foraoise • CCT 15 - Ardtailte Iomaire agus Buaic • CCT 16 - Gleann Cradle Oighrithe agus Foraoisithe / Gleannta Cradle Oighrithe

Sainithníodh an tírdhreach feadh an chósta, lena n-áirítear Cuan Chorcaí, Carraig Thuathail, Mainistir na Corann, an Pasáiste agus an Cóbh mar thírdhreach ard-íogaireachta. Mar an gcéanna, in oirthuaisceart Chorcaí, tá íogaireacht an-ard ag baint leis an tírdhreach i gcóngarach gheann na hAbhann Móire, lena n-áirítear Mala, Cill na Mallach, An Ráth, Mainistir Fhear Maí agus Baile an Mhistéalaigh. Sainithníodh freisin go bhfuil íogaireacht an-ard ag baint le codanna den tírdhreach in aice le Gleann na Laoi.

Breithníodh na cinn thuas agus aon ainmniúchán tírdhreacha eile nó atá ag teacht chun cinn sa mheasúnú.

³⁴Plean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028, *Aguisín F: Measúnú ar Charachtar Tírdhreacha Chontae Chorcaí*

Bhain measúnú MSC ar an tírdhreach úsáid as faisnéis ó na foinsí seo a leanas:

- Léarscáiliú íogaireachta comhshaoil
- Straitéis Tírdhreacha Náisiúnta na hÉireann
- Orduithe Choimeádta Crann
- Clúdach foraoise/Straitéisí Táscaha Foraoise³⁵
- Plean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
- Measúnú ar Charachtar Tírdhreacha an Chontae

4.4.1 Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

Is iad seo a leanas na príomhcheisteanna maidir le Tírdhreach, Muirdhreach agus Taitneamhacht Amhairc:

- Éifeachtaí an bhonneagair ghlais (gormbhealaí, glasbhealaí) (féach Cuid 0) agus méadú na bhfeirmeacha fuinneamh in-athnuaite i limistéir a bhfuil caighdeán tírdhreacha ainmnithe agus radharc tíre acu.
- Oiriúnacht na dtírdhreach i gcás athrú ó fhorbairtí an bhonneagair ghlas.

4.5 Oidhreacht Chultúrtha - Seandálaíochta agus Ailtireachta

Tá cosaint dlí ag láithreáin seandálaíochta.³⁶ Áirítear sa chuid seo eolas ar oidhreacht seandálaíochta. Ceann de na príomhfhoinsí faisnéise le haghaidh gnéithe seandálaíochta aitheanta ná an Taifead ar Shéadchomharthaí agus Áiteanna (TSÁ).³⁷ Is fardal é an TSÁ de láithreáin agus de limistéir a bhfuil tábhacht seandálaíochta ag baint leo.

Tá gar do 20,000 Séadchomhartha Taifeadta laistigh de limistéir an Phlean Séadchomharthaí a chuimsíonn raon de réanna réamhstairiúla ón aois cré-umha, ón iarann, agus ó na tréimhsí Críostaí agus Meánaoise. Tá 58 séadchomhartha Náisiúnta taifeadta ar an TSÁ atá faoi Chúram an Stáit.

Áirítear leis an alt seo freisin faisnéis ar oidhreacht ailtireachta Chontae Chorcaí lena n-áirítear an ceann a bhaineann le hainmniúcháin mar Thaifead na Struchtúr Cosanta (TSC). Déanann údarais áitiúla na TSCanna a thiomsú agus a chothabháil³⁸; tá na TSCanna seo liostaithe sna Pleananna Forbartha Contae. Do CCC, tá na TSCanna seo liostaithe in Imleabhar 2 den Phlean Forbartha Contae agus tá siad ar fáil i bhformáid léarscáile digití in Imleabhar 6. Tá os cionn 2,800 iontráil ar Thaifead na Struchtúr Cosanta laistigh de limistéir an Phlean³⁹, lena n-áirítear droichid, tithe móra, aghaidheanna siopaí, oifigí poist, lóistí geata agus foirgnimh ó na 1500í go dtí na 1990idí.

³⁵An Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara

³⁶Achtanna na Séadchomharthaí Náisiúnta 1930 (arna leasú), Acht na bhForas Cultúir Náisiúnta 1997 (arna leasú) agus an tAcht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú)

³⁷Sonraí ar fáil ó [Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta - Suirbhéireacht Seandálaíochta na hÉireann - Tacar Sonraí - data.gov.ie](https://www.data.gov.ie)

³⁸Faoi Alt 51 den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú)

³⁹Plean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028

Aithnítear gurbh fhéidir nach léiríonn an clár de dhéanamhas cosanta atá doiciméadaithe i PFCanna gach suíomh/struchtúr atá molta ag an Aire atá san áireamh i bhFardal Náisiúnta na hOidhreachta Ailtireachta (FNOA).⁴⁰ Is é cuspóir an FNOA oidhrecht iar-1700 na hÉireann a aithint, a thaifeadh agus a mheas agus tá os cionn 50,000 liostú ar an NIAH in Éirinn (DAHRRG, 2022) Áirítear leis na forálacha seo gairdíní stairiúla, tírdhreacha deartha agus oidhrecht seandálaíochta faoi uisce⁴¹.

D'fhorbair an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta plean Oidhrecht Éireann 2030⁴², a foilsíodh i mí Feabhra 2022, chun an próiseas cinnteoireachta a chur ar an eolas. Is éard is Ceantar Caomhnaithe Ailtireachta (CCA) ann áit, limistéar, grúpa struchtúr nó tírdhreach baile atá sainithe mar gheall ar a shaintréithe speisialta agus a ghnéithe sainiúla. Féadfaidh nó ní fhéadfaidh Struchtúir Chosanta a bheith san áireamh ag an CCA. Leis an CCA, cuirtear cosaint ar chuma sheachtrach limistéir nó struchtúir dá leithéid. Faoi láthair tá 52 CCA ainmnithe laistigh de limistéar an Phlean.

Bhain measúnú MSC ar Oidhrecht Chultúrtha - Seandálaíochta agus Ailtireachta úsáid as faisnéis ó na foinsí seo a leanas:

- An Roinn Ealaíon, Oidhreachta, Gnóthaí Réigiúnacha, Tuaithe agus Gaeltachta⁴³(lena n-áirítear seandálaíocht faoi uisce amhail sonraí raice⁴⁴).
- Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta (lena n-áirítear an tAonad Faoi Uisce).
- An Rannóg um Oidhrecht Thógtha agus Beartais Ailtireachta (an FNOA).⁴⁵
- Plean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
- An Chomhaire Oidhreachta.
- Eagraíocht Oideachais, Eolaíochta agus Chultúir na Náisiún Aontaithe (UNESCO).

4.5.1 Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

Is iad seo a leanas na príomhcheisteanna maidir le hOidhrecht Chultúrtha:

- An tionchar féideartha ar fhorbairt an bhonneagair ghlais i gcás oidhrecht seandálaíochta agus ailtireachta.
- Níor aithníodh rud ar bith ag teacht salach le cuspóirí reachtacha atá i gceannas ar an oidhrecht seandálaíochta agus ailtireachta.

⁴⁰Acht na hOidhreachta Ailtireachta (Fardal Náisiúnta) agus Séadchomharthaí Stairiúla (Forálacha Ilghnéitheacha) 1999 (arna leasú) Sonraí ar fáil ag [Fardal Náisiúnta na hOidhreachta Ailtireachta \(NIAH\) Tacar Sonraí Náisiúnta - Tacar Sonraí - data.gov.ie](#)

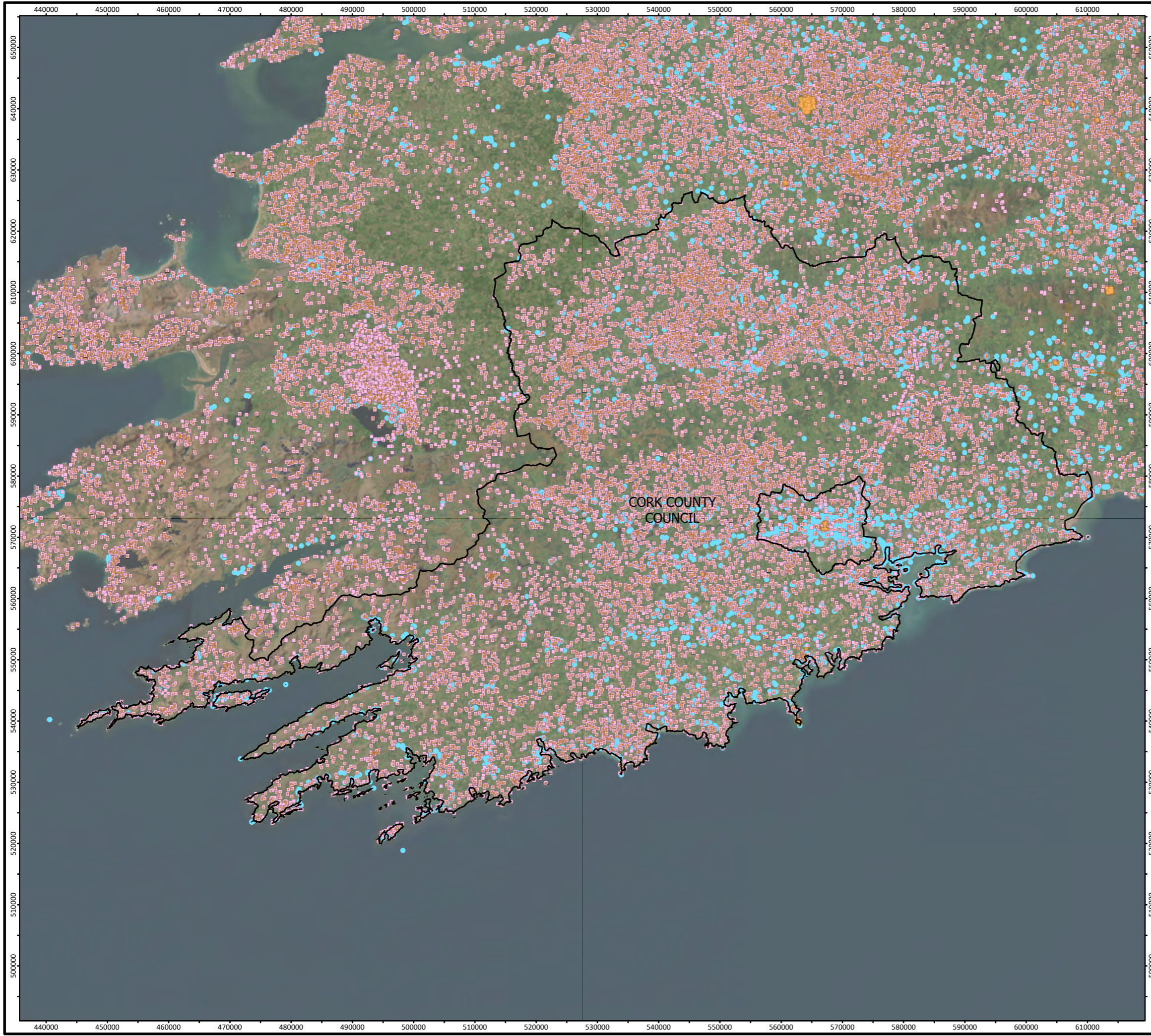
⁴¹An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta 2015. Comhairle don Phobal ar Oidhrecht Seandálaíochta Faoi Uisce na hÉireann

⁴²Le fáil:[Oidhrecht Éireann 2030 | gov.ie/housing \(www.gov.ie\)](#)

⁴³An Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta

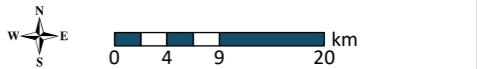
⁴⁴Le fáil:[Amharcóir Raice | Seirbhís na Séadchomharthaí Náisiúnta \(archaeology.ie\)](#)

⁴⁵Sonraí ar fáil ó [Fardal Náisiúnta na hOidhreachta Ailtireachta \(FNOA\) Tacar Sonraí Náisiúnta - Tacair Shonraí - data.gov.uk](#)

- Legend**
- Local Authority Boundaries
 - National Inventory of Architectural Heritage (NIAH)
 - National Monuments Service
 - SMRZones
 - National Monuments Service - Zones of Notification

Credits:
 © OpenStreetMap (and) contributors, CC-BY-SA, Earthstar Geographics, Copyright Government of Ireland. The content of this application is owned and operated by National Monuments Service, Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht. This copyright material is licensed for re-use under the Creative Commons Attribution 4.0 International licence. The permission to reproduce Government copyright material does not extend to any material on this site which may be the property of a third party. Authorization to reproduce such material (e.g., OSI mapping) must be obtained from the copyright holders concerned. Basemaps used in this site are copyright Ordnance Survey Ireland (Licence No EN 0059216) and DigitalGlobe, Inc. All Rights Reserved.

Archaeological Heritage and National Monuments Map	
CORK COUNTY COUNCIL Local Authority Climate Action Plans	
FIGURE NO:	4.6
CLIENT: CORK COUNTY COUNCIL	
DATE: 15/08/2023	SCALE: 1:612,500 @ A3
	

4.6 Ithreacha

Áirítear iad seo a leanas ar na cineálacha Ithreacha ⁴⁶atá le haimsiú fud an Chontae:

Tábla 4-4: Cineálacha Ithreacha a Chlúdaíonn an Contae

Cineál Ithir	Cur Síos
Ithreacha Ceannasacha	
Ithreacha Podsalacha Donna	Aicmítear Ithreacha podsolacha donna mar chréanna a bhfuil humus-mianrach donn dorcha clúdaithe orthu le mata tanaí de dhuilleoga leathlofa. Tá na hithreacha seo mar bhonn agus mar thaca ag an gcuid is mó de limistéar an Phlean a shíneann go príomha i dtreo na gceantar cósta.
Podsaláí Móinteacha	Tá na hithreacha seo aigéadach i nádúr le sraith de phanna iarainn (carnadh dian d'iarann leagtha agus atá suite go coitianta ar limistéir chnoic agus sléibhe. Faightear iad seo go príomha sna codanna thiar de limistéar an Phlean.
Ithreacha Eile	
Ithreacha Donna / Ithreacha Donna Aigéad	Is Ithreacha mianracha dea-dhraenáilte iad Ithreacha donna, a bhaineann le leibhéal arda torthúlachta nádúrtha. Tá siad seo le fáil go príomha in oirthuaisceart limistéar an Phlean. Chomh maith leis sin tá stráice de na hithreacha seo trasna ó dheas de cheantar Chathair Chorcaí go Cuan Eochail.
Ithreacha Gláracha	Tá baint acu seo le sil-leagain abhann gláracha (cré, siolta nó gaineamh). Faightear iad seo i dtuilemhánna aibhneacha agus sruthanna.
Gléireacha	Is ithreacha iad gléireacha a léiríonn éifeachtaí drochdhraenála agus d'fhorbair siad mar thoradh ar lománaíocht bhuan nó uaineach. D'fhéadfadh sé seo a bheith mar gheall ar mhaoschlár ard, maoschlár 'suite' de bharr nádúr neamh-thréscailteach na hithreach féin, nó de bharr púscadh rith chun srutha ó fhánaí. Tá droch-choinníollacha fisiceacha ag an gcuid is mó de na gléithe, rud a fhágann go bhfuil fás srianta san earrach agus san fhómhar. Faightear na hithreacha seo go príomha laistigh de na codanna thuaidh de limistéar an Phlean.
Ithreacha Podsalacha Liathdhonna	Aicmítear ithreacha podsolacha Liathdhonn lena gclúdach orgánach atá measartha tanaí agus ciseal mianraí orgánach os cionn ciseal láiste liathdhonn. Faightear iad seo go príomha sna codanna thiar de limistéar an Phlean.
Ithreacha Lithosol	Is ithreacha éadomhain neamhchailcreacha iad na liotasóil, go hiondúil os cionn carraige crua nó ábhar cnámharlaigh agus gairbhéil. Is gnách gur ithreacha clochach iad, nó le buncharraig briste agus baint acu le lomáin charraige go minic. Is gnách go mbíonn a raon úsáide teoranta d'inill gharbh. Tá na hithreacha seo go príomha sna codanna thiar theas de limistéar an Phlean.
Ithreacha Uirbeacha	Is éard is ithreacha uirbeacha ann ná ithreacha atá suaite, á n-iompar nó arna n-ionramháil ag gníomhaíocht dhaonna sa timpeallacht uirbeach agus is minic a bhíonn ciseal dromchla de dhéantús an duine neamhthalmhaíochta forluí orthu a tháirgtear trí mheascadh, líonadh nó trí éilliú dromchlaí talún i gceantair uirbeacha. agus ceantair bhruachbhailteacha. Tá na hithreacha seo le fáil sna codanna is tógtha suas de limistéar an Phlean, i mbailte mar Mhaigh Chromtha, Mainistir Fhear Maí agus Mainistir na Corann.

⁴⁶ Teagasc.ie. Léarscáil na nIthreacha Ginearálta

Is córais uathúla iad tailte móna a chuimsíonn ithir mhóna a sholáthraíonn stórais shuntasacha carbóin agus a thacaíonn le raon speiceas uathúla. Is gnáthóga tosaíochta iad bratphortaigh ghníomhacha agus portaigh ardaíthe gníomhacha, atá liostaithe in Iarscríbhinn I de Threoir an AE maidir le Gnáthóga. Is minic a léiríonn ithreacha móna na ceantair is íogaire d'fhorbairt mar gheall ar íogaireachtaí éiceolaíochta agus ceisteanna draenála a bhfuil bac orthu. Tá bratphortaigh agus imchuacha aitheanta in iarthar agus i dtuaisceart limistéar an Phlean. Aithnítear carraig lomáin freisin i roinnt láithreáin ardtalún agus cósta, go príomha i limistéar Iarthar Chorcaí.

Scrúdaigh an MSC saincheisteanna lena n-áirítear cailteanas ithreacha/séalaithe ithreach, mar gheall ar fhorbairt úrnua, agus éifeachtaí na ndúradán a thagann chun cinn le bithéagsúlacht agus stóráil carbóin, mar iad siúd a d'fhéadfadh tarlú mar thoradh ar fhorbairt i limistéir thailte móna.

Níl aon iniúchadh ar láithreáin oidhreachta geolaíochta doChontae Chorcaígo fóill⁴⁷. Tá Imeachtaí Sciortha Talún roimhe seo agus foinsí Mapála So-ghabhálacht Sciortha Talún breithnithe ag an MSC.

Bhain an MSC Ithreacha úsáid as faisnéis ó na foinsí seo a leanas:

- Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann (SGÉ)
- Teagasc
- Infomar⁴⁸
- GCC

Níl aon reachtaíocht atá dírithe ar chosaint ithreach in Éirinn amháin. In 2006, d'fhorbair an Coimisiún Eorpach (CE) Straitéis Théamach Ithreacha a bhfuil sé mar aidhm aici ithreacha a chosaint agus úsáid inbhuanaithe ithreacha ar fud na hEorpa a chinntiú. Cé gur tarraingíodh siar togra le haghaidh Creat-Treoir Ithreach in 2014, aithníodh an tábhacht a bhaineann le bainistiú inbhuanaithe ithreach sa Seachtú Clár Gníomhaíochta Comhshaoil, áit a bhfuil bainistiú inbhuanaithe talún le baint amach faoi 2020.

4.6.1 Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

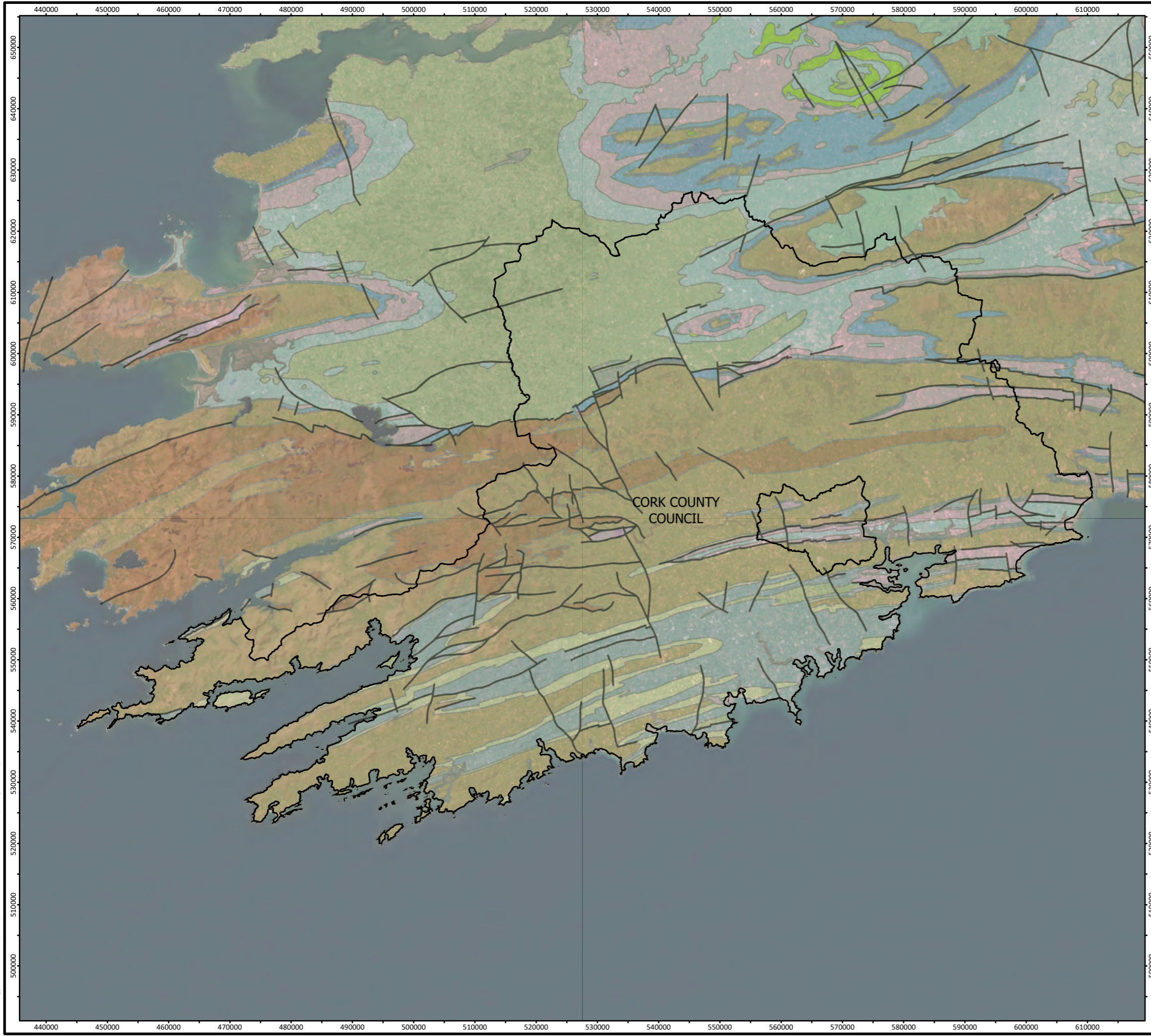
Is iad seo a leanas na príomhcheisteanna maidir le hithreacha:

- Tionchair fhéideartha ar acmhainní Ithreacha agus ar iompar dríodair amach ón ggladach.
- Tionchair fhéideartha ar ithreacha (nó talún) atá i mbaol láidir roimh chreimeadh.
- Is féidir ábhair éilithe nó truailithe a nochtadh.

⁴⁷[Oidhreachta Seandálaíochta \(gsi.ie\)](http://www.gsi.ie)

⁴⁸[Sonraí Ghrinneall na Farraige agus Dríodar | Infomar](http://www.infomar.ie)

Mapping Reproduced Under Licence from the Ordnance Survey Ireland Licence No. CVAL5021678 © Government of Ireland. Creative and Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licence https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/.
 World Imagery: Earthstar Geographics.
 OpenStreetMap contributors, CC-BY-SA.
 Bedrock Geology: 1:500,000 Ireland (ROI/NI) (TM; Contains Irish Public Sector Data (Geological Survey)) licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licence.

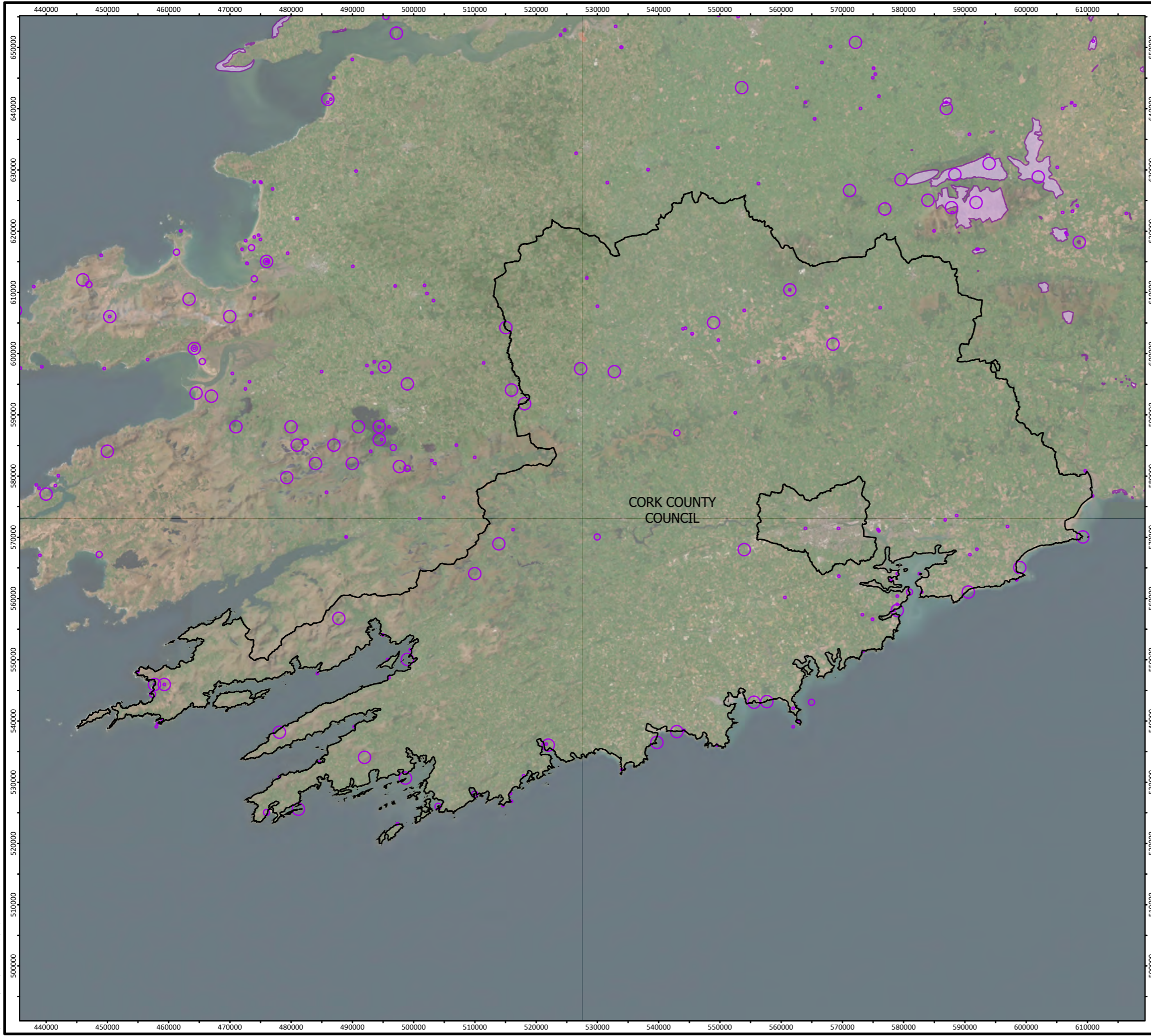

- Legend**
- Local Authority Boundaries
 - Bedrock Geology 500k (ROI/NI)**
 - 35, Deep marine; Slate, schist & minor greywacke
 - 43, Shallow marine (Dunquin Group, Dingle); Siltstone, sandstone, tuff, limestone
 - 49, Deep marine turbidite sequence; Mudstone, greywacke & conglomerate
 - 50, Basalt, andesite, basaltic & andesitic tuff
 - 51, Rhyolite & rhyolitic tuff
 - 52, Continental redbed facies; Sandstone, siltstone & mudstone (base of Dingle Group is in the Upper Silurian)
 - 53, Continental redbed facies; Sandstone, siltstone & mudstone
 - 54, Continental redbed facies; Sandstone, conglomerate & siltstone (in places extends into the Carboniferous)
 - 55, Shallow marine, (Cork Group, Old Head Sandstone Fm); Sandstone & mudstone
 - 56, Basalt, trachyte, syenite & tuff
 - 57, Marine (Cork Group) (extends into the Viséan); Mudstone, sandstone & thin limestone
 - 58, Shallow marine ("Lower Limestone Shale"); Shale, sandstone & thin limestone
 - 61, Marine shelf & ramp facies; Argillaceous dark-grey bioclastic limestone, subsidiary shale
 - 62, Waulsortian mudbank; Pale-grey massive limestone
 - 64, Marine shelf facies; Limestone & calcareous shale
 - 71, Fluvio-deltaic & basinal marine (Turbiditic); Shale, sandstone, siltstone & coal
 - 72, Fluvio-deltaic & shallow marine; Shale, sandstone & siltstone with coal
 - 77, Shallow marine (Upper Cretaceous); Chalk, flint, glauconitic sandstone & chalk breccia

Bedrock Geology	
CORK COUNTY COUNCIL Local Authority Climate Action Plans	
FIGURE NO:	4.7
CLIENT:	CORK COUNTY COUNCIL
DATE: 15/08/2023	SCALE: 1:612,500 @ A3

Mapping Reproduced Under Licence from the Ordnance Survey Ireland Licence No. CHAL5021675 © Government of Ireland. Creative and Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) Licence <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.
 Imagery: Earthstar Geographics, CNR Aero, GeBC, IGN, Swisstopo, Mapbox Contributors, © OpenStreetMap (map) contributors, CC-BY-SA
 Path: R:\Map Production\2023\P23-076\Workspaces\SEA\SEA_ER_Fig_4-8 Geology Heritage Sites of Ireland.aprx

Legend

- Local Authority Boundaries
- Geological Heritage Sites (Audited Boundaries)
- Geological Heritage Sites (Unaudited Boundaries)

Geological Heritage Sites	
CORK COUNTY COUNCIL Local Authority Climate Action Plans	
FIGURE NO:	4.8
CLIENT: CORK COUNTY COUNCIL	
DATE: 15/08/2023	SCALE: 1:612,500 @ A3

Cork | Dublin | Carlow
www.fehilytimoney.ie

4.7 Úsáid Talún

Tá eolas ar úsáid talún i gContae Chorcaí faighte ó fhardal Clúdach Talún CORINE (CTC) agus ó Atlas Mara na hÉireann.⁴⁹ Tá cartlanna ag na foinsí sonraí seo a dhéanann doiciméadú ar athrú úsáide talún chomh maith le húsáid talún reatha.

Is ionann bunachar sonraí CORINE an príomhbhunachar sonraí úsáide talún; áfach, tá acmhainní sonraí spásúil breise ag roinnt earnálacha amhail foraoiseacht. Tá Córas Pleanála Fardail Foraoise (CPFF) bunaithe ar GÉ curtha ar fáil ag an tSeirbhís Fhoraoiseachta chun gníomhú mar chúnamh i bpleanáil spásúlachta fadtéarmach na foraoise náisiúnta, agus chun treoir a sholáthar do dheontais fhoraoiseachta. Áirítear ar fhoinsí breise sonraí úsáide talún an SPNF⁵⁰.

Bhreithnigh próiseas an MSC tionchair úsáide talún - ag baint úsáide as sonraí ó fhoinsí i bhfoirm:

- Bunachar Sonraí Clúdaigh Talún CORINE
- Teagasc
- GCC
- SPNF
- An tSeirbhís Fhoraoiseachta
- Foras na Mara
- An tÚdarás um Chosaint Iascaigh Mhara (ÚCIM)
- Sonraí SGÉ

4.7.1 Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

Is iad seo a leanas na príomhcheisteanna maidir le húsáid talún:

- Sriantha féideartha ar iascach mara, i gcás tionscadail bhonneagair a bhaineann leis an Dréacht-PGAÚÁ a thógáil agus a fheidhmiú (m.sh. feirmeacha gaoithe cois cladaigh agus amach ón gcladach araon).
- Sriantha féideartha ar earnálacha eile, cosúil leis an talmhaíocht, foraoiseacht nó iascaigh, de bharr tógáil agus feidhmiú na dtionscadal bonneagar a bhaineann leis an Dréacht-PGAÚÁ (mar shampla feirmeacha gréine, gormbhealaí).

⁴⁹Le fáil ó [Atlas Mara na hÉireann](#)

⁵⁰Foinsí cosúil leis an bPlean Gníomhaíochta um Speicis Crú-Sciatháin Leathair Neamhfhorleathana 2022-2026, Dréachtstraitéis Náisiúnta um Thalamh Móna, Dréachtphlean Bainistíochta MSC ar Phortaigh Ardaithe, agus Dréacht-Athbhreithniú LON ar Phortaigh Ardaithe.

4.8 Cáilíocht Aeir agus Torainn

Aithnítear sin sa tuarascáil ar Cháilíocht an Aeir in Éirinn 2021 arna ullmhú ag an GCC:

- Tá cáilíocht an aeir in Éirinn go maith tríd is tríd, ach tá ceisteanna áitiúla inmíoch a bhfuil tionchar diúltach acu ar an aer a análaímid.
- Léiríonn torthaí monatóireachta cháilíocht an aeir in 2021 go bhfuil ábhar cáithnínach mín ($PM_{2.5}$) go príomha ó dhó breoslaí soladacha inár dtithe, agus dé-ocsaíd nítrigine (NO_2) go príomha ó iompar bóthair, fós ar na príomhbhagairtí do cháilíocht an aeir maithe.
- Léiríonn faireachán an GCC go bhfuil leibhéil ábhar cáithnínach mín ($PM_{2.5}$) agus dé-ocsaíd nítrigine (NO_2) laistigh de theorainneacha reatha dlí an AE, ach sáraíonn na truailléin sin treoirlínte na hEagraíochta Domhanda Sláinte (WHO) (2021)⁵¹.

Rinne an Straitéis Náisiúnta Aer Glan (DECC, 2023) tagairt do na réamh-mheastacháin is déanaí a rinne an GCC in 2022 agus sonraítear go bhfuil Éire ar an mbóthar ceart chun formhór na ngealltanais AE maidir le leibhéil náisiúnta astuithe a chomhlíonadh faoi 2030, agus nach raibh ach sárú AE amháin ann. luachanna teorantacha cháilíocht an aeir chomhthimpeallaigh ó 2010 i leith.

Faoin Treoir maidir le hAer Glan don Eoraip [Treoir 2008/50/EC], ní mór do bhallstáit an AE "Criosanna" a ainmniú chun cáilíocht an aeir a bhainistiú. I gcás na hÉireann, sainíodh ceithre chrios sna Rialacháin um Chaighdeán Cháilíochta Aeir (2011). Sainmhínítear na ceantair thuaithe laistigh de Chontae Chorcaí mar 'Crios D'. Titeann roinnt ceantar atá sainithe mar 'Crios B' mar chuid de chomhchathair Chorcaí faoi theorainn na Comhairle Contae. Tá cáilíocht reatha na haersa chontae, deréir an GCC, maith agus tástadas *maith*⁵² aige.

Deir an EEA ⁵³ gur *"is féidir torann comhshaoil a shainmhíniú mar fhuaim neamh-inmhianaithe nó díobhálach lasmuigh"*. Baineann Treoir an AE maidir le torann (2002/49/EC) le measúnú agus bainistíocht an torainn chomhshaoil⁵⁴. D'iarr an Treoir seo go bhforbrófaí léarscáileanna straitéiseacha torainn agus pleananna gníomhaíochta do mhórbhóithre, iarnróid, aerfoirt agus cathracha. Is féidir tionchair reatha a bhaineann le torann a fheiceáil i Fígiúr 4-10; breithníodh iad seo ar fud na bpróiseas MSC agus MC agus an Dréacht PGAÚÁ á fhorbairt.

Bhreithnigh an MSC Cáilíocht Aeir agus Torann agus úsáid á baint as sonraí ó na foinsí seo a leanas:

- GCC
- EDS

⁵¹Eagraíocht Dhomhanda Sláinte. 2021. Treoirlínte domhanda um cháilíocht an aeir WHO: ábhar cáithnínach ($PM_{2.5}$ agus PM_{10}), ózón, dé-ocsaíd nítrigine, dé-ocsaíd sulfair agus aonocsaíd charbóin. Eagraíocht Dhomhanda Sláinte. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/345329>. Ceadúnas: CC BY-NC-SA 3.0 IGO

⁵² [GCC AirQuality.ie](https://www.gcc.gov.ie) - 26/07/2023

⁵³ EEA. 2022. Mionteagasc Sonraí Torainn. Le fáil ó: [Torann — An Ghníomhaireacht Chomhshaoil Eorpach \(europa.eu\)](https://www.eea.europa.eu/en/air-quality).

⁵⁴Rinneadh é a thrasuíomh i reachtaíocht náisiúnta na hÉireann trí na Rialacháin Torainn Comhshaoil (I.R. Uimh. 140 de 2006).

4.8.1 Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

Ar an iomlán, is dócha go mbeidh éifeachtaí dearfacha ag an PGAÚÁ ar cháilíocht an aeir mar gheall ar nádúr an phlean; mar sin féin, d'fhéadfadh saincheisteanna a bheith ann mar gheall ar an gcur i bhfeidhm.

Is iad seo a leanas na príomhcheisteanna maidir le Cáilíocht Aeir agus Torainn:

- Is féidir le forbairt na ngormbhealaí, go háirithe agus iad á dtógáil, drochthionchar sealadach a bheith ann don cháilíocht aeir agus is féidir truailliú torainn a bheith ann.
- Is féidir le forbairt na bhfeirmeacha gaoithe truailliú torainn a dhéanamh, go háirithe i gcás gabhdóirí íogaire in aice láimhe.

4.9 Uisce

Bunaítear creat chun uisce dromchla agus screamhuisce a chosaint ag an Treoir maidir le Creat Uisce Eorpach (CUE)(2000/60/EC). Le reachtaíocht a thrasú, leagtar amach na bearta cosanta uisce agus bainistíochta uisce a theastaíonn in Éirinn chun ardstádas uiscí a choinneáil nuair is ann dóibh agus chun aon mheath ar stádas uisce reatha a chosc. Rith an dara thimthriall den Phlean Bainistíochta Abhantraí (PBA) ó 2018-2021, áit ar ceapadh pleananna ar leith do na hocht gCeantar Abhantraí (CAanna) go léir agus é mar chuspóir acu stádas 'maith' ar a laghad a bhaint amach do na huiscí go léir faoi 2027. Tá an chéad RBMP eile 2022-2027 ina dhréacht faoi láthair agus is dócha go bhfoilseofar é sula gcríochnófar an próiseas MSC don Dréacht-PGAÚÁ.

Bailíonn an GCC sonraí maidir le cáilíocht uisce⁵⁵. Tá an Contae suite go príomha laistigh de dhobharcheantair CUE Dhroichead na Bandan, na Laoi, Chuan Chorcaí, Chuan Eochaille, agus na hAbhann Móire (Mumhan). Tá an Mhuir Cheilteach Thiar suite feadh chósta theas an Chontae. Aithníonn stádas WFD limistéar uisce cósta (2016-2021) 14 limistéar uisce cósta, is iad sin an Mhuir Cheilteach Thiar, Bá Dhún Mánais, Cuan Bheantraí Amuigh agus Cósta an Atlantaigh Thiar Theas mar *ardstádas*, an Ribhéar, Bá Loch Trasna, Cuan Ros ó gCairbre, Bá Chloich na Coillte, Bá Chúirt Mhic Shéafraidh, Cuan Chionn tSáile agus Cuan Bhaile Choitín mar stádas maith, agus Cuan Eochail, Cuan Chorcaí agus Cuan Amuigh Chorcaí *mar stádas Measartha*.

Úsáideann an Treoir AE um Screamhuisce (2006/118/EC) cur chuige iomlánaíoch i leith screamhuisce trí aghaidh a thabhairt ar na caidrimh idir screamhuisce, uisce dromchla agus gabhdóirí éiceolaíochta. Breathnaítear ar screamhuisce de réir a stádas éiceolaíoch, atá bunaithe ar dhá mheasúnú: stádas ceimiceach agus cainníochtúil. Caithfidh an dá cheann seo a bheith i riocht maith chun an limistéar uisce iomlán a rangú mar 'maith'.

Aithnítear go ginearálta stádas screamhuisce CUE (2016-2021) atá faoi bhun Chontae Chorcaí mar *dea-stádas*, ach amháin i gcás limistéar ina bhfuil saoráid thionsclaíoch i mBaile an Mhistéalaigh a bhfuil *droch-stádas* aige.

Tá stádas CUE na ngréasán mór aibhneacha agus sruthanna (2016-2021) a dhraenáil Chontae Chorcaí sa raon ó ard (rannóga aibhneacha agus sruthanna, lena n-áirítear an Mhíolach, an Ilen, An Gleann Garbh, Abha Chom Sheola, an Laoi (Corcaigh), Abhainn na Druipsí, an Láinne, an Sulán, Gleann (Bántír), agus an tSeabharthanach), go maith (rannóga aibhneacha agus sruthanna, lena n-áirítear Droichead na Bandan, Abhainn Chaoich, Airgidín, Ilen, an Tonn, an Laoi (Corcaigh), an Sulán, Abhainn Airglinn, Ráth Cúil, An Abhainn Mór (Mumhan), Funshion, agus an Bríde (An Abhainn Mór)), go measartha (rannóga aibhneacha agus sruthanna lena n-áirítear: An Abhainn Bheag (Cill na Manach), Daoil (An Caisleán Nua), Droichead na Bandan, Ruairí, Uainn na hInse, Sruthán Chloich na Coillte, Sruthán an Ghleanna, An Abhainn Bhuí (Corcaigh), Leithead agus Beannach) agus go dtí na bochtáin (rannóga aibhneacha agus sruthanna lena n-áirítear: Awbeg (Cill na Manach), An Ghreadóg, An Fhleisc (Bríde), and Dún Guairne)

Tá limistéir uisce locha iomadúla scaipthe ar fud limistéar an Phlean. Tá stádais éagsúla CUE 2016-2021 ag na lochanna is suntasaí agus is suntasaí; is iad sin Taiscumar Inis Cara (maith), Taiscumar Charraig Droichid agus Loch Easa Uí Dhálaigh (measartha), agus Loch Lua (lag). Níl stádas CUE sannta ag lochanna eile laistigh de theorainn an Chontae.

Tá brúnna ar dhobharlaigh nach bhfuil ag cloí le cuspóir foriomlán an CUE maidir le stádas 'maith' sainaitheanta ag an MSC. Soláthraíonn an chuid seo faisnéis ar leochaileacht uiscíoch, táirgiúlacht uiscíoch agus iontrálacha ar Chláir na gCeantar Cosanta de chuid an CUE.

⁵⁵ [Léarscáileanna LON](#). Uisce.

Tá ceantair áirithe ar fud an Chontae i mbaol tuilte ó fhoinsí éagsúla lena n-áirítear abhann, inbhear agus cósta. Tá Contae Chorcaí suite ar chósta theas na hÉireann. Tailte arda atá i gcuid mhór de theorainn an chósta, ach tá limistéir ísle mar Chuan Chorcaí, Cuan Eochail agus Inbhear na Bandan Íochtarach faoi réir riosca tuilte ón Muir Cheilteach. Tá táscairí stairiúla agus réamh-mheastacháin éagsúla ann freisin maidir le riosca tuilte sa Chontae, go háirithe ó chainéil abhann mar an Abhainn Mhór, Fionnbhán, an Abhainn Bheag agus Droichead na Bandan, agus lochanna mar Lua.

Is í Oifig na nOibreacha Poiblí an phríomhghníomhaireacht a bhfuil sé de chúram uirthi riosca tuilte a bhainistiú i bPoblacht na hÉireann. In 2022, rinne Oifig na nOibreacha Poiblí athbhreithniú ar a bPleananna Bainistíochta Riosca Tuilte (PBRT) 2016. Is é cuspóir gach PBRT an straitéis fhadtéarmach chun riosca tuilte a bhainistiú in Éirinn a leagan amach. D'aithin Oifig na nOibreacha Poiblí 40 lonnáiacht in 2012 mar áitribh a raibh measúnú mionsonraithe ag teastáil uathu ar an mbaol tuilte (Limistéir le haghaidh Breis Mheasúnaithe)⁵⁶.

Measúnú Straitéiseach ar Riosca Tuilte (MSRT), mar a éilíonn 'An Córas Pleanála agus Treoirínte um Bainistíocht Riosca Tuilte d'Údarás Phleanála' (An Roinn Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil agus Oifig na nOibreacha Poiblí, 2009) agus Ciorclán PL 2/2014 (An Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil), in éineacht le hullmhú an MSC agus le hullmhú an Dréacht-PGAÚÁ. Díríonn an MSRT ar chriosú a dhéanamh d'úsáid talún dá bhforáiltear sa Phlean Forbartha Contae chomh maith le polasaí bainistíochta riosca tuilte ar fud an Chontae. Bhreithnigh an MSRT faisnéis atá ar fáil agus atá ag teacht chun cinn ar tháscairí riosca tuilte, lena n-áirítear Léarscáiliú Guaise Tuilte agus Riosca Tuile an OOP agus aon chosaintí tuilte agus éifeachtaí na ndúradán idirchontae.

Déanann an GSI rátáil ar screamhuiscí de réir a dtáirgiúlachta agus a leochaileachta i leith truailithe. Tagraíonn leochaileacht uiscíoch don éascaíocht is féidir le truailleáin de chineálacha éagsúla dul isteach i screamhuisce. Tá leochaileacht na n-uiscí atá faoi bhun an Chontae mapáilte ar Figiúr 4-15. Déanann an GSI rátáil freisin ar uiscí bunaithe ar na tréithe hidrigeolaíochta agus ar luach na hacmhainne screamhuisce. Tagraítear dó seo mar tháirgiúlacht uiscíoch agus tá sé mapáilte air Figiúr 4-16.

Bhain an measúnú ar uiscí úsáid as faisnéis ó na foinsí seo a leanas:

- GCC agus Institiúid Mara - Sonraí CUE.
- Sonraí GSI ar screamhuiscí, uiscí agus faisnéis buncharraige.
- Staidéar ar Mheasúnú agus ar Bhainistíocht Riosca Tuile do Dhobharcheantar (MBRTD) agus MTBTanna gaolmhara (OPW, arna athbhreithniú in 2022).
- Mápáil Measúnú Riosca Tuilte (MRT)⁵⁷(OOP).

4.9.1 Príomhcheisteanna ón Dréacht-PGAÚÁ

- Brúnna agus tionchair fhéideartha ar stádas na limistéir uisce de bharr tógáil na dtionscadal fuinneamh in-athnuaite agus na dtionscadal gorm m.sh. dríodrú méadaithe, athluchtú an screamhuisce mar aon le doirteadh a tharlaíonn de thimpiste.

⁵⁶Ar fáil ar líne: [Microsoft Word - Príomhthuarascáil PFRA - Rev D.doc](#).

⁵⁷OOP (2022) Léarscáileanna riosca tuilte agus ardán sonraí - Ar fáil ó: <https://www.floodinfo.ie/map/floodmaps/>